

Vejledning om administrative forskrifter

Forord

Vejledning om udarbejdelse af administrative forskrifter foreligger hermed i en ny udgave, der samtidig har fået en lidt kortere titel. Den nye udgave bygger på den seneste udgave af vejledningen fra 1987, men er på en lang række områder udbygget og revideret.

Vejledningen omfatter udarbejdelse af administrativ regulering i form af bekendtgørelser, kongelige anordninger og cirkulærer samt udarbejdelse af vejledninger. Den dækker hele arbejdet med den administrative forskrift, herunder den tekniske udformning, inddragelse af andre ministerier, offentlig høring og kundgørelse.

Vejledningen supplerer Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet, men er udarbejdet sådan, at der kun i meget begrænset omfang er henvist til vejledning om lov kvalitet for nærmere oplysninger, idet det har været ambitionen, at vejledningen kan læses for sig selv.

Vejledningen udgør sammen med vejledning om lov kvalitet en samlet beskrivelse af alle dele af lovgivningsarbejdet, herunder tilblivelsen af lovprogrammet, udformningen af lovforslaget, offentlig høring og behandlingen af forslaget i Folketinget samt efterfølgende udmøntning af loven ved bekendtgørelser, kongelige anordninger, cirkulærer og vejledninger.

Det er håbet, at de to vejledninger vil være til nytte og inspiration i det daglige lovgivningsarbejde og være med til at fastholde og udbygge en høj kvalitet i love og administrative forskrifter i Danmark.

Vejledningen gælder for udkast til administrative forskrifter, der sendes i høring fra den 1. august 2021.

Vejledning nr. 153 af 22. september 1987 om udarbejdelse af administrative forskrifter bortfalder.

Justitsministeriet, den 9. juli 2021

Nick Hækkerup

/ Morten Holland Heide

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion og valg af forskrift	9
2. Bekendtgørelser	11
2.1. Brug af bekendtgørelser	11
2.2. Sproget	12
2.3. Hjemmel.....	15
2.4. Valget mellem hovedbekendtgørelse og ændringsbekendtgørelse	16
2.5. Samlebekendtgørelser bør ikke anvendes	17
2.6. Hovedbekendtgørelser	18
2.6.1. Titel	18
2.6.2. Indledningen til en bekendtgørelse.....	20
2.6.3. Systematik	22
2.6.4. Opstilling	24
2.6.4.1. Kapitler, paragraffer, stykker m.v.....	24
2.6.4.2. Opregninger	25
2.7. Ændringsbekendtgørelser	27
2.7.1. Titel	27
2.7.2. Indledningen til en ændringsbekendtgørelse	28
2.7.3. Systematik og opstilling	29
2.7.4. Indledningen til ændringsparagraffen.....	30
2.7.5. Udformningen af de enkelte ændringer	31
2.7.5.1. Eksempel med ofte forekommende ændringer	31
2.7.5.2. Rækkefølge	35
2.7.5.3. Præciser mest muligt.....	36
2.7.5.4. Nyaffattelse	37
2.7.5.5. Ophævelser	38
2.7.5.6. Indsættelse af nye bestemmelser.....	39
2.7.5.7. Rykning.....	42
2.7.5.8. Flere ens ændringer.....	44
2.7.5.9. Indsættelse af nyt afsnit eller kapitel	45

2.7.5.10. Indsættelse eller ændring af bilag	46
2.7.5.11. Ændringer af tegn	47
2.7.5.12. Konsekvensændringer	47
2.7.5.13. Ændring af en ikke-ikrafttrådt ændringsbekendtgørelse.....	48
2.8. Ikrafttræden og virkning	48
2.8.1. Ikrafttrædelsesbestemmelser	48
2.8.2. Bekendtgørelser om ikrafttræden af love (ikrafttrædelsesbekendtgørelser)	50
2.8.3. Ikrafttrædelse af erhvervsrettet regulering	51
2.8.3.1. Fælles ikrafttrædelsesdatoer.....	51
2.8.3.2. Udstedelse mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet.....	52
2.8.3.3. Beslutningsproceduren ved fravigelse	53
2.8.3.4. Offentliggørelse på Virk.dk	53
2.8.4. Virkningsbestemmelser	54
2.9. Ophævelse.....	54
2.9.1. Ophævelse af bekendtgørelser.....	54
2.9.2. Ophævelse af hjemmelsloven.....	56
2.9.3. Forordninger fortrænger bekendtgørelser.....	57
2.10. Overgangsregler	57
2.11. Territorialbestemmelser	58
2.12. Bilag	59
2.13. Underskrift	60
2.14. Særlige bestemmelser og emner	60
2.14.1. Definitionsbestemmelser	60
2.14.2. Gebyrbestemmelser	61
2.14.3. Straffebestemmelser	63
2.14.3.1. Anvendelse af straffebestemmelser	63
2.14.3.2. Tilregnelser.....	64
2.14.3.3. Strafferammer	65
2.14.3.4. Straf for overtrædelse af forbud m.v.....	66
2.14.3.5. Straf for overtrædelse af forordninger	66
2.14.3.6. Forsøg	66
2.14.3.7. Juridiske personer	67

2.14.3.8. Objektivt individualansvar	67
2.14.3.9. Andre retsfølger	68
2.14.4. Bestemmelser om behandling af personoplysninger	68
2.14.4.1. Overordnet om de databeskyttelsesretlige regler	68
2.14.4.2. Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven	69
2.14.4.3. Personoplysninger og særlige kategorier af personoplysninger	70
2.14.4.4. Behandlingshjemler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven	70
2.14.4.5. De generelle principper for behandling af personoplysninger	71
2.14.4.6. Databeskyttelsesforordningens råderum for fastsættelse af særregler om behandling af personoplysninger	72
2.14.4.7. Tjekliste ved udarbejdelse af nationale særregler for behandling af personoplysninger	73
2.14.4.8. Tjekliste for udarbejdelse af nationale særregler for behandling af særlige kategorier af personoplysninger	75
2.14.5. Udløbsbestemmelser (ophørsklausuler)	76
2.14.6. Dispensation fra regler i bekendtgørelser	78
2.14.7. Implementering af EU-regulering	79
2.14.7.1. Generelt om implementering af EU-regulering	79
2.14.7.2. Principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering	80
2.14.7.3. Implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering	81
2.14.7.4. Notehenvisninger i bekendtgørelser, der gennemfører EU-retsakter	81
2.14.8. Henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter	85
2.14.9. Digitaliseringsklar lovgivning	86
2.14.10. Agil erhvervsrettet regulering	88
2.14.11. Geografi i lovgivningen	89
2.14.12. Regludstedelse i forhold til kommuner og regioner	90
3. Kongelige anordninger	92
3.1. Brug af kongelige anordninger	92
3.2. Udformningen af kongelige anordninger	92
4. Cirkulærer	94
4.1. Brug af cirkulærer og cirkulæreskrivelser	94

4.2. Hjemmel.....	94
4.3. Titel	95
4.4. Indledningen til et cirkulære	95
4.5. Systematik, opstilling og sprog.....	95
4.6. Ændring af cirkulærer	96
4.7. Ikrafttræden.....	96
4.8. Ophævelse.....	96
4.9. Territorialbestemmelser	97
4.10. Bilag	97
4.11. Underskrift	97
5. Vejledninger.....	98
5.1. Brug af vejledninger.....	98
5.2. Hjemmel.....	99
5.3. Titel	99
5.4. Udformning i øvrigt	99
5.4.1. Systematik og opstilling	99
5.4.2. Henvisning til Folketingstidende.....	100
5.5. Ændring af en vejledning.....	101
5.6. Ikrafttræden og territorielt anvendelsesområde	101
5.7. Bortfald	102
6. Forelæggelse for andre ministerier, Europa-Kommissionen m.v.....	103
6.1. Forelæggelse for andre ministerier m.v.	103
6.1.1. Finansministeriet	103
6.1.2. Erhvervsministeriet.....	103
6.1.3. Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Miljøministeriet.....	106
6.1.4. Datatilsynet.....	106
6.1.5. Justitsministeriet	106
6.1.6. Øvrige ministerier.....	106
6.2. Forelæggelse for Europa-Kommissionen m.v.	107
7. Offentlig høring	110
7.1. Om høring	110
7.2. Høringsfrist	111

7.3. Hvem skal høres?	111
7.4. Høringsportalen.....	111
7.5. Særlige krav til høringen på bestemte områder	111
7.5.1. Bekendtgørelser med økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	111
7.5.2. Implementering af EU-regulering	112
7.5.3. Bekendtgørelser omfattet af principperne for agil erhvervsrettet regulering .	113
7.5.4. Bekendtgørelser med klima-, miljø- og naturmæssige konsekvenser	113
8. Kundgørelse, offentliggørelse m.v.....	115
8.1. Bekendtgørelser og kongelige anordninger – kundgørelse og indlæggelse i Retsinformation	115
8.1.1. Reglerne og fremgangsmåden	115
8.1.2. Tidspunktet for kundgørelse.....	116
8.1.3. Undtagelse fra kundgørelse i Lovtidende.....	117
8.2. Cirkulærer og vejledninger – indlæggelse i Retsinformation	118
8.3. Offentlighedsportalen.....	119
8.4. Offentliggørelse af erhvervsrettet regulering på Virk.dk.....	120
8.5. Efterfølgende notifikation af Europa-Kommissionen.....	121
9. Særligt om Færøerne og Grønland	123
9.1. Ikraftsættelse af love for Færøerne og Grønland	123
9.1.1. Anordningshjemmel	123
9.1.2. Ikraftsættelse af hovedlove	125
9.1.2.1. Titel.....	125
9.1.2.2. Indledningen til anordningen	125
9.1.2.3. Øvrigt indhold.....	126
9.1.3. Ikraftsættelse af ændringslove	127
9.1.3.1. Titel.....	127
9.1.3.2. Indledningen til anordningen	127
9.1.3.3. Øvrigt indhold.....	128
9.1.4. Ændring af den måde loven er sat i kraft på.....	130
9.1.5. Ophævelse af ikraftsatte love	131
9.1.6. Administrative forskrifter udstedt i medfør af den lov, der sættes i kraft	132

9.1.7. Anordningsbekendtgørelser.....	134
9.2. Bekendtgørelser	135
9.2.1. Bekendtgørelser for både Danmark og Færøerne eller Grønland.....	135
9.2.2. Særskilte bekendtgørelser for Færøerne eller Grønland.....	137
9.2.3. Straffebestemmelser i bekendtgørelser, der gælder for Grønland.....	137
9.3. Cirkulærer	138
9.4. Inddragelse af de færøske og grønlandske myndigheder.....	138
9.5. Kundgørelse	138
9.5.1. Grønland	138
9.5.2. Færøerne	139

1. Introduktion og valg af forskrift

Vejledningen handler om udarbejdelse af administrative forskrifter, det vil sige forskrifter, som udstedes af ministerier, styrelser og andre administrative myndigheder.

Vejledningen omfatter for det første retligt bindende forskrifter i form af bekendtgørelser, kongelige anordninger og cirkulærer. Bekendtgørelser udstedes i medfør af en bemyndigelse i en lov til at fastsætte regler om det pågældende spørgsmål og retter sig mod borgere, virksomheder m.v. Kongelige anordninger anvendes i praksis navnlig i forbindelse med ikraftsættelse af love for Færøerne og Grønland og udstedes ligeledes i medfør af en lov-bemyndigelse, men underskrives i modsætning til bekendtgørelser af dronningen. Cirkulærer retter sig mod andre myndigheder og udstedes enten i medfør af en lov-bemyndigelse eller i medfør af det over-/underordningsforhold, der består mellem f.eks. en minister og en underliggende styrelse.

Vejledningen omfatter for det andet vejledninger, det vil sige ministeriers og andre administrative myndigheders orienterende meddelelser. Vejledninger er ikke retligt bindende og kan derfor udstedes uden hjemmel i lov eller et over-/underordningsforhold af den myndighed, der er ansvarlig for det pågældende område.

Valget er ikke frit i forhold til, hvilken forskriftstype der skal anvendes.

Bekendtgørelsesformen skal anvendes, hvis reglerne skal normere retsstillingen mellem borgere, virksomheder m.v. indbyrdes eller pålægge disse pligter over for det offentlige, ligesom bekendtgørelsesformen bør anvendes, hvis reglerne går ud på at tillægge borgere, virksomheder m.v. rettigheder over for det offentlige.

Kongelige anordninger anvendes som udgangspunkt kun, hvis den lov, der hjemler forskriften, udtrykkeligt foreskriver det.

Cirkulæreformen anvendes for generelle tjenestebefalinger, det vil sige bindende generelle forskrifter, der alene retter sig til myndigheder. Konkrete tjenestebefalinger til en flerhed af myndigheder bør betegnes cirkulæreskrivelser.

Endelig anvendes vejledningsformen ved udstedelse af stof, der ikke er bindende. Vejledningsformen bør således f.eks. anvendes ved orientering om reglers indhold og baggrund og i forbindelse med meddelelse af oplysninger om fortolkningen og administrationen af regler.

Andre betegnelser for bindende forskrifter (bekendtgørelser, kongelige anordninger og cirkulærer) og for generelle informationer om forståelsen og anvendelsen af lovgivning (vejledninger) bør normalt ikke anvendes, da de hyppigt efterlader tvivl om, hvorvidt forskriften er bindende eller blot vejledende. Det bemærkes dog, at der på nogle områder kan være tradition for andre betegnelser.

Vejledningen behandler i pkt. 2-5 udarbejdelsen af de enkelte typer af forskrifter, herunder i hvilke tilfælde forskrifterne nærmere anvendes. Vægten er lagt på bekendtgørelser, der i praksis er den oftest anvendte forskrift. Herefter behandles nogle tværgående problemstillinger, der vedrører perioden efter, at et udkast til forskrift er udarbejdet. Det drejer sig om forelæggelse af udkastet for andre ministerier, Europa-Kommissionen m.v. (pkt. 6), offentlig høring over udkastet (pkt. 7) og kundgørelse, offentliggørelse m.v. af den endelig forskrift (pkt. 8). Til sidst behandles de særlige problemstillinger, der knytter sig til udarbejdelse af administrative forskrifter for Færøerne og Grønland (pkt. 9).

2. Bekendtgørelser

2.1. Brug af bekendtgørelser

Efter lovtidendeloven, jf. lovebekendtgørelse nr. 1098 af 10. august 2016, er kundgørelse en betingelse for, at en forskrift kan træde i kraft og dermed håndhæves over for borgere, virksomheder m.v. Det er derfor af afgørende betydning, at regler, der skal håndhæves over for borgere, virksomheder m.v., udformes som bekendtgørelser (eller kongelige anordninger), der som udgangspunkt skal kundgøres efter lovtidendeloven (se om kundgørelse pkt. 8.1).

Bekendtgørelsesformen skal således anvendes, hvis reglerne skal normere retsstillingen mellem borgere, virksomheder m.v. indbyrdes eller pålægge disse pligter over for det offentlige. Endvidere bør bekendtgørelse anvendes, hvis reglerne går ud på at tillægge borgerne, virksomhederne m.v. rettigheder over for det offentlige.

Beslutningen om, at en kompetence generelt overlades f.eks. af en minister til en styrelse, bør endvidere af hensyn til borgernes mulighed for at kunne vide, hvem der er rette myndighed, altid angives i en bekendtgørelse. Det gælder, uanset om kompetencen overlades i medfør af en lovbestemmelse herom eller i medfør af den ulovbestemte adgang til at overlade kompetencen til en myndighed, der står i et underordningsforhold til ministeren (se herom pkt. 2.3). Der henvises til pkt. 2.6.2 for så vidt angår udformningen af indledningen til sådanne delegationsbekendtgørelser og indledningen til bekendtgørelser, som efterfølgende udstedes i medfør af den overladte kompetence.

Bekendtgørelser bør som hovedregel alene indeholde regler, der retter sig til borgerne, virksomhederne m.v. Regler af tjenstlig karakter, der alene er bindende for myndigheder, og rent vejledende udtalelser bør i almindelighed ikke optages i en bekendtgørelse, da en sådan placering vil kunne tilsløre stoffets særlige karakter og give bekendtgørelsen et unødigt stort omfang. Tjenstlige forskrifter bør derfor optages i et cirkulære og vejledende stof i en vejledning.

Hvis omfanget af de tjenstlige forskrifter eller det vejledende stof er så begrænset, at det forekommer urimeligt at udarbejde et cirkulære eller en vejledning herom, kan dette begrænsede stof dog medtages i bekendtgørelsen.

Placeringen af dette stof i en bekendtgørelse stiller imidlertid visse krav til den sproglige formulering, idet stoffets særlige karakter på grund af dets placering i en bekendtgørelse

bør fremhæves for at undgå misforståelser. Navnlig er det ikke tilstrækkeligt at angive vejledende stofs særlige karakter ved anvendelse af ordet »bør«, da dette ord i en bindende retsforordning undertiden (om end uheldigt) kan udtrykke en bindende regel, typisk en hovedregel, der kan fraviges under særlige omstændigheder. Stoffets vejledende karakter bør fremhæves på anden måde, f.eks. ved anvendelse af »kan« eller »det vil (kan) ofte være hensigtsmæssigt ...«. Derimod er der naturligvis ikke noget til hinder for at anvende »bør« i en selvstændig vejledning.

En bekendtgørelse bør ikke indeholde overflødig stof. Lovregler bør derfor kun gengives i bekendtgørelsen, hvis det er nødvendigt for at udforme bekendtgørelsen på en forståelig måde. For at undgå retsusikkerhed bør gengivelsen af en lovbestemmelse så vidt muligt være ordret og ske med henvisning til lovbestemmelsen, f.eks. »Efter § 3 i lov om ... skal ...«. Kan det undtagelsesvis give anledning til tvivl, hvilken lov der henvises til, bør lovens nummer og dato angives (se endvidere pkt. 2.14.8 om henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter).

2.2. Sproget

Kravet om klarhed m.v. i lovgivningen gælder også for bekendtgørelser. Det gælder navnlig, hvor bekendtgørelsen giver myndighederne mulighed for at foretage indgreb over for borgere, virksomheder m.v. i form af f.eks. straf, konfiskation og tilbagekaldelse af offentligt tilladelser, og hvor der derfor er et særligt behov for forudsigelighed i retstilstanden.

Også i øvrigt er det et grundlæggende element i lov kvalitet, at enhver, som bekendtgørelsen henvender sig til, så vidt muligt let skal kunne læse og forstå den. En godt og klart affattet bekendtgørelse er således en nødvendig forudsætning for en ensartet retsanvendelse og dermed for forudsigelighed og retssikkerhed.

Bekendtgørelser bør derfor affattes klart, systematisk, let læseligt og pædagogisk.

Det er vanskeligt mere generelt at give præcise retningslinjer for sproget i bekendtgørelser. Det helt centrale er, at formen er enkel, kort og præcis med hensyn til såvel ordvalg som sprogstil, og at sætningerne er korte og klare. Lange indskudte sætninger bør undgås. Der bør navnlig ikke indskydes led, der lige så godt kan anbringes sidst i sætningen, og hovedudsagnet bør anbringes så tidligt som muligt i sætningen.

Ved affattelse af bekendtgørelser bør det generelt tilstræbes, at der ikke anvendes omvendte ordstillinger (f.eks. bør »den ordning, der er nævnt i stk. 1« anvendes i stedet for »den i stk. 1 nævnte ordning«).

Et begreb bør overalt i bekendtgørelsen betegnes med samme udtryk, og anvendte udtryk bør så vidt muligt være almindeligt kendte (og bruges i deres normale betydning). Heri ligger også, at udtryk, der ofte forekommer i lovgivningen (f.eks. »den offentlige forvaltning«), så vidt muligt bør anvendes i samme betydning som i anden lovgivning. Definitioner, der er væsentligt forskellige fra den almindelige opfattelse af et ord eller udtryk, bør ikke forekomme, medmindre definitionen følger af eksempelvis et EU-direktiv, som bekendtgørelsen implementerer (se om definitioner nærmere pkt. 2.14.1). En sådan harmoni i begreberne er egnet til at undgå misforståelser og uklarheder i retsanvendelsen, ligesom det vil indebære væsentlige fordele i forhold til at tilvejebringe den fornødne it-understøttelse (der henvises i øvrigt til pkt. 2.14.9 om digitaliseringsklar lovgivning).

Der bør tilstræbes en brug af kønsneutrale betegnelser for personer i bekendtgørelser, i det omfang dette kan lade sig gøre på en sprogligt hensigtsmæssig måde.

Tankestreger virker meget iøjnefaldende i en tekst og bør undgås. De henleder opmærksomheden særligt på det indskud, som de omgiver, hvad der normalt ikke er hensigten i bekendtgørelser, og de bryder sammenhængen i sætningen. Er der tale om et kort indskud i en ret enkelt opbygget sætning, kan indskuddet i stedet afgrænses ved komma. Er sætningen så kompliceret, at tankestregerne er nødvendige for forståelsen, bør sætningen opdeles i flere punktummer.

Der bør ikke anvendes fremmedord, hvis et almindeligt kendt dækkende udtryk findes, og tekniske udtryk, det vil sige udtryk, som er udviklet og overvejende anvendes inden for en snæver fagkreds, bør så vidt muligt undgås. Sådanne udtryk bør i hvert fald ikke uden nærmere forklaring bruges i bekendtgørelser, der henvender sig til en bredere kreds. Teksten kan i sådanne tilfælde eventuelt skrives på almindeligt dansk, hvorefter fagudtrykket angives i parentes.

Herudover bør udenlandske ord og udtryk, typisk engelske ord og udtryk, i videst muligt omfang undgås.

Semikolon bør ikke anvendes, da det ved citering kan forveksles med et punktum.

Formen »og/eller« bør ikke anvendes i bekendtgørelser. Denne formulering kan altid erstattes med ét af ordene. Man bør også undgå at bruge skråstreger eller formuleringen »A henholdsvis B«.

Flertydige og overflødige ord bør også undgås. Det samme gælder kancelliudtryk. Meget lange ord bør i almindelighed omskrives til flere ord (f.eks. bør »foranstaltninger til byggemodning« anvendes i stedet for »byggemodningsforanstaltninger«).

Der anvendes som udgangspunkt den retskrivning, som er fastlagt af Dansk Sprognævn i Retskrivningsordbogen. På flere områder giver Retskrivningsordbogen dog valgfrihed mellem flere korrekte skrivemåder. Med henblik på at sikre konsistens på tværs af lovgivningen bør retskrivningen i øvrigt så vidt muligt følge de retningslinjer, som anvendes af Folketinget. Retskrivningsvejledning for Folketingstidende kan findes på Folketingets hjemmeside, www.ft.dk, under »Dokumenter«/»Vejledninger«/»Retskrivningsvejledning« eller på:

<https://www.ft.dk/da/dokumenter/vejledninger/retskrivningsvejledning>.

Eksempler på godt sprog:

»redskaberne kan konfiskeres« bør anvendes i stedet for »der kan foretages konfiskation af redskaberne«.

»personer, der bor i kommunen« bør anvendes i stedet for »i kommunen bosiddende personer«.

»betingelserne i bekendtgørelsen« bør anvendes i stedet for »de i bekendtgørelsen angivne betingelser«.

»må anses for at stride mod« bør anvendes i stedet for »må anses for stridende mod«.

»overtræder den prøveløsladte vilkårene« bør anvendes i stedet for »skulle den prøveløsladte overtræde vilkårene«.

»hvis det bliver nødvendigt« bør anvendes i stedet for »måtte det vise sig nødvendigt«.

»ministeren kan pålægge tjenestemænd at« bør anvendes i stedet for »det kan af ministeren pålægges tjenestemænd at«.

2.3. Hjemmel

Forskrifter, der skal have retligt bindende virkning for borgere, virksomheder m.v., skal som hovedregel have hjemmel i lov. Der findes dog bl.a. nogle mere generelle forskrifter, der uden at have hjemmel i lov er af bindende karakter for borgernes m.v. benyttelse af offentlige institutioner, såsom f.eks. sygehuse. Disse såkaldte anstaltsanordninger vil ikke blive behandlet i det følgende, men opmærksomheden henledes på, at der er snævre grænser for, hvilke forskrifter der kan fastsættes i en anstaltsanordning uden yderligere hjemmel.

Hvilken regulering, der kan udstedes med en bestemt hjemmel, må afgøres ved almindelig lovfortolkning. I den forbindelse skal der særligt peges på, at jo mere indgribende reglerne er, jo sikrere må hjemlen være. Bestemmelser af særligt indgribende karakter kan således alene udstedes, hvis hjemmelsloven indeholder en udtrykkelig bemyndigelse hertil. Der må således i almindelighed kræves udtrykkelig hjemmel til at fastsætte bestemmelser om f.eks. straf. Det samme gælder bebyrdende regler med tilbagevirkende kraft. Det kræver endvidere særlige holdepunkter i loven at fastsætte regler, der fraviger lovbestemmelser eller fraviger almindeligt anerkendte retsgrundsætninger. Det gælder f.eks. fravigelse af den almindelige ulovbestemte rekurs.

På tilsvarende måde er det almindeligt antaget, at offentlig myndighedsudøvelse, f.eks. meddelelse af tilladelser eller udførelse af kontrolforanstaltninger, sker uden betaling. En fravigelse heraf kræver lovhjemmel.

Derimod kræver det i almindelighed ikke lovhjemmel, at en minister overlader den adgang, ministeren har efter loven til at træffe konkrete afgørelser eller fastsætte generelle forskrifter, til en myndighed, der står i et underordningsforhold til ministeren. En sådan delegation er kun afskåret, hvis der er holdepunkter i hjemmelsloven eller dens forarbejder for det. Som nævnt under pkt. 2.1 bør en beslutning om, at en kompetence generelt overlades f.eks. af en minister til en styrelse, altid angives i en bekendtgørelse. Overladelse af beføjelser til myndigheder, der ikke er i et underordningsforhold, eller til private, herunder interesseorganisationer m.v., kan derimod normalt ikke ske uden lovhjemmel.

Opmærksomheden henledes på, at hvis en minister har overladt en adgang til at fastsætte generelle forskrifter til en underordnet myndighed, vil de regler, der fastsættes af denne myndighed, fortsat skulle have hjemmel i loven i øvrigt.

Regler, der har hjemmel i forskellige love, men hvor hjemlen til at fastsætte reglerne tilkommer den samme minister, kan samles i én bekendtgørelse, hvis det er hensigtsmæssigt som følge af reglernes indbyrdes sammenhæng.

Tekstanmærkninger til finansloven og tillægsbevillingsloven kan – ligesom andre lovbestemmelser – give hjemmel til at udstede en bekendtgørelse.

Forordninger virker som national lovgivning i medlemsstaternes retssystemer. En minister eller en anden administrativ myndighed kan derfor bemyndiges i en forordning til at udstede en bekendtgørelse.

En bekendtgørelse kan således udstedes direkte med hjemmel i en forordning, hvis bemyndigelsen i forordningen til at fastsætte nærmere regler er rettet direkte til en administrativ myndighed (f.eks.: »Den kompetente myndighed kan fastsætte...«). Er bemyndigelsen i forordningen rettet til medlemsstaten – sådan som det normalt er tilfældet – giver forordningen derimod ikke i sig selv ministeren eller forvaltningen hjemmel til at udstede en bekendtgørelse. Som eksempel på en bestemmelse i en forordning, der giver hjemmel til at udstede en bekendtgørelse, kan nævnes artikel 16, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger. Det fremgår heraf, at bl.a. kompetente myndigheder »kan [...] fastsætte undtagelser fra artikel 11-15« i forordningen.

2.4. Valget mellem hovedbekendtgørelse og ændringsbekendtgørelse

Skal der udstedes en bekendtgørelse i medfør af en bemyndigelsesbestemmelse, som ikke tidligere er blevet anvendt til at fastsætte regler, udformes bekendtgørelsen som en hovedbekendtgørelse, det vil sige en ny bekendtgørelse. Er der derimod behov for at ændre regler, der allerede fremgår af en bekendtgørelse, må der tages stilling til, om ændringen skal gennemføres ved udstedelse af en ny hovedbekendtgørelse eller ved en bekendtgørelse om ændring af den gældende bekendtgørelse.

Et regelsæt, der består af den oprindelige bekendtgørelse og en eller flere ændringsbekendtgørelser, er ofte uoverskueligt og derfor vanskeligt at arbejde med. Ved anvendelse af ændringslove imødegås disse vanskeligheder ofte ved, at der udstedes en lovbekendtgørelse. En tilsvarende mulighed foreligger ikke med hensyn til bekendtgørelser, hvorfor man bør være meget mere tilbageholdende med at udfærdige ændringsbekendtgørelser end ændringslove.

Valget må i første række bero på karakteren og omfanget af de ændringer, der skal gennemføres. Er der tale om mere principielle ændringer, vil der ofte være behov for at gennemarbejde hele bekendtgørelsen i lyset af de nye principper, hvilket taler for, at der udarbejdes en ny hovedbekendtgørelse.

Der bør endvidere som udgangspunkt udstedes en ny hovedbekendtgørelse, hvis der skal foretages ændringer i et større antal bestemmelser i bekendtgørelsen. Hvis ændringerne imidlertid udelukkende eller i overvejende grad vedrører bestemmelser i et kapitel eller enkelte kapitler, kan det være mere hensigtsmæssigt at affatte det eller de pågældende kapitler på ny i en ændringsbekendtgørelse i stedet for at udstede en ny hovedbekendtgørelse. Ved mindre omfattende ændringer af en bekendtgørelse kan hensynet til over for brugerne af bekendtgørelsen at synliggøre, hvad der er nyt, også i nogle tilfælde tale for at anvende en ændringsbekendtgørelse frem for en ny hovedbekendtgørelse.

Hvis der er udstedt flere ændringsbekendtgørelser til hovedbekendtgørelsen, bør der også udstedes en ny hovedbekendtgørelse. Det samme gælder, hvis der skal foretages ændring af bestemmelser, som tidligere er ændret ved en ændringsbekendtgørelse.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at hvis der opstår behov for at ændre regler, der er gennemført ved en ikrafttrådt ændringsbekendtgørelse, vil en sådan ændring som udgangspunkt skulle ske enten ved at udstede en ny hovedbekendtgørelse eller ved at ændre hovedbekendtgørelsen. Det skyldes, at ændringerne, når ændringsbekendtgørelsen er trådt i kraft, bliver en del af hovedbekendtgørelsen. Det er herefter hovedbekendtgørelsen i den form, den har fået med ændringsbekendtgørelsen, der skal ændres. Det kan dog efter omstændighederne være relevant at ændre bl.a. eventuelle overgangsregler i en ikrafttrådt ændringsbekendtgørelse, da disse regler ikke bliver en del af hovedbekendtgørelsen. For så vidt angår ændring af ikke-ikrafttrådte ændringsbekendtgørelser henvises til pkt. 2.7.5.13.

2.5. Samlebekendtgørelser bør ikke anvendes

I praksis forekommer det i et vist omfang, at der ved en såkaldt samlelov foretages ændringer i flere love. Årsagen til, at samlelove anvendes, er i første række et ønske om at sikre, at ændringerne behandles samlet i Folketinget. For bekendtgørelses vedkommende foreligger der ikke et tilsvarende hensyn til Folketingets behandling af sagen.

Samlebekendtgørelser, det vil sige bekendtgørelser, der ændrer flere bekendtgørelser, herunder ophæver dele heraf, bør derfor ikke anvendes. I stedet bør der udarbejdes en ændringsbekendtgørelse for hver bekendtgørelse, der skal ændres.

Tilsvarende bør der ikke i en hovedbekendtgørelse medtages ændringer af andre bekendtgørelser, herunder ophævelse af dele af andre bekendtgørelser.

En hovedbekendtgørelse eller ændringsbekendtgørelse kan derimod godt ophæve en eller flere andre *hele* bekendtgørelser.

2.6. Hovedbekendtgørelser

2.6.1. Titel

Titlen skal i første række i en overskuelig form give information til den, der søger oplysninger om retsregler vedrørende et givet emne. Titlen bør derfor være dækkende for indholdet af bekendtgørelsen eller i hvert fald dens hovedindhold. Samtidig bør titlen være kortfattet af hensyn til overskueligheden.

Titlen indledes altid således:

»Bekendtgørelse om ...«.

Man bør i videst muligt omfang anvende korte ord frem for lange.

Det bør endvidere sikres, at der ikke er andre gældende bekendtgørelser med samme titel.

Der anføres ingen undertitel til bekendtgørelsen.

For at opnå den kortest mulige titel bør overflødige ord undgås. Det er f.eks. overflødigt at angive, hvem der har udstedt bekendtgørelsen, og i almindelighed også, hvilken lov der giver hjemmel til bekendtgørelsen.

Er det ikke muligt at udforme en titel, der er dækkende og samtidig kortfattet, kan hovedindholdet nævnes med tilføjelsen »m.v.« som en orientering til læseren om, at bekendtgørelsen rummer mere, end titlen umiddelbart angiver.

En for udbredt anvendelse af tilføjelsen »m.v.« medfører imidlertid, at den generelle overskuelighed, som titlen skulle give, ikke opnås. Derfor bør »m.v.« kun anføres i titlen, hvis bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der klart falder uden for det, der omfattes af titlen i øvrigt, og disse bestemmelser er af en vis betydning.

Kun helt undtagelsesvis bør bekendtgørelsen forsynes med en populærtitel i parentes til sidst i titlen og da kun, hvor det ikke er muligt at finde en kort, dækkende titel, hvor det må forventes, at den lange titel ikke vil blive almindeligt anvendt, og hvor det er muligt at

finde en egnet populærtitel. I givet fald bør populærtitlen anvendes ved efterfølgende henvisninger til bekendtgørelsen.

Ved udformningen af titlen skal man være opmærksom på, at titlen efter omstændighederne kan få betydning for fortolkningen, når anvendelsesområdet for bekendtgørelsen skal fastlægges. Det er derfor også af denne grund vigtigt, at titlen ikke bliver misvisende i forhold til indholdet af bekendtgørelsen.

Er det ikke muligt at udforme en titel, der er kortfattet og samtidig helt præcist angiver bekendtgørelsens anvendelsesområde, bør man udforme en kort og måske mindre præcis titel og foretage den nødvendige afgrænsning i en paragraf om bekendtgørelsens anvendelsesområde. Mens f.eks. titlen til en bekendtgørelse om forbud mod fiskeri i et enkelt område kan udformes således: »Bekendtgørelse om forbud mod fiskeri i ...«, kan titlen til en bekendtgørelse om forbud mod fiskeri i en række områder udformes således: »Bekendtgørelse om forbud mod fiskeri i visse områder«. Samtidig udformes bestemmelsen om anvendelsesområdet således: »Bekendtgørelsen finder anvendelse på fiskeri i ...«.

Hvis en bekendtgørelse alene ophæver en anden bekendtgørelse, indledes bekendtgørelsens titel således:

»Bekendtgørelse om ophævelse af bekendtgørelse om ... «.

Ophæver bekendtgørelsen flere bekendtgørelser, skrives disse i titlen. Hvis titlen bliver for omfattende, kan eksempelvis følgende formulering dog anvendes:

»Bekendtgørelse om ophævelse af visse bekendtgørelser på [X-ministeriets] område«.

Det kan i en lov bestemmes, at vedkommende minister fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden eller tidspunktet for ikrafttræden af bestemte paragraffer m.v. i loven. Tidspunktet fastsættes i givet fald af ministeren ved en ikrafttrædelsesbekendtgørelse. En ikrafttrædelsesbekendtgørelses titel formuleres således:

»Bekendtgørelse om ikrafttræden af [§ ... i] lov om ... «.

Det bemærkes, at hvis der er tale om en ændringslov, bør lovens undertitel også nævnes i ovenstående eksempel.

I titlen til bekendtgørelser, der gennemfører EU-direktiver, gengiver bestemmelser fra EU-forordninger eller skal notificeres i henhold til informationsproceduredirektivet, indsættes en EU-notehenvi­sing. Der henvises om sådanne notehenvi­sing­er til pkt. 2.14.7.4.

2.6.2. Indledningen til en bekendtgørelse

I indledningen angives hjemlen til bekendtgørelsen. Angivelsen af hjemmelsloven bør omfatte lovens nummer, dato og titel samt de bestemmelser, der indeholder hjemlen til reglerne i bekendtgørelsen. Angivelsen af hjemmelsbestemmelserne bør være så præcis som mulig. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... fastsættes:«.

Er loven ændret, angives det kun i det omfang, ændringen har berørt hjemmelsbestemmelserne, og ændringsloven er trådt i kraft. Ændringsloven angives med nummer og dato, men uden titel. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ..., som ændret ved lov nr. ... af ... og lov nr. ... af ..., fastsættes:«.

Er der siden lovens indførelse udstedt en lovbekendtgørelse, angives dennes nummer og dato i stedet for lovens nummer og dato. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov om ..., jf. lovbekendtgørelse nr. ... af ..., fastsættes:«.

Endvidere nævnes kun de ændringslove, der er trådt i kraft, efter at lovbekendtgørelsen er udstedt, og som har berørt hjemmelsbestemmelserne. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov om ..., jf. lovbekendtgørelse nr. ... af ..., som ændret ved lov nr. ... af ..., fastsættes:«.

Bestemmer hjemmelsloven, at der skal føres forhandling med eller indgås aftale med f.eks. en anden myndighed, før bekendtgørelsen udstedes, angives det i indledningen, at forhandlingen har fundet sted, eller at aftale er indgået. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... og efter forhandling med ... fastsættes:«.

Derimod er det overflødigt at nævne, hvem der i øvrigt har været forhandlet m.v. med i forbindelse med bekendtgørelsens udarbejdelse.

Som det fremgår af pkt. 2.1, bør beslutningen om, at en kompetence generelt overlades f.eks. af en minister til en styrelse, altid angives i en bekendtgørelse. Udstedes denne delegationsbekendtgørelse i medfør af en lovbestemmelse, som giver mulighed for at overlade kompetencen til styrelsen, angives denne lovbestemmelse i delegationsbekendtgørelsens indledning. Udstedes delegationsbekendtgørelsen i medfør af den ulovbestemte adgang til at overlade kompetencen til en myndighed, der står i et underordningsforhold til ministeren (se herom pkt. 2.3), bør indledningen skrives efter følgende eksempel:

»I medfør af den ulovbestemte adgang til at delegere til en underordnet myndighed fastsættes:«.

I indledningen til bekendtgørelser, som styrelsen m.v. efterfølgende udsteder i medfør af den overladte kompetence, bør delegationsbekendtgørelsen nævnes. Se følgende eksempel:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... fastsættes efter bemyndigelse i henhold til § ... i bekendtgørelse nr. ... af ... om ...:«.

Det angives derimod ikke i indledningen, hvis en minister har overladt det til en embedsmand i sit departement at underskrive bekendtgørelsen, eller hvis chefen for f.eks. en styrelse har overladt det til en medarbejder at underskrive. Dette vil i stedet fremgå af underskriften, jf. pkt. 2.13.

Udstedes en bekendtgørelse med hjemmel i en forordning (se herom pkt. 2.3), bør den relevante hjemmel i forordningen nævnes i indledningen. Se følgende eksempel:

»I medfør af artikel ... i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. ... af ... om ... fastsættes:«.

En forordning skal derimod ikke nævnes i indledningen til en bekendtgørelse, som fastsætter supplerende bestemmelser til forordningen.

I indledningen til en bekendtgørelse, der indeholder regler om straf, skal den eller de bestemmelser i loven, der giver hjemmel til straffebestemmelserne i bekendtgørelsen, angives. Sådanne lovbestemmelser har i nyere love typisk følgende eller en lignende formulering: »I forskrifter, der udstedes efter loven, kan der fastsættes straf af bøde [eller fængsel indtil ...] for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.«

I ældre love, det vil sige love fra før omkring 1960, er der normalt i selve loven fastsat straf for overtrædelse af de forskrifter, der udfærdiges i henhold til loven. I disse tilfælde nævnes

lovens straffebestemmelse ikke i indledningen. I stedet bør der i bekendtgørelsen optages en henvisning til lovens straffebestemmelse med en gengivelse af dennes indhold. Der henvises nærmere til pkt. 2.14.3.1.

Hjemmelslovens bestemmelse om, at der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel, bør heller ikke medtages i indledningen til bekendtgørelsen. I stedet medtages der i bekendtgørelsen en bestemmelse, der gengiver lovens regel om juridiske personers strafansvar. Der henvises nærmere til pkt. 2.14.3.7.

Indledningen bør ikke indeholde andet end det, der anført ovenfor. Der bør således ikke redegøres for baggrunden for bekendtgørelsens udstedelse. Er der behov for at redegøre herfor, bør der udsendes en skrivelse til de mest interesserede adressater, en pressemeddelelse eller en vejledning herom, eventuelt sammen med bekendtgørelsen.

En afgrænsning af bekendtgørelsens anvendelsesområde bør aldrig ske i indledningen. Er der behov for at fastlægge bekendtgørelsens anvendelsesområde, bør det ske i en paragraf om bekendtgørelsens anvendelsesområde. Afgrænsningen kan endvidere i nogle tilfælde foretages ved hjælp af bekendtgørelsens titel.

En bekendtgørelse, der udelukkende ophæver en (eller flere) bekendtgørelse(r), skal ikke have nogen indledning.

2.6.3. Systematik

Hvilken systematik, der skal vælges, må i første række bero på, hvordan der skabes det bedste overblik over reglerne i bekendtgørelsen. Systematikken må således afhænge af karakteren af de regler, bekendtgørelsen i det enkelte tilfælde skal indeholde. Det er derfor ikke muligt at opstille en fast »model« for systematisering af hovedbekendtgørelser.

Skal bekendtgørelsen indeholde en formålsbestemmelse, placeres denne i en af de første paragraffer. En formålsbestemmelse bør kun medtages, hvis der skønnes at være et væsentligt behov for det, og behovet ikke allerede er dækket af en eventuel formålsbestemmelse i hjemmelsloven.

Er det nødvendigt at afgrænse bekendtgørelsens anvendelsesområde, bør en regel herom i almindelighed placeres efter en eventuel formålsbestemmelse.

Umiddelbart herefter indsættes eventuelle bestemmelser, der angiver definitioner af de udtryk, der bruges i bekendtgørelsen. Der henvises om definitionsbestemmelser til pkt. 2.14.1.

Skal bekendtgørelsen indeholde en hovedregel og undtagelser herfra, bør hovedreglen placeres før undtagelsesreglerne, og undtagelsesreglerne bør placeres i de følgende punktnummer, stykker eller paragraffer. Er undtagelsesbestemmelserne ikke placeret i samme stykke som hovedreglen, bør hovedreglen indeholde en henvisning til undtagelsesbestemmelserne. Dette kan ske ved, at der i hovedreglen f.eks. indsættes »j. dog § ...« eller »bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § ...«. Indeholder hovedreglen en sådan henvisning, er det i almindelighed overflødigt i undtagelsesbestemmelserne at skrive »uanset § ...« under henvisning til hovedreglen.

Kan en bekendtgørelses indhold opdeles i regler, der afgrænser borgernes, virksomhedernes m.v. rettigheder og pligter, og andre regler, der ikke på samme måde har betydning for borgernes muligheder for at indrette sig efter reglerne, f.eks. om sagsbehandling, vil det normalt være hensigtsmæssigt at placere reglerne om borgernes rettigheder og pligter før de andre regler.

Skal der indføres straffebestemmelser, bør disse indsættes til sidst i bekendtgørelsen umiddelbart inden bestemmelsen om ikrafttræden. Se om straffebestemmelser nærmere pkt. 2.14.3.

Regler om bekendtgørelsens ikrafttræden og ophævelse af andre bekendtgørelser samt virknings- og overgangsbestemmelser placeres sidst i bekendtgørelsen, dog før en eventuel territorialbestemmelse. Er overgangsreglerne af mere omfattende karakter, kan det ofte være hensigtsmæssigt at placere dem i en selvstændig paragraf, der følger umiddelbart efter reglerne om ikrafttræden og ophævelse af andre bekendtgørelser. Der henvises om ikrafttræden og virkning til pkt. 2.8, om ophævelse til pkt. 2.9 og om overgangsregler til pkt. 2.10.

Det er vigtigt at sikre sig, at der foretages de nødvendige konsekvensændringer i øvrige bekendtgørelser som følge af hovedbekendtgørelsen. Fritekstsøgning i Retsinformation er et nyttigt redskab, når det undersøges, om der er behov for sådanne konsekvensændringer. Er der behov for konsekvensændringer, bør ændringerne imidlertid ikke medtages i hovedbekendtgørelsen, men foretages ved særskilte bekendtgørelser. Der bør således i en hovedbekendtgørelse ikke medtages ændringer af andre bekendtgørelser. Ophævelse af *hele* bekendtgørelser kan derimod godt ske i en hovedbekendtgørelse. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.5.

Skal bekendtgørelsen indeholde en regel om, at den ikke gælder for Færøerne eller Grønland, indsættes denne regel om territorial gyldighed som den sidste paragraf i bekendtgørelsen. Der henvises om territorialbestemmelser til pkt. 2.11.

Det bemærkes, at det efter omstændighederne kan være hensigtsmæssigt at følge en anden systematik, f.eks. hvis der allerede findes beslægtede bekendtgørelser med en sådan anden systematik, og bekendtgørelserne må forventes at blive anvendt i sammenhæng.

2.6.4. Opstilling

2.6.4.1. *Kapitler, paragraffer, stykker m.v.*

Den grundlæggende inddeling af stoffet i en bekendtgørelse sker i paragraffer, stykker og punktummer. Se om opregninger (nummeropstilling osv.) pkt. 2.6.4.2. Paragrafbetegnelser bør være fortløbende gennem hele bekendtgørelsen, uanset om den er opdelt i afsnit og i kapitler. Man bør derfor f.eks. ikke starte hvert kapitel med § 1 eller anvende litrerede paragraffer i en ny hovedbekendtgørelse. Derimod er der intet til hinder for at indsætte litrerede paragraffer ved efterfølgende ændringer af bekendtgørelsen.

Bekendtgørelsens tekst bør opdeles i så mange paragraffer og stykker som muligt, da det letter tilegnelsen og overblikket. Som almindelig regel bør en paragraf sjældent omfatte mere end 3-4 stykker. I stedet bør det overvejes at dele paragraffen op i flere paragraffer.

Paragrafbetegnelsen anføres ud for første stykke i paragraffen. Ud for efterfølgende stykker anføres stykkebetegnelsen.

Ved større bekendtgørelser – i almindelighed bekendtgørelser med mere end 15-20 paragraffer – vil en hensigtsmæssig opstilling normalt forudsætte, at bekendtgørelsens enkelte paragraffer deles op i kapitler, inddelt efter emner og med hver deres overskrift. Kapiteloverskrifter bør være korte, affattet præcist og omhyggeligt og bør ikke være indholdstomme (som f.eks. »Indledende bestemmelser« eller »Afsluttende bestemmelser«).

Ved formuleringen af overskrifterne skal man være opmærksom på, at overskriften kan få karakter af fortolkningsbidrag, navnlig når anvendelsesområdet for reglerne i kapitlet skal fastlægges. Samtidig bør overskrifterne være dækkende for indholdet af kapitlet. Disse krav til overskrifterne bør man også være opmærksom på ved senere ændringer af bekendtgørelsen, hvor det således kan være nødvendigt at foretage ændringer i overskrifterne.

Ved kapitelinddeling anvendes arabertal. Kapitelbetegnelsen og overskriften anbringes på hver sin linje, og overskriften kursiveres. Se følgende eksempel:

»Kapitel 1
Målgrupper«.

Hvis der inden for et kapitel er behov for en yderligere opdeling, kan den enkelte paragraf eller gruppe af paragraffer forsynes med overskrift. Også disse overskrifter skal formuleres under hensyn til, at de har fortolkningsmæssig betydning, og til, at de bør være dækkende for de regler, der følger efter overskriften og indtil næste overskrift. Også disse overskrifter kursiveres.

Overskrifter over enkelte paragraffer eller grupper af paragraffer kan også anvendes i stedet for kapiteloverskrifter i bekendtgørelsen, hvor der på den ene side er behov for en opdeling af stoffet af hensyn til overskueligheden, men hvor antallet af paragraffer, der kan samles under den enkelte overskrift, er for lille til, at en kapitelinddeling forekommer hensigtsmæssig.

Er bekendtgørelsen omfattende og indholdet så forskelligartet, at inddeling i kapitler og yderligere inddeling ved overskrifter inden for det enkelte kapitel ikke giver den nødvendige overskuelighed, kan kapitlerne samles i afsnit. Her anvendes romertal og fed skrift. Se følgende eksempel:

**»Afsnit IV
Tilbud«**

2.6.4.2. Opregninger

Det er ofte hensigtsmæssigt at opdele paragraffer eller stykker ved hjælp af opregninger, f.eks. hvis bestemmelsen opstiller betingelser eller tilfældegrupper. En opregning indebærer, at paragraffen eller stykket deles op i numre, som har en fælles indledning (se eksemplerne nedenfor). En opregning kan enten udformes som en sætningskæde eller som en punktopstilling.

Ved opregning i form af en sætningskæde udgør paragraffen eller stykket én sætning, som i princippet rent sprogligt kan fungere uden numrene. I en sætningskæde bør der ikke indsættes selvstændige opregninger i det enkelte nummer, da dette forringer læsbarheden.

De enkelte numre i sætningskæden begynder med lille bogstav og adskilles med komma. Næstsidste nummer afsluttes med »og« eller »eller«.

Eksempel på opregning i form af en sætningskæde:

- »§ 14. Kørekort til kategori C giver ret til at føre bil, som
- 1) ikke er omfattet af kategori D eller D1,
  - 2) har en tilladt totalvægt på over 3.500 kg og

3) er indrettet til befordring af højst otte personer foruden føreren.«

Ved opregning i form af en punktopstilling afsluttes indledningen med kolon, og hvert nummer begynder med stort bogstav og afsluttes med punktum.

Eksempel på opregning i form af en punktopstilling:

»§ 67. Kontrollerende køreprøve afholdes i følgende tilfælde:

- 1) Efter betinget eller ubetinget frakendelse af førerretten.
- 2) Ved ombytning af visse udenlandske kørekort, jf. § 116.
- 3) I visse tilfælde ved udstedelse af turistkørekort, jf. § 117.«

Indeholder opregningen betingelser, som alle skal være opfyldt, afspejles dette i indledningen. Se følgende eksempel:

»Stk. 2. Ansøgningen skal vedlægges et fotografi, som opfylder følgende krav:

- 1) Fotografiet skal være af god kvalitet.
- 2) Fotografiet skal være et vellignende portrætbillede.
- 3) ... .«

En opregning i form af en punktopstilling kan være lettere at læse end en sætningskæde og har desuden den fordel, at det bliver muligt at have flere punktnummer i det enkelte nummer. Endvidere kan der i det enkelte nummer indsættes en ny opregning, hvis det ikke forringer overblikket i væsentlig grad. Punktopstillinger har herudover den fordel, at det er lettere efterfølgende at ophæve eller tilføje nye numre ved en ændringsbekendtgørelse. Det skyldes, at der modsat sætningskæder ikke opstår behov for at flytte placeringen af »og« eller »eller« mellem sidste og næstsidste nummer og punktnummet i det sidste nummer.

Indsættes der en selvstændig opregning i et nummer i en opregning, anvendes små bogstaver efterfulgt af halvparentes. Sådanne led betegnes litra.

Eksempel på en opregning i punktopstilling, hvor der i et nummer er indsat en selvstændig opregning:

»§ 28. Følgende afgørelser truffet af kriminalforsorgsområdet kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen:

- 1) En afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 21, stk. 3, om anbringelse i arresthus.
- 2) En afgørelse efter straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 3-5, om anbringelse i lukket fængsel, hvis
  - a) afgørelsen angår en domfældt med en straf af fængsel i under 5 år, og

b) den domfældte ikke i et tidsrum af 2 år forud for afgørelsestidspunktet er løsladt fra lukket institution.

3) ... .«

Er det helt undtagelsesvis nødvendigt under det enkelte litra at indsætte en ny opregning, anvendes små romertal – i, ii, iii, iv osv. – efterfulgt af en halvparentes. Sådanne led betegnes numre.

Når en bestemmelse indeholder en opregning, bør der ikke efter opregningen indsættes yderligere bekendtgørelsestekst, da dette kan give anledning til tvivl om, hvorvidt bekendtgørelsesteksten knytter sig til hele bestemmelsen eller blot sidste led i opregningen. En sådan bekendtgørelsestekst, der knytter sig til hele bestemmelsen, bør efter en konkret vurdering enten placeres forud for opregningen eller i et efterfølgende selvstændigt stykke i den pågældende paragraf.

Opregning ved brug af vandrette streger og linjeopdeling, sådan som man f.eks. ser i EU-forskrifter, bør aldrig anvendes. Det skyldes, at en sådan fremgangsmåde kan føre til, at overblikket mistes, og gøre det vanskeligt at foretage en præcis henvisning i f.eks. en ændringsbekendtgørelse.

Ved henvisninger i andre bestemmelser m.v. til et nummer, litra eller lille romertal i en opregning medtages halvparentesen ikke. En sådan henvisning kan eksempelvis formuleres således: »§ 2, stk. 1, nr. 4, litra b, nr. ii«.

2.7. Ændringsbekendtgørelser

2.7.1. Titel

En ændringsbekendtgørelses titel indledes således:

»Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om ...«.

Som hovedregel anføres den fulde titel på den bekendtgørelse, der ændres. Nummer og dato anføres derimod ikke.

I modsætning til ændringslove anføres der ingen undertitel til en ændringsbekendtgørelse.

Har den bekendtgørelse, der ændres, helt undtagelsesvis en forkortet titel (»populærtitel«) angivet i parentes til sidst i titlen, anføres populærtitlen i stedet for bekendtgørelsens fulde titel. En bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse nr. 1725 af 18. december 2017 om

beviskrav til førere af visse motordrevne fritidsfartøjer med en skroglængde på under 4 meter (vandscooterbekendtgørelsen) skal således eksempelvis have titlen »Bekendtgørelse om ændring af vandscooterbekendtgørelsen«.

Hvis der med ændringsbekendtgørelsen sker en ændring af bekendtgørelsens titel, bør den fulde titel – herunder populærtitlen – dog angives i ændringsbekendtgørelsens titel.

For så vidt angår titlen på bekendtgørelser, der alene ophæver en anden bekendtgørelse eller flere andre bekendtgørelser, henvises til pkt. 2.6.1.

I titlen til bekendtgørelser, der gennemfører EU-direktiver, gengiver bestemmelser fra EU-forordninger eller skal notificeres i henhold til informationsproceduredirektivet, indsættes en EU-notehenviisning. Der henvises om sådanne notehenviisninger til pkt. 2.14.7.4.

2.7.2. Indledningen til en ændringsbekendtgørelse

En ændringsbekendtgørelse har ingen indledning og skal aldrig angive hjemlen til ændringen. Derimod angives den oprindelige bekendtgørelse i indledningen til ændringsparagraffen (se herom pkt. 2.7.4).

Efter de ændringer, der foretages med ændringsbekendtgørelsen, skal angivelsen af hjemmel m.v. i den oprindelige bekendtgørelse opfylde de krav, der er til indledningen i en hovedbekendtgørelse (se herom pkt. 2.6.2). Heri ligger også, at eventuelle ændringer af en hjemmel selvsagt skal være trådt i kraft senest samtidig med de regler, som nu udstedes i medfør af hjemlen. Opfylder hovedbekendtgørelsens indledning ikke (længere) disse krav, f.eks. på grund af ændring af hjemmelsloven, eller fordi ændringsbekendtgørelsen udstedes med hjemmel i en lovbestemmelse, der ikke er nævnt i indledningen til den gældende bekendtgørelse, må indledningen til den oprindelige bekendtgørelse ændres. Dette sker ved at optage en bestemmelse herom i ændringsbekendtgørelsen.

Eksempel på ændring af en indledning:

»I *indledningen* indsættes efter »§ 17, stk. 1,«: »§ 18,«.«

Eksempel på nyaffattelse af en indledning:

»*Indledningen* affattes således:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... fastsættes:«.«

Opfylder indledningen til den gældende bekendtgørelse derimod de nævnte krav efter ændringen, nævnes hjemmelsspørgsmålet ikke i ændringsbekendtgørelsen.

Udstedes der efter udstedelsen af bekendtgørelsen en lovbekendtgørelse af hjemmelsloven, er det ikke nødvendigt at udstede en ændringsbekendtgørelse alene med det formål at rette indledningen, så der henvises til lovbekendtgørelsen. Det samme gælder, hvis der i forvejen er henvist til en lovbekendtgørelse, som erstattes af en ny lovbekendtgørelse. Sådanne rettelser kan foretages i forbindelse med, at bekendtgørelsen i øvrigt skal ændres. Dette forudsætter, at der i øvrigt er henvist korrekt til de bestemmelser, der udgør hjemlen til bekendtgørelsen.

2.7.3. Systematik og opstilling

Den første paragraf i en ændringsbekendtgørelse bør indeholde samtlige ændringer opdelt i numre (også selv om der kun er tale om én ændring). Som nævnt under pkt. 2.5 bør der ikke ved den samme bekendtgørelse foretages ændringer i flere bekendtgørelser. Der bør derfor kun være én paragraf med ændringer i en ændringsbekendtgørelse.

Derefter følger en paragraf, der indeholder en ikrafttrædelsesbestemmelse og eventuelle virknings- og overgangsregler. Virknings- og overgangsreglerne placeres i ét eller flere selvstændige stykker. Er overgangsreglerne af mere omfattende karakter, kan det dog ofte være mere hensigtsmæssigt at udskille dem i en efterfølgende selvstændig paragraf, der følger umiddelbart efter ikrafttrædelsesbestemmelsen. Der henvises om ikrafttræden og virkning til pkt. 2.8 og om overgangsregler til pkt. 2.10.

Herefter følger en eventuel bestemmelse om bekendtgørelsens territoriale gyldighed. Der henvises om territorialbestemmelser til pkt. 2.11.

Paragraftegnet og -nummeret anbringes i ændringsbekendtgørelser på en selvstændig linje centreret over paragraffens tekst og ikke som i hovedbekendtgørelser til venstre for tekstens 1. linje. Er paragraffen om ikrafttræden eller senere paragraffer opdelt i flere stykker, forsynes også stk. 1 med stykkebetegnelse.

Der henvises til illustration til eksemplet under pkt. 2.7.5.1.

Om bekendtgørelser, der alene går ud på at ophæve en eller flere bekendtgørelser, henvises til pkt. 2.9.1.

2.7.4. Indledningen til ændringsparagraffen

I indledningen til § 1 i ændringsbekendtgørelsen angives den oprindelige bekendtgørelse med nummer, dato og titel og senere foretagne ændringer heri. Senere foretagne ændringer anføres alene med nummer og dato. Se følgende eksempel:

»§ 1

I bekendtgørelse nr. ... af ... om ..., som ændret ved bekendtgørelse nr. ... af ..., foretages følgende ændring(er):«.

I tilfælde, hvor der helt undtagelsesvis er udstedt adskillige (fem eller flere) ændringsbekendtgørelser, kan opremsningen af samtlige ændringsbekendtgørelser blive for omfattende. I en sådan situation bør der udstedes en ny hovedbekendtgørelse i stedet for en yderligere ændringsbekendtgørelse. Udstedes der imidlertid helt undtagelsesvis alligevel en yderligere ændringsbekendtgørelse, bør opremsningen begrænses til kun at omfatte de relevante ændringsbekendtgørelser og den seneste ændringsbekendtgørelse. Se følgende eksempel:

»I bekendtgørelse nr. ... af... om ..., som ændret bl.a. ved bekendtgørelse nr. ... af ... og senest ved bekendtgørelse nr. ... af ..., foretages følgende ændring(er):«.

En ændringsbekendtgørelse anses i denne sammenhæng for relevant, hvis der ved den omhandlede ændringsbekendtgørelse er foretaget ændring af en paragraf, som nu ændres med den nye ændringsbekendtgørelse. Det gælder dog ikke, hvis den tidligere ændring vedrører et andet stykke end det, der nu ændres, medmindre den tidligere ændring er relevant for forståelsen af det stykke, som nu ændres.

Er der i hovedbekendtgørelsens titel helt undtagelsesvis anvendt en forkortet titel (»populærtitel«), bør denne titel tillige anvendes i indledningen til ændringsparagraffen.

Eksempel på indledningen til en ændringsparagraf, der ændrer en hovedbekendtgørelse med en populærtitel:

»I vandscooterbekendtgørelsen, bekendtgørelse nr. ... af ..., som ændret ved bekendtgørelse nr. ... af ..., foretages følgende ændring(er):«.

Dog bør den fulde titel – herunder populærtitlen – angives i indledningen i tilfælde, hvor der foretages en ændring af bekendtgørelsens titel.

Det er ikke nødvendigt at henvide til ændringsbekendtgørelser, der har mistet deres betydning som følge af senere ændringsbekendtgørelser. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis ændringerne i en tidligere ændringsbekendtgørelse er ophævet ved en senere ændringsbekendtgørelse.

Hvis bekendtgørelsens titel er blevet ændret ved en senere ændringsbekendtgørelse, angives den nye titel i indledningen.

2.7.5. Udformningen af de enkelte ændringer

2.7.5.1. Eksempel med ofte forekommende ændringer

Eksemplet nedenfor har til formål at illustrere, hvordan en række ændringer, der ofte er behov for at foretage, kan udformes. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7.5.2-2.7.5.13, hvor forskellige typer af ændringer er nærmere beskrevet.

Det bemærkes, at kursiv i ændringsnumrenes indledning bruges til at vise, hvad der ændres eller er nyt. Henvisninger til bestemte kapitler, paragraffer, stykker m.v. skrives således med kursiv i indledningen, hvis kapitlet, paragraffen, stykket m.v. bliver ændret eller indsættes med ændringsnummeret. Eksempelvis skrives »§ 43, stk. 2« med kursiv i følgende indledning: »I § 43, stk. 2, indsættes før 1. pkt. som nyt punktum:«. Det skyldes, at der indsættes et nyt 1. pkt., og at § 43, stk. 2, derved bliver ændret. »1. pkt.« kursiveres derimod ikke, da det ikke er § 43, stk. 2, 1. pkt., der bliver ændret. »1. pkt.« angiver alene, hvor ændringen skal placeres.

Endvidere bemærkes det, at tegn (kommaer, citationstegn m.v.), der står umiddelbart før eller efter tekst eller tal uden mellemrum, følger tekstens eller tallets typografi. Eksempelvis skrives kolonnet med kursiv i følgende indledning: »I § 3 indsættes som *stk. 2*:«.

Eksempel på ændringsbekendtgørelse:

Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om ...¹⁾

§ 1

I bekendtgørelse nr. ... af ... om ..., som ændret ved bekendtgørelse nr. ... af ..., foretages følgende ændringer:

1. Bekendtgørelsens *titel* affattes således:

»Bekendtgørelse om ...«.

2. *Fodnoten* til bekendtgørelsens titel affattes således:

»1) Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der gennemfører... .«

3. I *indledningen* indsættes efter »§ 5, stk. 3,«: »§ 9, stk. 2,«.

4. Overalt i bekendtgørelsen ændres »anmeldt virksomhed« til: »registreret virksomhed«.

5. § 1 affattes således:

»§ 1. Ingen person må være indehaver af ... .«

6. *Overskriften* før § 3 ophæves.

7. §§ 3 og 5, § 7, stk. 2, og § 8, stk. 3, ophæves.

(Formuleringen forudsætter, at der ikke sker rykning af stykker i §§ 7 og 8, og at der ikke sker ændringer af mellemliggende paragraffer.)

8. Efter § 8 indsættes:

»§ 8 a. Der kan ydes tilskud til følgende udgifter:

- 1) Lønudgifter i organisationen.
- 2) Konsulenthonorarer.
- 3) Udgifter til revisor.«

(Er § 8 sidste paragraf i et kapitel, angives det, om den nye bestemmelse indsættes i dette eller det følgende kapitel: »Efter § 8 indsættes i *kapitel 2*:«. Hvis § 8 er sidste paragraf inden en overskrift, angives det, om den nye bestemmelse indsættes før eller efter overskriften.)

9. § 11, stk. 1, affattes således:

»Kørekort til kategori B giver ret til ... .«

10. § 14, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Kørekort til kategori C giver tillige ret ... .«

11. I § 17, stk. 4, ændres »kategori B og C« til: »kategori B, C og D«.

12. I § 20, *stk. 1*, indsættes efter nr. 5 som nyt nummer:

»6) Vogntræk bestående af et trækkende køretøj omfattet af ... .«

Nr. 6 bliver herefter nr. 7.

13. I § 20, *stk. 1, nr. 6*, der bliver nr. 7, ændres »kategori B og C« til: »kategori B, C og D«.

14. § 25, *stk. 3 og 4*, ophæves, og i stedet indsættes:

»*Stk. 3.* Kørekort til kategori C1 kan kun udstedes til førere, der ... .«

Stk. 5-8 bliver herefter *stk. 4-7*.

15. § 26, *stk. 1*, ophæves, og i stedet indsættes:

»Er der nedlagt forbud i medfør af ... .

Stk. 2. *Stk. 1* finder ikke anvendelse, hvis føreren ... .«

Stk. 2 og 3 bliver herefter *stk. 3 og 4*.

16. I § 28 (der forudsættes kun at indeholde ét stykke) indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* De nærmere helbredsmæssige betingelser for erhvervelse af kørekort fremgår af bilag 2.«

17. § 31, *stk. 3*, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver herefter *stk. 3 og 4*.

18. I § 31, *stk. 5*, der bliver *stk. 4*, udgår »eller høreevne«.

19. I § 35, *stk. 8*, og § 44, *stk. 1, nr. 2*, ændres »1.000 kr.« til: »5.000 kr.«

20. § 39, *stk. 1, 1. og 3. pkt.*, ophæves.

21. *Overskriften* til kapitel 5 affattes således:

»Kapitel 5
Digital kommunikation«.

(Formatet for den ændrede overskrift og kapitelnummeret skal følge det format, som anvendes i hovedbekendtgørelsen i udgaven af Lovtidende.)

22. I § 41 (der forudsættes at indeholde flere punktumner) indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Arbejdsskader skal dog anmeldes ... .«

23. I § 43, *stk. 1*, (der forudsættes kun at indeholde ét punktum) indsættes som 2. og 3. *pkt.*:

»Det gælder dog ikke, hvis prøvelsen foretages efter ... . Er afgørelsen truffet i medfør af ... .«

24. I § 43, *stk. 2*, indsættes før 1. pkt. som nyt punktum:

»Beskæftigelsesministeren kan ... .«

25. I § 44 (der forudsættes at indeholde 3 punktumner) indsættes som 4. *pkt.*:

»Ministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om ... .«

26. I § 55, *stk. 1, 1. pkt.*, indsættes efter »60 pct.«: »og ikke mere end 75 pct.«

27. I § 60, *stk. 1, 1. pkt.*, og to steder i § 62, *stk. 3, 1. pkt.*, ændres »kategori C1 og D1« til: »kategori C1, D1 og E1«.

28. Efter § 65 indsættes før overskriften før § 66:

»§ 65 a. Praktisk prøve kan tidligst aflægges, når ... .«

29. I § 67 indsættes før *stk. 1* som nyt stykke:

»Består ansøgeren ikke den praktiske prøve ... .«

Stk. 1 og 2 bliver herefter *stk. 2* og 3.

30. Efter kapitel 6 indsættes:

»Kapitel 6 a
Kontrolbestemmelser

§ 69 a. Kontrolmyndigheden har ... .«

(Formatet for den nye overskrift og kapitelnummeret skal følge det format, som anvendes i hovedbekendtgørelsen i udgaven af Lovtidende. Er kapitel 6 sidste kapitel i et afsnit, angives det, om det nye kapitel indsættes i dette eller det følgende afsnit: »Efter kapitel 6 indsættes i *afsnit I*:«.)

31. Bilag 2 affattes som bilag 1 til denne bekendtgørelse.

§ 2

Stk. 1. Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .

Stk. 2. § 1, nr. 13, finder ikke anvendelse på ansøgninger indgivet før bekendtgørelsens ikrafttræden. For sådanne ansøgninger finder de hidtil gældende regler anvendelse.

(Hvis der er behov for, at de enkelte numre i ændringsbekendtgørelsen træder i kraft på forskellige tidspunkter, bør ændringerne i almindelighed i stedet gennemføres ved særskilte ændringsbekendtgørelser, så alle ændringsnumrene i de enkelte ændringsbekendtgørelser træder i kraft på samme tidspunkt. Der henvises nærmere til pkt. 2.8.1.)

§ 3

Bekendtgørelsen gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bilag 1
»Bilag 2

Helbredsmæssige betingelser for erhvervelse af kørekort, jf. § 28, stk. 2

... ..«

¹⁾ [EU-notehenvvisningen til titlen]. Noten indsættes som fodnote på bekendtgørelsens første side. Se om EU-notehenvvisninger i øvrigt pkt. 2.14.7.4.

2.7.5.2. Rækkefølge

Ændringerne opstilles som udgangspunkt fortløbende i samme rækkefølge som de bestemmelser, der skal ændres.

Skal der foretages flere ændringer, nummereres hver ændring selvstændigt, medmindre der er tale om flere ændringer af samme paragraf eller om ens ændringer af flere bestemmelser, og ændringerne mest hensigtsmæssigt kan samles i et enkelt nummer.

Flere ændringer af samme paragraf kan f.eks. samles således:

»I § 8, stk. 1, udgår »75 pct.«, og stk. 2 ophæves.«

Ens ændringer af flere bestemmelser kan f.eks. samles således:

»I § 9, stk. 2, 2. pkt., og to steder i § 10, stk. 3, ændres »5.000 kr.« til: »2.000 kr.««

Det bemærkes, at fremgangsmåden i eksemplet umiddelbart ovenfor ikke bør anvendes, hvis § 10, stk. 3, som følge af et efterfølgende ændringsnummer rykker, f.eks. fordi der indsættes et nyt stykke i § 10. I givet fald bør ændringen af § 10, stk. 3, foretages i et selvstændigt ændringsnummer efter det ændringsnummer, som medfører rykningen. Ændringen i eksemplet bør i denne situation udformes således:

»1. I § 9, stk. 2, 2. pkt., ændres »5.000 kr.« til: »2.000 kr.«

2. I § 10 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. ... .«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.

3. To steder i § 10, stk. 3, der bliver stk. 4, ændres »5.000 kr.« til: »2.000 kr.««

Hvis et enkelt ord eller udtryk ændres på nøjagtig samme måde i flere bestemmelser, og ændringerne samles under et enkelt nummer, bør ændringen placeres i bekendtgørelsestedet ved den paragraf, hvor ordet eller udtrykket først forekommer, også selv om der sker ændring af de mellemliggende paragraffer.

Hvis det samme ord eller udtryk ændres på nøjagtig samme måde alle steder, hvor det forekommer i bekendtgørelsen, eller det samme ord eller udtryk skal udgå overalt i bekendtgørelsen, indsættes denne ændring i ændringsparagraffens første nummer efter eventuelle ændringer af bekendtgørelsens titel, note hertil eller indledning. Formuleringen bør alene anvendes, hvis der er tale om at ændre et ord eller udtryk et større antal steder, det vil sige i almindelighed fem eller flere steder.

Ens ændringer af et ord eller udtryk overalt i bekendtgørelsen kan f.eks. samles således:

»Overalt i bekendtgørelsen ændres »2021« til: »2022.««

2.7.5.3. Præciser mest muligt

Den bestemmelse, ændringen vedrører, bør præciseres mest muligt, det vil sige, at der bør henvises så detaljeret som muligt til f.eks. det stykke, punktum, nummer eller litra, som ændringen vedrører.

Der bør dog ikke henvises til det led i bestemmelsen, som ændringen vedrører.

Eksempler på præcise ændringer:

»I § 5, stk. 1, 1. pkt., ændres »folkeregistret« til: »kommunen«.«

»I § 6, stk. 1, nr. 2, litra b, udgår »eller påbud«.«

Betegnelsen »pkt.« anvendes i denne sammenhæng som forkortelse for ordet punktum.

Er den bestemmelse, der ønskes ændret, inddelt ved hjælp af tal, anvendes forkortelsen »nr.«

Er den bestemmelse, der ønskes ændret, underinddelt ved hjælp af bogstaver, anvendes betegnelsen »litra«.

2.7.5.4. Nyaffattelse

Skal der ske mere omfattende ændringer af en paragraf eller af flere på hinanden følgende paragraffer, eventuelt et kapitel, bør dette ske ved at formulere ændringerne som en enkelt ændring, det vil sige som en ny samlet affattelse af paragraffen, paragrafferne eller kapitlet.

Foreslås en nyaffattelse af en paragraf eller et stykke, nummer eller litra, bør paragraf-, stykke-, nummer- eller litrabetegnelsen medtages i den nye affattelse. Se følgende eksempler:

»§ 1 affattes således:

»§ 1. En arveladers nærmeste slægtsarvinger ... .««

»§ 13, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Indgives opgørelsen ikke inden ... .««

Omfatter den nye affattelse kun det første stykke eller de første stykker i en paragraf, medtages paragrafbetegnelsen dog ikke, da den kan give anledning til den misforståelse, at affattelsen omfatter hele paragraffen. Se følgende eksempler:

»§ 10, stk. 1, affattes således:

»Er ægtefællen under konkurs ... .««

»§ 25, stk. 1, ophæves, og i stedet indsættes:

»En erhvervsdrivende må ikke ... .

Stk. 2. Stk. 1 omfatter ikke ... .«

Stk. 2-6 bliver herefter stk. 3-7.«

Det samme gælder stykke-, nummer- og litrabetegnelser, hvis den nye affattelse kun omfatter det første punktum eller de første punktummer i et stykke, nummer eller litra.

Ved nyaffattelse af en overskrift til et kapitel eller et afsnit benyttes følgende fremgangsmåde:

»Overskriften til kapitel 4 affattes således:

*»Kapitel 4
Kontrolbestemmelser«.«*

Som det ses, medtages ikke blot den ændrede tekst til overskriften, men også selve kapitel- eller afsnitsnummeret. Formatet bør følge det format, som anvendes i hovedbekendtgørelsen i udgaven i Lovtidende.

2.7.5.5. Ophævelser

Skal flere paragraffer eller dele heraf ophæves, og skal mellemliggende paragraffer ikke ændres og sker der ikke rykning, samles ophævelserne under et enkelt nummer. Se følgende eksempel:

»§§ 2, 3 og 5 og § 7, stk. 3, ophæves.«

Tekstoverskrifter, kapitler og punktummer, der ikke længere skal indgå i bekendtgørelsen, udgår ikke, men ophæves.

Ophæves et kapitel, bliver kapitlets overskrift og alle paragraffer og tekstoverskrifter i kapitlet samtidig ophævet. Tilsvarende indebærer ophævelse af et afsnit, at afsnittets overskrift og alle kapitler, paragraffer og overskrifter i afsnittet ophæves.

Ophævelse af en paragraf medfører ikke i sig selv, at en eventuel tekstoverskrift før denne paragraf samtidig ophæves. Det er således nødvendigt at ophæve tekstoverskrifter ved et selvstændigt nummer, f.eks. således:

»Overskriften før § 10 ophæves.«

Ophæves en række paragraffer i samme ændringsnummer, ophæves dog også de mellem-liggende tekstoverskrifter. Formuleringen »§§ 7-9 ophæves« vil således eksempelvis indebære, at tekstoverskrifterne før § 8 og § 9 også ophæves. Derimod vil det i eksemplet være nødvendigt særskilt at ophæve tekstoverskriften før § 7.

For så vidt angår bestemmelser om ophævelse af hele bekendtgørelser henvises til pkt. 2.9.1.

2.7.5.6. Indsættelse af nye bestemmelser

Skal der indsættes nye paragraffer, stykker, punktummer m.v., bør det klart fremgå af teksten, om de nye bestemmelser erstatter eller supplerer den gældende tekst.

2.7.5.6.1. Indsættelse af paragraffer

Indsættes nye paragraffer i en ubrudt paragrafrække, betegnes den eller de nye paragraffer med den forudgående paragrafs nummer efterfulgt af »a«, »b« osv. Følgende formulering bør anvendes:

»Efter § 7 indsættes:

»§ 7 a. ... .««

(Er § 7 sidste paragraf i et kapitel, angives det, om den nye bestemmelse indsættes i dette eller det følgende kapitel: »Efter § 7 indsættes i *kapitel 2*:«.)

Er der allerede et hul i paragrafnummerrækken i bekendtgørelsen på det sted, hvor den nye paragraf skal indsættes, fordi en paragraf tidligere er blevet ophævet, kan den nye paragraf få dette nummer. Er f.eks. § 7 tidligere blevet ophævet, og skal der nu indsættes en ny paragraf efter § 6, bliver den nye paragraf § 7. Denne fremgangsmåde bør dog kun anvendes, hvis det ikke kan give anledning til misforståelser. Det bemærkes, at da § 7 i eksemplet er ophævet, skal den nye paragraf indsættes. Det er således ikke muligt at nyaffatte en ophævet bestemmelse.

Ved indsættelse af en ny paragraf i en gældende bekendtgørelse, som indeholder tekstoverskrifter, vil det ofte være nødvendigt at skrive, om den nye paragraf skal indsættes før eller efter en tekstoverskrift, som findes omkring det sted i bekendtgørelsen, hvor den nye paragraf skal indsættes. Dette er f.eks. tilfældet, når der i den gældende bekendtgørelse er en tekstoverskrift før § 66, og man ønsker at indsætte en ny § 65 a mellem § 65 og § 66. Skal § 65 a indsættes før overskriften før § 66, bør følgende formulering anvendes:

»Efter § 65 indsættes før overskriften før § 66:

»§ 65 a. ... .««

Skal § 65 a indsættes efter overskriften før § 66, bør følgende formulering anvendes:

»Efter § 65 indsættes efter overskriften før § 66:

»§ 65 a. ... .««

2.7.5.6.2. *Indsættelse af stykker*

Hvis der skal indsættes et nyt stk. 1, bør følgende formulering anvendes:

»I § 67 indsættes før stk. 1 som nyt stykke:

»Forbrugeren har ret til ... .«

Stk. 1 og 2 bliver herefter stk. 2 og 3.«

Da det kun er det første stykke i paragraffen, der indsættes, medtages paragrafbetegnelsen ikke, da den kan give anledning til den misforståelse, at affattelsen omfatter hele paragraffen. Det samme gælder, hvis der indsættes flere stykker som de første i en paragraf.

Hvis et nyt stykke skal indsættes mellem to stykker, bør følgende formulering anvendes:

»I § 35 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. ... .«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.«

Det vil være tvetydigt i forbindelse med indsættelse af et nyt stykke f.eks. at skrive: »I § 35 indsættes som nyt *stk. 2*:«, hvis der i forvejen i den pågældende paragraf er et stk. 2, som skal opretholdes.

Skal det nye stykke indsættes til sidst i paragraffen, anvendes den formulering, der er vist i følgende eksempel (hvor paragraffen består af tre stykker):

»I § 31 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. ... .««

Skal der i en paragraf indsættes nye stykker, og skal de pågældende stykker indsættes forskellige steder i paragraffen, foretages ændringerne i flere på hinanden følgende numre, og der anvendes etapevis rykning efter følgende model:

»1. I § 35 (der forudsættes at indeholde stk. 1-3) indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. ... .«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

2. I § 35 indsættes efter stk. 2, der bliver stk. 3, som nyt stykke:

»Stk. 4. ... .«

Stk. 3 bliver herefter stk. 5.«

2.7.5.6.3. *Indsættelse af punktummer*

Som ved indsættelse af nye stykker er det tillige vigtigt, at det klart fremgår af teksten, om et nyt punktum erstatter eller supplerer den gældende tekst.

Hvis der skal indsættes et eller flere nye punktummer før 1. pkt., bør følgende formulering anvendes:

»I § 41, stk. 2, indsættes før 1. pkt. som nyt punktum:

»Udlejeren har pligt til ... .««

Der tilføjes ingen rykningsklausul ved indsættelse af punktummer. Da det kun er det første punktum i stykket, der indsættes, medtages stykkeangivelsen heller ikke, da den kan give anledning til den misforståelse, at affattelsen omfatter hele stykket. Det samme gælder, hvis der indsættes flere punktummer som de første i et stykke.

Hvis et nyt punktum skal indsættes mellem to punktummer, bør følgende formulering anvendes:

»I § 45, stk. 1, (der forudsættes at indeholde flere punktummer) indsættes efter 1.

pkt. som nyt punktum:

»... (2. pkt.) ... .««

Hvis det nye punktum skal indsættes til sidst i stykket, anvendes den formulering, der er vist i følgende eksempler (hvor bestemmelserne består af henholdsvis et og tre punktummer):

»I § 40, stk. 1, indsættes som 2. og 3. pkt.:

»...(2. og 3. pkt.) ... .««

»I § 42 indsættes som 4. pkt.:

»...(4. pkt.) ... .««

2.7.5.6.4. Ophævelse og samtidig indsættelse af flere eller færre nye bestemmelser

Skal en eller flere paragraffer, stykker, punktummer m.v. ophæves, og skal der i stedet indsættes enten flere eller færre nye paragraffer, stykker, punktummer m.v., end der blev ophævet, bør formuleringen »ophæves, og i stedet indsættes:« anvendes.

Eksempel på ændring af en paragraf bestående af 6 stykker, hvor stk. 1 skal ophæves og afløses af et nyaffattet stk. 1, og hvor der efter det nyaffattede stk. 1 skal indsættes et nyt stykke:

»§ 25, stk. 1, ophæves, og i stedet indsættes:

»Et krav, der ... .

Stk. 2. Forbrugeren kan dog ... .«

Stk. 2-6 bliver herefter stk. 3-7.«

Eksempel på ændring af en paragraf bestående af 6 stykker, hvor stk. 2 og 3 skal ophæves, og hvor stk. 2 skal afløses af et nyaffattet stk. 2:

»§ 20, stk. 2 og 3, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 2. ... .«

Stk. 4-6 bliver herefter stk. 3-5.«

2.7.5.7. Rykning

Ophæves en eller flere paragraffer, ændres de efterfølgende paragraffers nummerering ikke. Det samme gælder ved indsættelse af en eller flere nye paragraffer. Nye paragraffer litreras i stedet (f.eks. »§ 8 a«). Derimod rykker stykker, numre og litra automatisk op, hvis et eller flere stykker, numre eller litra ophæves. Tilsvarende rykker stykker, numre og litra automatisk ned, hvis et eller flere stykker, numre eller litra indsættes.

Hvis indsættelse eller ophævelse af stykker, numre eller litra medfører ændringer i nummerangivelsen for stykker, numre eller litra, bør det angives i slutningen af det pågældende ændringsnummer i ændringsbekendtgørelsen ved tilføjelse af en rykningsklausul. Følgende formuleringer bør anvendes:

»§ 25, stk. 1, ophæves, og i stedet indsættes:

»Et krav, der ... .

Stk. 2. Forbrugeren kan dog ... .«

Stk. 2-6 bliver herefter stk. 3-7.«

»I § 35 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* ... .«

Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.«

Manglende eller mangelfuld angivelse af rykningsklausul ændrer dog ikke på, om stykker m.v. rykker op eller ned.

Hvis der i samme ændringsnummer sker ændring af det eller de følgende stykker, bør rykningen indføjes i teksten. Følgende formulering bør da anvendes:

»§ 35, *stk. 2*, ophæves, og i *stk. 3*, der bliver *stk. 2*, udgår »...«.

Tilsvarende bør rykningen indføjes i teksten, hvis der efterfølgende sker ændring af det eller de stykker, som er rykket:

»I § 35 indsættes efter *stk. 2*, der bliver *stk. 3*, som nyt stykke:

»*Stk. 4.* ... .«

Stk. 4 bliver herefter *stk. 5*.«

Skal der indsættes nye stykker i en paragraf, og skal de pågældende stykker indsættes forskellige steder i paragraffen, foretages ændringerne i flere på hinanden følgende ændringsnumre, og der anvendes etapevis rykning efter følgende model:

»**1.** I § 35 (der forudsættes at indeholde *stk. 1-9*) indsættes efter *stk. 1* som nyt stykke:

»*Stk. 2* ... .«

Stk. 2-5 bliver herefter *stk. 3-6*.

2. I § 35 indsættes efter *stk. 5*, der bliver *stk. 6*, som nyt stykke:

»*Stk. 7.* ... .«

Stk. 6-8 bliver herefter *stk. 8-10*.

3. § 35, *stk. 9*, ophæves.«

Der tilføjes ingen rykningsklausul ved indsættelse eller ophævelse af et punktum. Foreslås der ændring af et efterfølgende punktum, bør rykningen dog nævnes i en relativ bisætning efter følgende model:

»1. I § 35, stk. 1, (der forudsættes at indeholde flere punktnummer) indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»... .«

2. I § 35, stk. 1, 3. pkt., der bliver 4. pkt., ændres »...« til: »...«.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ved indsættelse eller ophævelse af stykker, punktnummer, numre, litra m.v. kan være behov for konsekvensændringer i bekendtgørelsens øvrige bestemmelser eller i andre bekendtgørelser. Der kan også opstå behov for konsekvensændringer i kapitel- eller paragrafoverskrifter. Fritekstsøgning i Retsinformation er et nyttigt redskab, når det skal undersøges, om der er behov for konsekvensændringer af andre bekendtgørelser.

2.7.5.8. Flere ens ændringer

2.7.5.8.1. Ændring af samme ord eller udtryk flere steder i bekendtgørelsen

Hvis et enkelt ord eller udtryk ændres på nøjagtig samme måde i flere paragraffer, kan ændringerne samles under et enkelt nummer ved den paragraf, hvor ordet eller udtrykket først forekommer, også selv om der sker ændring af de mellemliggende paragraffer. I givet fald kan følgende formulering anvendes:

»I § 35, stk. 3, og § 44, stk. 1, nr. 2, ændres »1.000 kr.« til: »5.000 kr.«

Det bemærkes, at fremgangsmåden i eksemplet umiddelbart ovenfor ikke bør anvendes, hvis § 44, stk. 1, nr. 2, som følge af et efterfølgende ændringsnummer rykker, f.eks. fordi der indsættes et nyt nummer i § 44, stk. 1. I givet fald bør ændringen af § 44, stk. 1, nr. 2, foretages i et selvstændigt ændringsnummer efter det ændringsnummer, som medfører rykningen. Ændringen i eksemplet bør i denne situation udformes således:

»1. I § 35, stk. 3, ændres »1.000 kr.« til: »5.000 kr.«

2. I § 44, stk. 1, indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:

»2) ... .«

Nr. 2 bliver herefter nr. 3.

3. I § 44, stk. 1, nr. 2, der bliver nr. 3, ændres »1.000 kr.« til: »5.000 kr.«

Hvis der er flere ens ændringer i f.eks. samme paragraf, samme stykke eller samme punktum, kan følgende formulering anvendes:

»To steder i § 62, stk. 3, 1. pkt., ændres »kategori C1 og D1« til: »kategori C1, D1 og E1«.

2.7.5.8.2. *Ændringer af samme ord eller udtryk alle steder i bekendtgørelsen*

Hvis det samme ord eller udtryk ændres på nøjagtig samme måde alle steder, hvor det forekommer, kan følgende formulering anvendes:

»Overalt i bekendtgørelsen ændres »anmeldt virksomhed« til: »registreret virksomhed«.

Hvis det samme ord eller udtryk skal udgå overalt i bekendtgørelsen, kan følgende formulering anvendes:

»Overalt i bekendtgørelsen udgår »kontanthjælp eller«.

Disse formuleringer kan imidlertid kun anvendes, hvis ordet eller udtrykket står på nøjagtig samme måde alle de steder, hvor det skal ændres eller udgå. Der skal således tages højde for store og små begyndelsesbogstaver og for forskellige bøjningsformer.

Formuleringen bør endvidere kun anvendes, hvis ordet eller udtrykket skal ændres eller udgå et større antal steder, det vil sige i almindelighed fem eller flere steder.

Ændringen indsættes i den enkelte paragrafs første nummer efter eventuelle ændringer af bekendtgørelsens titel, note hertil eller indledning.

Hvis der er enkelte steder, hvor det pågældende ord eller udtryk ikke skal ændres eller udgå, bør følgende formuleringer anvendes:

»Overalt i bekendtgørelsen bortset fra i §§ ... og ... ændres »anmeldt virksomhed« til: »registreret virksomhed«.

»Overalt i bekendtgørelsen bortset fra i §§ ... og ... udgår »kontanthjælp eller«.

Det er dog en forudsætning for at anvende disse formuleringer, at de steder, hvor ordet eller udtrykket skal ændres eller udgå, væsentligt overstiger de steder, hvor ordet ikke ændres eller udgår.

2.7.5.9. *Indsættelse af nyt afsnit eller kapitel*

Ved indsættelse af et nyt afsnit eller kapitel bør følgende formulering anvendes:

»Efter kapitel 4 indsættes:

»Kapitel 4 a
Kontrolbestemmelser

§ 16 a. ... «««

Formatet bør følge det format, som anvendes i den udgave af hovedbekendtgørelsen, som fremgår af Lovtidende – typisk ved centrerung (men ikke kursivering) af »Kapitel 4 a« og ved centrerung og kursivering af selve kapiteloverskriften.

Er kapitel 4 sidste kapitel i et afsnit, angives det, om det nye kapitel indsættes i dette eller det følgende afsnit, ved brug af følgende formulering:

»Efter kapitel 4 indsættes i *afsnit I*:«.

2.7.5.10. Indsættelse eller ændring af bilag

Ved indsættelse af et bilag eller ved nyaffattelse af et eksisterende bilag til en bekendtgørelse indsættes bilaget som et bilag til ændringsbekendtgørelsen (»denne bekendtgørelse«) i overensstemmelse med de formuleringer, der fremgår nedenfor.

Eksempel på nyaffattelse af et eksisterende bilag:

»*Bilag 2* affattes som bilag 1 til denne bekendtgørelse.«

Eksempel på indsættelse af et nyt bilag:

»Som *bilag 2* indsættes bilag 1 til denne bekendtgørelse.«

Selve bilaget affattes således og optrykkes efter selve bekendtgørelsesteksten:

Bilag 1
»Bilag 2

[Bilagets indhold]«

Ændringer af bilag til en bekendtgørelse bør som udgangspunkt ske ved at nyaffatte bilaget, idet et regelsæt, der består af det oprindelige bilag og en eller flere efterfølgende ændringer heraf, ofte er uoverskueligt og derfor vanskeligt at arbejde med. Ved anvendelse af ændringslove imødegås disse vanskeligheder ofte ved, at der udstedes en lovbekendtgørelse.

En tilsvarende mulighed foreligger ikke med hensyn til bekendtgørelser, hvorfor man bør være meget mere tilbageholdende med at ændre det eksisterende bilag. I visse tilfælde vil det dog efter en konkret vurdering kunne vise sig mere hensigtsmæssigt at ændre affattelsen af dele af bilaget som et nummer i selve ændringsbekendtgørelsen med angivelse af indholdet af den pågældende ændring.

I vurderingen bør bl.a. indgå, om bilaget indeholder omfangsrige tekststykker eller illustrationer m.v., som vanskeligt eller kun med ringe læsbarhed til følge lader sig opdele i flere spalter, idet man i så fald bør nyaffatte bilaget i overensstemmelse med ovenstående model. Det bemærkes i den forbindelse, at paragrafferne i en bekendtgørelse, i modsætning til bilag, i Lovtidende opstilles i spalter. Det bør endvidere indgå i vurderingen, om bilagets systematik og nummerering tillader en tilstrækkelig præcis angivelse af det tekststykke, der ønskes ændret. Også omfanget af de nødvendige ændringer af bilaget bør indgå i disse overvejelser, idet mere omfattende ændringer taler for nyaffattelse af et eksisterende bilag.

Det anbefales, at der i forbindelse med udarbejdelsen af bilag anvendes en detaljeret systematik og nummerering med henblik på at lette fremtidige ændringer af bilaget og henvisninger til bestemte dele af bilaget.

2.7.5.11. Ændringer af tegn

Når der skal foretages en ændring i bekendtgørelsesteksten vedrørende et tegn, f.eks. indsættes et komma, medtages det ord, som står i tilknytning til det pågældende tegn, således at man ikke alene lader ændringen omfatte tegnet.

Eksempel:

»1. I § 15, nr. 3, ændres »landet og« til: »landet,«.

2. I § 15, nr. 4, ændres »måneden.« til: »måneden,«.«

2.7.5.12. Konsekvensændringer

Ved udarbejdelse af ændringsbekendtgørelser er det vigtigt at sikre sig, at der foretages de nødvendige konsekvensændringer i bekendtgørelsens øvrige bestemmelser og i kapitel- og paragrafoverskrifter m.v.

Indeholder den bekendtgørelse, som ændres, henvisninger til love eller bekendtgørelser, der i mellemtiden er ændret eller afløst af senere love eller bekendtgørelser, bør henvisningerne ligeledes ændres i det nødvendige omfang (se endvidere pkt. 2.14.8 om henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter).

Det er også vigtigt at sikre sig, at der foretages de nødvendige konsekvensændringer af andre bekendtgørelser. Fritekstsøgning i Retsinformation er et nyttigt redskab, når det skal undersøges, om der er behov for sådanne konsekvensændringer. Det bemærkes, at man som nævnt under pkt. 2.5 bør afstå fra at udstede ændringsbekendtgørelser, der indeholder ændringer i flere bekendtgørelser, og i stedet udarbejde en ændringsbekendtgørelse for hver bekendtgørelse, der skal ændres.

2.7.5.13. Ændring af en ikke-ikrafttrådt ændringsbekendtgørelse

Hvis der undtagelsesvis måtte være behov for at foretage ændringer i en allerede udstedt ændringsbekendtgørelse, som endnu ikke er trådt i kraft, bør sådanne ændringer – medmindre disse knytter sig til ikrafttrædelses- eller overgangsbestemmelserne – som altovervejende hovedregel foretages ved at ændre de relevante bestemmelser i hovedbekendtgørelsen, hvorefter ændringsbekendtgørelsen, der endnu ikke er trådt i kraft, ophæves.

Ophævelsen af den ikke-ikrafttrådte ændringsbekendtgørelse kan ske ved, at der medtages en bestemmelse herom i den nye ændringsbekendtgørelse. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.9.1 om ophævelsesbestemmelser.

2.8. Ikrafttræden og virkning

2.8.1. Ikrafttrædelsesbestemmelser

Der bør som det helt klare udgangspunkt altid angives en bestemt dato for ikrafttrædelsen af en bekendtgørelse, jf. følgende eksempel:

»Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .«

Bekendtgørelsens ikrafttrædelsestidspunkt bør som altovervejende hovedregel tidligst være dagen efter kundgørelsen i Lovtidende, så ikrafttræden og kundgørelse ikke er samfaldende.

Hvor det efter omstændighederne i love kan være nødvendigt at angive, at »loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende« eller i helt særlige tilfælde »ved bekendt-

gørelsen i Lovtidende«, vil det i bekendtgørelser sjældent være nødvendigt at anvende tilsvarende formuleringer. Det skyldes, at tidspunktet for en bekendtgørelses kundgørelse på forhånd kan forudsiges. I modsætning hertil kan det på grund af behandlingen i Folketinget være svært at forudsige loves kundgørelsestidspunktet. De nævnte formuleringer af ikrafttrædelsestidspunktet bør derfor kun anvendes helt undtagelsesvis i bekendtgørelser.

Ikrafttrædelsestidspunktet bør i øvrigt fastsættes således, at der sikres en hensigtsmæssig proces i forbindelse med kundgørelsen. Det bør således almindeligvis sikres, at der kan ske optagelsesansøgning i Lovtidende på hverdage (se herom pkt. 8.1.1).

Ved indførelse af nye regler bør man endvidere ud fra et hensyn til muligheden for at indrette sig på de nye regler generelt være opmærksom på at sikre en rimelig tid fra reglerne kundgøres, til de træder i kraft. Dette gælder også for regler, som indebærer behov for nye administrative tiltag m.v. i kommunerne og regionerne.

Rimelig tid til forberedelse kan understøtte en mere effektiv implementering af nye regler. En periode til at forberede ikrafttrædelsen af nye regler giver eksempelvis kommunerne og regionerne forbedrede styringsmuligheder i forhold til bl.a. at afklare eventuelle fortolkningsmæssige spørgsmål og tilrettelægge interne procedurer med henblik på at kunne foretage en mere kvalificeret sagsbehandling umiddelbart efter bekendtgørelsens ikrafttræden. Tilsvarende kan det ved fastlæggelse af ikrafttrædelsestidspunktet være hensigtsmæssigt at afsætte tid til at tilvejebringe den fornødne it-understøttelse eller til at foretage tilpasninger heraf. Hensynet til en rimelig implementeringsperiode bør indgå i arbejdet med at forberede bekendtgørelsen, dog således at processer for høringsfrister m.v. ikke sættes unødigt under pres.

Endvidere bør eksempelvis ikrafttrædelse af ændringer i de offentlige budget- og regnskabsopgørelser så vidt muligt følge regnskabsåret, så der ikke skal rettes i de konteringer, som allerede er foretaget.

Ved hovedbekendtgørelser (se om ændringsbekendtgørelser nedenfor) kan de enkelte bestemmelser sættes i kraft på forskellige tidspunkter. I sådanne tilfælde bør ikrafttrædelsesbestemmelsen indledes med et stykke, der fastslår, at bekendtgørelsen træder i kraft på tidspunktet for ikrafttrædelsen af de dele af bekendtgørelsen, der først skal træde i kraft. Herefter kan der indsættes et eller flere supplerende stykker, der fastslår, at nærmere angivne dele af bekendtgørelsen træder i kraft på et senere tidspunkt. De supplerende stykker bør placeres i den rækkefølge, der svarer til ikrafttrædelsestidspunkterne, så stykker med tidligere ikrafttrædelsestidspunkt placeres før stykker med senere ikrafttrædelsestidspunkt.

Hvis hovedbekendtgørelsens ikrafttrædelsesbestemmelse indeholder flere stykker med forskellige ikrafttrædelsestidspunkter, bør det indledende stykke, der fastsætter bekendtgørelsens ikrafttrædelsestidspunkt, indeholde en henvisning til de supplerende stykker. Dette bør ske ved, at der i det indledende stykke indsættes », jf. dog stk. ... .«

De dele af hovedbekendtgørelsen, der udskilles til ikrafttræden på særskilte tidspunkter, bør altid angives ved paragraffer eller præcise dele af paragraffer (stykker, numre, litra eller lignende). Der bør således eksempelvis ikke anvendes formuleringer som »bekendtgørelsens regler om X-emne træder i kraft den ...«. I paragraffen, som indeholder de materielle regler, bør bestemmelserne med det seneste ikrafttrædelsestidspunkt placeres sidst i rækken af stykker, numre, litra m.v., så der ikke opstår huller i rækken, når de første dele træder i kraft.

Ved forslag til ændringslove anvendes der ofte en fremgangsmåde, hvor de enkelte ændringsnumre sættes i kraft på forskellige tidspunkter. Herved kan lovændringerne behandles samlet i Folketinget, selv om ændringerne træder i kraft på forskellige tidspunkter. For bekendtgørelser vedkommende foreligger der ikke et tilsvarende hensyn til Folketingets behandling af sagen. Hvis der er behov for, at de enkelte numre i en ændringsbekendtgørelse træder i kraft på forskellige tidspunkter, bør ændringerne derfor i almindelighed i stedet gennemføres ved særskilte ændringsbekendtgørelser, så alle ændringsnumrene i de enkelte ændringsbekendtgørelser træder i kraft på samme tidspunkt.

2.8.2. Bekendtgørelser om ikrafttræden af love (ikrafttrædelsesbekendtgørelser)

Det kan i en lov bestemmes, at vedkommende minister fastsætter tidspunktet for lovens ikrafttræden eller tidspunktet for ikrafttræden af bestemte paragraffer m.v. i loven. Tidspunktet fastsættes i givet fald af ministeren ved en ikrafttrædelsesbekendtgørelse. En ikrafttrædelsesbekendtgørelses paragraffer bør udformes således:

»§ 1. Lov [eller § ... i lov] nr. ... af ... om ... sættes i kraft.

§ 2. Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .«

Det bemærkes, at hvis der er tale om en ændringslov, bør lovens undertitel også nævnes i ovenstående eksempel.

Som det fremgår, bør ikrafttrædelsesbekendtgørelser indeholde en særskilt bestemmelse om bekendtgørelsens ikrafttrædelsestidspunkt. Dette bliver dermed tidspunktet for ikrafttrædelsen af den pågældende lov eller de pågældende bestemmelser i loven.

Bestemmelser om ikrafttræden af love bør som altovervejende hovedregel affattes i selvstændige ikrafttrædelsesbekendtgørelser og ikke blot medtages i en hovedbekendtgørelse. Dette skyldes navnlig, at optagelsen af bestemmelser om ikrafttræden af love sammen med materielle bestemmelser i en hovedbekendtgørelse vil kunne vise sig uhensigtsmæssigt ved en eventuel senere ophævelse af bekendtgørelsen.

2.8.3. Ikrafttrædelse af erhvervsrettet regulering

Der gælder særlige retningslinjer for ikrafttrædelse af erhvervsrettede love og bekendtgørelser med direkte konsekvenser for erhvervslivet. Retningslinjerne er beskrevet nedenfor. Der henvises herudover til Erhvervsministeriets vejledning til ministerierne om de fælles ikrafttrædelsesdatoer. Vejledningen kan findes på myndighedsnet.virk.dk eller på:

<https://myndighedsnet.virk.dk/faelleskomponenter/offentliggoerelse-af-erhvervsrettede-love-og-bekendtgørelser-paa-virk>.

2.8.3.1. Fælles ikrafttrædelsesdatoer

Regulering, som har direkte konsekvenser for erhvervslivet, skal som hovedregel træde i kraft enten den 1. januar eller den 1. juli. Det letter virksomhedernes arbejde med at holde sig orienteret om ny regulering.

Ved regulering med direkte konsekvenser for erhvervslivet forstås love og bekendtgørelser, der har direkte erhvervsøkonomiske konsekvenser som defineret i Erhvervsministeriets vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger. Det omfatter skatter, afgifter og tilskud m.v., administrative konsekvenser og øvrige konsekvenser, som har direkte effekt på erhvervslivet (såkaldt øvrige efterlevelseseffekter). Det bemærkes dog, at de beløbsgrænser, der er beskrevet i vejledningen, ikke anvendes i forhold til de fælles ikrafttrædelsesdatoer, da de fælles ikrafttrædelsesdatoer netop har til hensigt at ensrette informationen til virksomhederne om al ny regulering, som har direkte erhvervsøkonomiske konsekvenser – uanset om det er ændringer, som har store eller små økonomiske konsekvenser. Vejledningen om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-erhvervsøkonomiske-konsekvensvurderinger>.

De to årlige ikrafttrædelsesdatoer kan kun undtagelsesvis fraviges. Det gælder, hvis der er tale om:

- 1) Regulering af særligt hastende eller ekstraordinær karakter (f.eks. regulering, som følger af biologiske eller klimatiske forhold, regulering af produkter eller lignende, som udgør en betydelig risiko for befolkningen, og regulering af husdyrsygdomme).
- 2) Regulering, der vurderes at være væsentlige samfundsøkonomiske omkostninger ved at vente med at lade træde i kraft til den kommende ikrafttrædelsesdato, f.eks. regulering i tilknytning til finansloven, eller hvor erhvervslivet efterspørger, at ikrafttrædelsen sker før den næstkommende ikrafttrædelsesdato (eksempelvis erhvervsrettede tilskuds- og støtteordninger).
- 3) Regulering, hvor det følger af Danmarks EU-retlige eller internationale forpligtelser, at de nationale regler skal træde i kraft på et bestemt tidspunkt, eller hvor det er sandsynliggjort, at det vil være væsentligt bebyrdende for danske virksomheder, hvis de omfattes af nye EU-regler før den af EU fastlagte implementeringsfrist.

Det bemærkes, at de fælles ikrafttrædelsesdatoer ikke gælder for regulering, der alene vedrører Færøerne og Grønland.

Desuden bemærkes det, at de fælles ikrafttrædelsesdatoer ikke ændrer ved de gældende frister for optagelse af regulering i Lovtidende, jf. vejledning nr. 9115 af 27. april 2011 om afleveringsfrister (Lovtidende i elektronisk form):

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2011/9115>.

2.8.3.2. Udstedelse mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet

Bekendtgørelser med direkte konsekvenser for erhvervslivet, der skal træde i kraft på den næstkommende fælles ikrafttrædelsesdato, skal som udgangspunkt være udstedt mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet (4-ugerskravet), så virksomhederne har god tid til at omstille sig til de nye regler. Tilsvarende skal lovforslag som udgangspunkt være vedtaget mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet.

Dog kan 4-ugerskravet fraviges med udgangspunkt i de tre undtagelsesmuligheder til de fælles ikrafttrædelsesdatoer, der er nævnt under pkt. 2.8.3.1, eller hvis f.eks. behandlingen i Folketinget af hjemmelsloven medfører, at 4-ugerskravet ikke kan opfyldes.

Det bemærkes, at 4-ugerskravet ikke gælder for regulering, der alene vedrører Færøerne og Grønland.

2.8.3.3. *Beslutningsproceduren ved fravigelse*

Det er det enkelte ministeriums ansvar at sikre, at ministeriets erhvervsrettede regulering med direkte konsekvenser for erhvervslivet i videst muligt omfang træder i kraft på de fælles ikrafttrædelsesdatoer, og at bekendtgørelser og lovforslag er henholdsvis udstedt eller vedtaget mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet.

Det enkelte ministerium træffer desuden beslutning om undtagelse fra de fælles ikrafttrædelsesdatoer og 4-ugerskravet, jf. undtagelsesmulighederne for de fælles ikrafttrædelsesdatoer nævnt under pkt. 2.8.3.1 og mulighederne for fravigelse af 4-ugerskravet nævnt under pkt. 2.8.3.2.

Erhvervsministeriet anmoder halvårligt de øvrige ministerier om oplysninger om følgende:

- 1) Hvor mange undtagelser fra de fælles ikrafttrædelsesdatoer, der har været i det enkelte ministerium, og hvilke undtagelsesmuligheder der er anvendt, herunder begrundelserne herfor, for de enkelte love og bekendtgørelser, samt det samlede antal erhvervsrettede love og bekendtgørelser, der er trådt i kraft i perioden.
- 2) Hvor mange undtagelser fra 4-ugerskravet, der har været, og begrundelserne herfor for de enkelte love og bekendtgørelser.

2.8.3.4. *Offentliggørelse på Virk.dk*

Senest 4 uger før en fælles ikrafttrædelsesdato skal det enkelte ministerium have lagt følgende information på Virk.dk:

- 1) Love og bekendtgørelser, der træder i kraft på den kommende ikrafttrædelsesdato, med kort forklarende tekst om centrale ændringer/indholdet i reglerne.
- 2) Information om regulering, der forventes at træde i kraft på den efterfølgende ikrafttrædelsesdato.
- 3) Information om regulering, der i det kommende halvår forventes undtaget fra ikrafttræden på de fælles ikrafttrædelsesdatoer.

Offentliggørelse på Virk.dk af love og bekendtgørelser med direkte konsekvenser for erhvervslivet finder sted via Virk Myndighedsnet.

Der henvises nærmere til Erhvervsministeriets ovennævnte vejledning til ministerierne om de fælles ikrafttrædelsesdatoer.

2.8.4. Virkningsbestemmelser

En bekendtgørelses ikrafttræden bestemmer som udgangspunkt både tidspunktet for myndighedernes anvendelse af bekendtgørelsen (håndhævelsestidspunktet) og det tidspunkt, fra hvilket bekendtgørelsens regler knytter retsvirkninger til kendsgerninger og begivenheder (virkningstidspunktet), medmindre andet fremgår af bekendtgørelsen.

Virkningsbestemmelser er ikke undtagelser til en bekendtgørelses bestemmelse om ikrafttræden, og der skal derfor ikke i en bestemmelse om ikrafttræden indsættes »; jf. dog« med henvisning til virkningsbestemmelsen.

I tilfælde, hvor det findes påkrævet, at bekendtgørelsens virkninger helt eller delvis regnes fra et tidligere tidspunkt end bekendtgørelsens ikrafttrædelsestidspunkt, bør følgende formuleringer anvendes:

»Bekendtgørelsen har virkning fra ... .«

»§§ ... har virkning fra ... .«

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at hvis der er tale om bebyrdende regler, vil det i almindelighed kræve udtrykkelig hjemmel, hvis reglerne skal tillægges tilbagevirkende kraft.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at bekendtgørelsen – selv om den har virkning fra et tidligere tidspunkt end ikrafttrædelsestidspunktet – ikke må håndhæves, før den er kundgjort og trådt i kraft.

Overgangsregler kan også udformes som virkningsbestemmelser. Der henvises om overgangsregler til pkt. 2.10.

2.9. Ophævelse

2.9.1. Ophævelse af bekendtgørelser

En bekendtgørelse kan kun ophæves ved en ny bekendtgørelse (eller ved en kongelig anordning eller en lov). I bestemmelser om ophævelse skal det præcist angives, hvilken bekendtgørelse der ophæves.

Skal ophævelsen ske i forbindelse med udstedelse af en ny bekendtgørelse, kan følgende formulering anvendes:

»§ ... Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... ophæves.«

I bestemmelser om ophævelse anføres den oprindelige bekendtgørelses nummer, dato og titel. Derimod henvises der ikke til senere ændringsbekendtgørelser, som har ændret den bekendtgørelse, der ophæves. Formuleringen ovenfor skal derfor anvendes, selv om den bekendtgørelse, der ophæves, senere er ændret.

Ophæver en bekendtgørelse flere bekendtgørelser, fremmer det overskueligheden at anføre dette i en nummereret opregning. Se følgende eksempel:

»§ ... Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .

Stk. 2. Følgende bekendtgørelser ophæves:

1) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .

2) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .

3) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .«

Skal de pågældende bekendtgørelser ophæves samtidig med, at den bekendtgørelse, der indeholder ophævelsesbestemmelsen, træder i kraft, er det overflødigt at angive ophævelsestidspunktet. Derimod skal ophævelsestidspunktet angives, hvis det undtagelsesvis adskiller sig fra ikrafttrædelsestidspunktet for den bekendtgørelse, som indeholder ophævelsesbestemmelsen.

Skal kun en del af en bekendtgørelse ophæves, bør det normalt ske ved et eller flere ændringsnumre i en ændringsbekendtgørelse (se herom pkt. 2.7.5.5).

Hvis ophævelsen skal foretages i en særskilt bekendtgørelse, der alene går ud på at ophæve en anden bekendtgørelse, bør bekendtgørelsens paragraffer udformes således:

»§ 1. Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... ophæves.

§ 2. Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .«

Ophævelsen af den pågældende bekendtgørelse vil herefter ske på det tidspunkt, hvor bekendtgørelsen træder i kraft.

Skal flere bekendtgørelser ophæves, anvendes formuleringen »Følgende bekendtgørelser ophæves:« i overensstemmelse med eksemplet ovenfor.

2.9.2. Ophævelse af hjemmelsloven

Ophæves den lov, der danner hjemmel for en bekendtgørelse, bortfalder bekendtgørelsen. Det er derfor retligt overflødigt at foretage en formel ophævelse af bekendtgørelsen. Bekendtgørelsen bortfalder dog ikke, hvis loven afløses af en ny lov, der udelukkende eller i det væsentlige har karakter af en forlængelse af den tidligere lov. Skal en bekendtgørelse fortsat have gyldighed efter gennemførelsen af en ny lov, er det således ikke altid retligt nødvendigt at optage en bestemmelse herom.

Imidlertid vil spørgsmålet ofte kunne give anledning til tvivl, og hensynet til at skabe klarhed taler for, at man indsætter en bestemmelse i loven herom, hvis ældre bekendtgørelser fortsat skal have gyldighed. Der skal altid indsættes en bestemmelse i loven om straf for overtrædelse af ældre bekendtgørelser, hvis den hidtil gældende sanktionsbestemmelse er indeholdt i den lov, der ophæves, det vil sige, hvis der i selve loven er fastsat straf for overtrædelse af de forskrifter, der udfærdiges i henhold til loven. Dette vil ofte være tilfældet i love fra før omkring 1960.

Er der ikke optaget en bestemmelse i loven om bekendtgørelsens fortsatte gyldighed, og er det meningen, at den gældende bekendtgørelse skal opretholdes, bør tvivlen afklares ved en ny bekendtgørelse. Det kan f.eks. ske i den form, at der udstedes en ændringsbekendtgørelse, der indskrænker sig til at ændre angivelsen af hjemmelsloven i indledningen.

Eksempel på nyaffattelse af en indledning:

»*Indledningen* affattes således:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... fastsættes:«.

Udstedes der en ny bekendtgørelse om et emne, som hidtil har været reguleret i en bekendtgørelse, der bortfalder på grund af en lovændring, bør bortfaldet præciseres. Følgende formulering kan anvendes:

»§ 20. Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .

Stk. 2. Samtidig bortfalder bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .«

Træder den nye bekendtgørelse i kraft på et senere tidspunkt end bortfaldet af den gamle, bør tidspunktet for bortfaldet også angives i den nye bekendtgørelse. Se følgende eksempel:

»§ 23. Bekendtgørelsen træder i kraft den ... .

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... bortfaldt den ... .«

2.9.3. Forordninger fortrænger bekendtgørelser

Af ordensmæssige grunde og for ikke at give de retsanvendende myndigheder og borgerne, virksomhederne m.v. en urigtig opfattelse af indholdet af gældende ret bør bekendtgørelser, der er fortrængt af en forordning, formelt ophæves. En bekendtgørelse, der er fortrængt, vil ikke få retskraft på ny, hvis forordningen senere selv ophæves. Hvis en bekendtgørelse må anses for fortrængt af en forordning, skal bekendtgørelsen således udstedes på ny, hvis det efter ophævelsen af forordningen er meningen, at bekendtgørelsen skal gælde igen.

2.10. Overgangsregler

Ved udarbejdelse af bekendtgørelser bør det altid som ved udarbejdelse af lovforslag nøje overvejes, om gennemførelsen af de nye regler indebærer overgangsproblemer, der skal løses ved særlige overgangsregler. Et sådant behov kan være begrundet i hensynet til borgernes, virksomhedernes m.v. berettigede forventninger og mulighed for at indrette sig. En overgangsregel kan også få betydning for vurderingen af, om en bekendtgørelse indebærer ekspropriation efter grundlovens § 73.

En overgangsregel kan f.eks. gå ud på, at nye (skærpede) regler først efter en bestemt periode skal finde anvendelse for borgere, virksomheder m.v., der kan siges at have indrettet sig efter de gamle regler. Som et andet eksempel kan nævnes en overgangsregel, som indebærer, at nye (skærpede) regler i ansøgningssager ikke skal finde anvendelse i sager, hvor ansøgning er indgivet før bekendtgørelsens ikrafttræden.

Overgangsbestemmelser placeres mest naturligt som selvstændige stykker i ikrafttrædelsesparagraffen eller – hvis de er af mere omfattende karakter – i en efterfølgende selvstændig paragraf.

Overgangsregler er ikke undtagelser til en bekendtgørelses bestemmelse om ikrafttræden, og der skal derfor ikke i en bestemmelse om ikrafttræden indsættes », jf. dog« med henvisning til overgangsbestemmelsen.

Ved udarbejdelse af overgangsregler skal man være opmærksom på et eventuelt behov for at holde de hidtil gældende regler »i live« – altså reglerne i den affattelse de har, inden den

nye bekendtgørelse træder i kraft. Det gælder f.eks., hvis ansøgninger indgivet før bekendtgørelsens ikrafttræden fortsat skal behandles efter de regler, der var gældende på ansøgningstidspunktet. Hvis de hidtil gældende regler fortsat skal finde anvendelse på forhold vedrørende tiden før den nye bekendtgørelses ikrafttræden, bør følgende formulering anvendes:

»Bekendtgørelsen finder ikke anvendelse på ... [f.eks. ansøgninger indgivet før bekendtgørelsens ikrafttræden]. For sådanne ... [f.eks. ansøgninger] finder de hidtil gældende regler [i bekendtgørelse nr. ... af ... om ...] anvendelse.«

Det bør angives, hvor de hidtil gældende regler findes, hvis dette kan give anledning til tvivl, eller hvis det i øvrigt vurderes hensigtsmæssigt af hensyn til bekendtgørelsens brugervenlighed. For nærmere om henvisning til en lov eller bekendtgørelse i en udgave, der var gældende på et bestemt tidspunkt, henvises til pkt. 2.14.8.

Tilsvarende gælder, hvis der f.eks. er behov for en overgangsordning for et bestemt produkt, som i en periode fortsat skal kunne markedsføres efter de hidtil gældende regler. I givet fald bør følgende formulering anvendes:

»For ... [f.eks. et produkt, der lovligt markedsføres på tidspunktet for bekendtgørelsens ikrafttræden] finder de hidtil gældende regler [i bekendtgørelse nr. ... af ... om ...] anvendelse til og med ... .«

2.11. Territorialbestemmelser

Ved udarbejdelsen af en bekendtgørelse skal man være opmærksom på bekendtgørelsens territoriale gyldighedsområde.

Som udgangspunkt vil en bekendtgørelse få samme territoriale gyldighedsområde som hjemmelsloven, medmindre der optages en særlig regel herom. Gælder hjemmelsloven således direkte for Færøerne eller Grønland, eller er den sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, må der som udgangspunkt indsættes en særlig bestemmelse i bekendtgørelsen (territorialbestemmelse), hvis den ikke skal have et tilsvarende anvendelsesområde. Bekendtgørelser får dog under alle omstændigheder ikke retsvirkning for Færøerne, før de er kundgjort i Kunngerðablaðið (se om kundgørelse på Færøerne pkt. 9.5.2).

Territorialbestemmelsen placeres som den sidste paragraf i bekendtgørelsen og formuleres således:

»Bekendtgørelsen gælder ikke for [Færøerne og Grønland]/[Færøerne]/[Grønland].«

Der henvises i øvrigt om bekendtgørelser med gyldighed for Færøerne eller Grønland, herunder bekendtgørelser, der skal gælde for både Danmark og Færøerne eller Grønland, til pkt. 9.2.

2.12. Bilag

Materiale, der ikke eller kun vanskeligt kan indpasses i en paragrafinddeling, kan ofte mere praktisk udskilles til et bilag til bekendtgørelsen, der henvises til i bekendtgørelsens paragraffer. Bilag til en bekendtgørelse kan f.eks. være tegninger, kort eller tekniske specifikationer. Bilaget bliver en del af bekendtgørelsen og kan således kun ændres ved en ny bekendtgørelse.

I bekendtgørelser, der gennemfører EU-direktiver, kan det endvidere i visse tilfælde være hensigtsmæssigt at optage direktivet som bilag til bekendtgørelsen. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor der i bekendtgørelsen henvises til bestemte artikler i direktivet. I bekendtgørelser, der inkorporer et direktiv – det vil sige indeholder en bestemmelse, som gør selve direktivet til en del af dansk ret – skal direktivet altid optages som bilag til bekendtgørelsen.

Er der tale om et direktiv, der er ændret flere gange, kan det af hensyn til overblikket ofte være hensigtsmæssigt at foretage en sammenskrivning og i stedet optrykke denne som bilag. I sådanne tilfælde bør det i bilaget bemærkes, at der er foretaget en sammenskrivning.

I særlige tilfælde kan det desuden være hensigtsmæssigt at medtage en forordning som et bilag til bekendtgørelsen. Det vil bl.a. kunne være relevant i situationer, hvor en forordning i et ikke ubetydeligt omfang pålægger medlemsstaterne at fastsætte supplerende regler i national ret.

Hvis bekendtgørelsen inkorporerer en traktat m.v., bør traktaten optages som bilag til bekendtgørelsen. Er dansk ikke et autentisk sprog i traktaten m.v., bør en dansk oversættelse optages parallelt med den autentiske tekst.

Har en bekendtgørelse et sådant omfang, at der – undtagelsesvis – er behov for en indholdsfortegnelse, bør denne udformes som et bilag til bekendtgørelsen. En sådan indholdsfortegnelse bør henvise til paragraffer og ikke kun til kapitler.

Bilag bør nummereres med arabertal. Overskriften (Bilag 1, Bilag 2 m.v.) højrestilles og skrives med fed (se eksemplet under pkt. 2.7.5.1).

Det anbefales, at der i forbindelse med udarbejdelsen af bilag anvendes en detaljeret systematik og nummerering med henblik på at lette fremtidige ændringer af bilaget og henvisninger til bestemte dele af bilaget. Der henvises om indsættelse og ændring af bilag ved ændringsbekendtgørelser i øvrigt til pkt. 2.7.5.10.

2.13. Underskrift

Bekendtgørelser, der udstedes af et ministeriums departement, underskrives normalt af ministeren og paraferes af en embedsmand. Der gælder dog ingen faste regler om underskrivelsen. Der er således ikke noget retligt til hinder for, at ministeren overlader det til en embedsmand at underskrive bekendtgørelsen. En sådan bekendtgørelse kan underskrives P.M.V. eller P.M.V., E.B.

Udstedes en bekendtgørelse af en anden institution (direktorat, styrelse m.v.), underskrives den normalt af chefen for institutionen og paraferes af en medarbejder. Der er dog ikke noget retligt til hinder for, at chefen for institutionen overlader det til en medarbejder at underskrive bekendtgørelsen. En sådan bekendtgørelse kan underskrives P.D.V. eller P.D.V., E.B.

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at hvis en minister har delegeret kompetencen til at udstede regler til en underliggende myndighed, angives dette i indledningen til bekendtgørelsen ved henvisning til den bekendtgørelse, hvor delegationen er angivet (se pkt. 2.6.2).

Underskriften anbringes efter bekendtgørelsens paragraffer og før eventuelle bilag. Bekendtgørelsen bør kundgøres *umiddelbart* efter underskrivelsen, selv om underskrivelsen finder sted i god tid før ikrafttrædelsen. Bl.a. af den grund bør underskrivelsen først finde sted, når den sidste korrektur foreligger.

2.14. Særlige bestemmelser og emner

I det følgende er en række særlige bestemmelser og problemstillinger, som både kan være relevante ved hovedbekendtgørelser og ændringsbekendtgørelser, behandlet.

2.14.1. Definitionsbestemmelser

Bekendtgørelser bør affattes klart, systematisk, let læseligt og pædagogisk. Det helt centrale er, at formen er enkel, kort og præcis med hensyn til såvel ordvalg som sprogstil, og at sætningerne er korte og klare.

En del bekendtgørelser indeholder i deres første paragraffer definitioner af udtryk, som anvendes flere gange i den følgende bekendtgørelsestekst.

Definitioner, der er væsentligt forskellige fra den almindelige opfattelse af et udtryk, bør ikke forekomme, medmindre definitionen følger af eksempelvis et EU-direktiv, som bekendtgørelsen implementerer.

Hvis et udtryk anvendes én eller to gange i bekendtgørelsesteksten, må det som udgangspunkt foretrækkes at udforme de pågældende bestemmelser på en sådan måde, at definitionens beskrivelse på en normal måde indgår i bestemmelsernes formulering, det vil sige uden en egentlig definitionsbestemmelse i bekendtgørelsen.

Denne fremgangsmåde kan imidlertid blive for tung, hvis et udtryk anvendes et større antal gange. I så fald bør følgende formulering anvendes:

»§ 2. I denne bekendtgørelse forstås ved:

- 1) Betalingsinstrument: Enhver form for personligt instrument ... .
- 2) Betalingsmodtager: En fysisk eller juridisk person, som ... .
- 3) Betalingstransaktion: En handling, der ... .
- 4) Fysisk handel: Afvikling af en betalingstransaktion, der ... .«

Definitionsbestemmelser bør placeres i en af de første paragraffer i bekendtgørelsen, dog efter eventuelle bestemmelser om formål og anvendelsesområde.

Opmærksomheden henledes endelig på, at definitioner i EU-direktiver vil skulle medtages i den bekendtgørelse, hvorved direktivet gennemføres i dansk ret.

2.14.2. Gebyrbestemmelser

Offentlig myndighedsudøvelse som f.eks. meddelelse af tilladelser sker i almindelighed uden betaling, og opkrævning af et gebyr for myndighedsudøvelse kræver derfor lovhjemmel.

Grundlovens § 43 indeholder et delegationsforbud for så vidt angår regulering af skatter, således at reguleringen af skatter kun kan ske umiddelbart ved lov (det vil sige ikke administrativt med hjemmel i lov). Uden for skattebegrebet – og dermed delegationsforbuddet – i grundlovens § 43 falder bl.a. gebyrer for udstedelse af offentlige tilladelser m.v., for så vidt gebyrerne står i forhold til de administrative omkostninger, der er forbundet med at udstede den pågældende tilladelse. Inden for disse rammer vil størrelsen af betalingen og reguleringen heraf kunne delegeres til en administrativ myndighed.

Det kan undertiden give anledning til tvivl, hvilke omkostninger det ved gebyrfastsættelsen vil være tilladeligt at indregne i de modsvarende udgifter, når der i en lov er hjemmel til administrativt at fastsætte gebyrer. Ved dom af 29. juni 1993, optrykt i Ugeskrift for Retsvæsen, 1993, side 757 ff. («Gebyrdommen»), fastslog Højesteret, at grundlovens § 43 ikke er til hinder for, at der ved fastsættelsen af gebyrer for pas, kørekort og nummerplader også kan tages hensyn til de udgifter af mere generel art, som efter et rimeligt skøn medgår til administrationen af det pågældende forvaltningsområde, herunder til kontrolforanstaltninger, som har en naturlig tilknytning til den ydelse, for hvilken gebyret er betaling.

Det fremgår af budgetvejledningen, at taksten for gebyrer bør fastsættes således, at der tilstræbes fuld dækning for de omkostninger, der er forbundet med det pågældende gebyrbelagte område. Mindst én gang årligt vurderes det, bl.a. på baggrund af seneste års regnskab eller det forventede resultat af årets regnskab, om omkostningerne skal reduceres eller taksten justeres for at sikre balance. Væsentlige ubalancer mellem indtægter og omkostninger på det enkelte gebyrbelagte område skal tilstræbes udlignet over en periode på maksimalt fire år fra og med det år, hvori ubalancen opstår. Dette omfatter ikke over- eller underdækning, der bidrager til at udligne tidligere års ubalance. Budgetvejledningen kan findes på Finansministeriets hjemmeside, fm.dk, under »Udgivelser« eller på:

<https://fm.dk/udgivelser/2021/april/budgetvejledning-2021/>.

Budgetvejledningen indeholder de generelle regler for statsadministrationens disponering over de bevillinger, der er givet på de årlige bevillingslove m.v. Budgetvejledningen udstedes af Finansministeriet og godkendes af Folketingets Finansudvalg. Overholdelse af budgetvejledningens krav om balance over en 4-årig periode træder ikke i stedet for de begrænsninger, der følger af grundloven eller den lov, der hjemler opkrævningen af gebyret.

Med hensyn til opgørelsen af omkostningerne henvises til vejledning om prisfastsættelse. Vejledningen kan findes på Økonomistyrelsens hjemmeside, oes.dk, under »Økonomi«/»Finanslov og udgiftsopfølgning«/»Introduktion til prisfastsættelse« eller på:

<https://oes.dk/oekonomi/finanslov-og-udgiftsopfoelgning/introduktion-til-prisfastsaettelse/>.

Der henvises om skatter, afgifter og gebyrer i øvrigt til vejledning om lov kvalitet.

2.14.3. Straffebestemmelser

2.14.3.1. Anvendelse af straffebestemmelser

I ældre love, det vil sige love fra før omkring 1960, er der normalt i selve loven fastsat straf for overtrædelse af de forskrifter, der udfærdiges i henhold til loven. Lovens straffebestemmelser omfatter i sådanne tilfælde alle bestemmelser i de udstedte bekendtgørelser, og der er ingen særskilt hjemmel til administrativt at fastsætte bestemmelser om straf. I disse tilfælde er det derfor retligt set overflødigt at indsætte en straffebestemmelse i bekendtgørelsen. Af hensyn til det ønskelige i at give borgerne, virksomhederne m.v. den bedst mulige oplysning om deres retsstilling bør der dog i bekendtgørelsen optages en henvisning til lovens straffebestemmelse med en gengivelse af dennes indhold. Følgende formulering kan anvendes:

»§ 32. Efter § ... i lov om ... straffes overtrædelse af bekendtgørelsen med ... .«

Kan det undtagelsesvis give anledning til tvivl, hvilken lov der henvises til, bør lovens nummer og dato dog angives. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.14.8 om henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter.

I nyere lovgivning vil hjemlen til straf for overtrædelse af bekendtgørelser normalt findes i en bestemmelse, der er formuleret således (eller har en lignende formulering):

»I forskrifter, der udstedes efter loven, kan der fastsættes straf af bøde [eller fængsel indtil ...] for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.«

I sådanne tilfælde skal straffebestemmelserne i bekendtgørelsen formuleres efter samme retningslinjer som dem, der anvendes ved udformning af straffebestemmelser i love.

Dette indebærer, at det for hver enkelt bestemmelse i bekendtgørelsen må overvejes, om det er nødvendigt at pålægge strafansvar for overtrædelse af bestemmelsen. Fastsættelse af strafansvar bør bygge på en sikker opfattelse af, at anvendelse af strafansvar – i stedet for mindre indgribende sanktioner m.v. – er påkrævet. Bl.a. af denne grund bør der ikke ind sættes straffebestemmelser, der generelt bestemmer, at »overtrædelse af bekendtgørelsen« eller lignende straffes.

Straffebestemmelsen skal i øvrigt formuleres således, at det angives, at overtrædelse af nærmere opregnede regler i bekendtgørelsen straffes med bøde [eller fængsel indtil ...]. Se følgende eksempel:

»§ 43. Med bøde [eller fængsel indtil ...] straffes den, der overtræder §§ 3-7, § 8, stk. 2, §§ 10-13, § 14, stk. 3, 2. pkt., eller § 27.«

I sådanne tilfælde, hvor gerningsindhold og straffehjemmel ikke er indeholdt i samme bestemmelse, bør straffebestemmelsen præcist henvise til de regler i bekendtgørelsen, hvis overtrædelse skal kunne straffes. En sådan straffebestemmelse bør endvidere ud fra retssikkerheds- og retshåndhævelseshensyn alene anvendes, hvis ansvarssubjektet og gerningsindholdet er tilstrækkeligt præcist beskrevet i den bestemmelse, der henvises til. Den pågældende bestemmelse skal med andre ord være »egnet« til også at kunne virke som straffebestemmelse.

Hvis det findes mere hensigtsmæssigt, kan straffebestemmelsen i bekendtgørelsen dog i stedet formuleres efter det princip, der er anvendt i straffeloven, det vil sige, at den strafbare handling beskrives i selve straffebestemmelsen. Se følgende eksempel:

»§ 37. Med bøde straffes den, der uden tilladelse importerer varer, der er omfattet af §... .«

Der er ikke noget til hinder for, at samme bekendtgørelse indeholder nogle straffebestemmelser, der er udformet efter den ene metode, og andre, der er udformet efter den anden. Reglerne kan opdeles i flere selvstændige paragraffer eller optages i en paragraf med flere stykker eller numre afhængigt af, hvad der er mest hensigtsmæssigt. Se følgende eksempel:

»§ 22. Med bøde straffes den, der

- 1) overtræder § ...
- 2) tilsidesætter vilkår, der er fastsat efter § ..., eller
- 3) undlader at efterkomme påbud efter §... .«

2.14.3.2. Tilregnelser

Efter straffelovens § 19 kan en overtrædelse af bestemmelser i særlovgivningen, medmindre andet er bestemt, straffes, selv om overtrædelsen alene er begået uagtsomt. Dette står i modsætning til, hvad der efter samme bestemmelse gælder ved overtrædelser af straffeloven, idet straffelovsovertrædelser som hovedregel kun er strafbare i den forsætlige form. Straffelovens § 19 indebærer, at det for hver enkelt af en bekendtgørelses bestemmelser, der ønskes strafbelagt, må overvejes, om strafansvaret bør begrænses til forsætlige (eller eventuelt forsætlige og groft uagtsomme) overtrædelser. Sådanne overvejelser er navnlig relevante, hvor der hjemles fængselsstraf.

Selv om lovhjemlen, i henhold til hvilken straffebestemmelsen i bekendtgørelsen fastsættes, ikke selv nævner en sådan begrænsning til forsætlige eller groft uagtsomme forhold, er der intet til hinder for at begrænse strafansvaret på denne måde i den pågældende bekendtgørelse.

Eksempel på formulering af en straffebestemmelse, der begrænser strafansvaret til forsætlige overtrædelser:

»§ 29. Med bøde straffes den, der forsætligt afgiver urigtige, vildledende eller ufuldstændige oplysninger om ... .«

2.14.3.3. *Strafferammer*

Undertiden giver lovbestemmelsen mulighed for, at der i de administrative forskrifter fastsættes regler om fængselsstraf. Lovbestemmelsen kan f.eks. være udformet således: »I forskrifter, der udstedes efter loven, kan der fastsættes straf af bøde eller fængsel indtil 6 måneder for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.«

Det er ikke muligt at fastsætte et højere strafmaksimum end det, som den pågældende lovbestemmelse hjemler.

Der er derimod i almindelighed ikke noget til hinder for i en bekendtgørelse at fastsætte et lavere strafmaksimum end det, som lovhjemlen giver mulighed for. Hvis en lovbestemmelse fastsætter straf i form af »bøde eller fængsel indtil ...«, giver bestemmelsen således i almindelighed også mulighed for, at der kan fastsættes straf udelukkende af bøde i bekendtgørelsen.

Der bør i sådanne tilfælde foretages en vurdering af, om det er nødvendigt at åbne mulighed for anvendelse af fængselsstraf. Hvis det vurderes, at der er grundlag herfor, vil det være hensigtsmæssigt i den pågældende straffebestemmelse at begrænse muligheden for anvendelse af fængselsstraf til de tilfælde, hvor fængselsstraf kan forventes anvendt i domstolens strafudmålingspraksis. Se følgende eksempel:

»§ 17. Overtrædelse af § ... straffes med bøde.

Stk. 2. Straffen kan stige til fængsel i indtil ..., hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er voldt skade på ... eller fremkaldt fare herfor.«

Hvis overtrædelser af bekendtgørelsen kan tænkes tillige at udgøre en overtrædelse af anden lovgivning, der fastsætter højere straf end bekendtgørelsen, bør opmærksomheden henledes herpå i bekendtgørelsen. Følgende formulering kan anvendes:

»§ 9. Overtrædelse af § ... straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter anden lovgivning.«

Indeholder hjemmelsloven en straffebestemmelse, som overtrædelser af bekendtgørelsen også kan udgøre en overtrædelse af, og som fastsætter en højere straf end bekendtgørelsen, bør der henvises til denne bestemmelse (»Overtrædelse af § ... straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter § ... i lov om ... [eller anden lovgivning].«)

2.14.3.4. Straf for overtrædelse af forbud m.v.

Undertiden giver loven hjemmel til, at der i de administrative forskrifter, der udstedes efter loven, kan fastsættes straf for overtrædelse af f.eks. forbud, påbud eller vilkår, der er meddelt efter de administrative bestemmelser. Selv om loven ikke indeholder en sådan udtrykkelig hjemmel, men blot en hjemmel til at fastsætte straf »for overtrædelse af bestemmelser i« de administrative forskrifter, må det i almindelighed antages, at der er en tilsvarende adgang til at fastsætte straf for overtrædelse af forbud m.v., der meddeles efter forskrifterne.

2.14.3.5. Straf for overtrædelse af forordninger

En bemyndigelse i en lov til at fastsætte straf for overtrædelse af regler, der udstedes efter loven, kan ikke tjene som hjemmel til fastsættelse af straf for overtrædelse af bestemmelser i en forordning. Skal der i en bekendtgørelse kunne fastsættes straf for overtrædelse af en forordning, skal loven derfor indeholde en udtrykkelig bestemmelse herom. Der kan som eksempler henvises til § 118, stk. 9, i færdselsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1324 af 21. november 2018, og § 255, stk. 2, i lov om kapitalmarkeder, jf. lovbekendtgørelse nr. 1767 af 27. november 2020.

2.14.3.6. Forsøg

Efter straffelovens § 21, stk. 3, straffes forsøg kun, når der kan idømmes en straf, der overstiger fængsel i fire måneder, for lovovertrædelsen. Straf for forsøg forudsætter, at der foreligger forsæt hos gerningsmanden. § 21, stk. 3, indebærer, at forsøg på overtrædelse af bestemmelser ikke straffes, når strafferammen ikke overstiger fire måneder, medmindre der er særlig hjemmel hertil, jf. f.eks. straffelovens § 287, stk. 2.

Om der i en bekendtgørelse kan indsættes en bestemmelse om straf for forsøg, hvor straffen i øvrigt kun er bøde eller fængsel under fire måneder, afhænger af, om der er den fornødne hjemmel hertil. Da en sådan bestemmelse fraviger straffelovens § 21, stk. 3, må en sådan fravigelse kræve udtrykkelig hjemmel i den pågældende lov. Se som eksempel § 70, stk. 5, i beredskabsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 314 af 3. april 2017.

En sædvanlig bestemmelse om, at der kan fastsættes straf for overtrædelse af bestemmelser i de regler, der udstedes efter loven, er ikke tilstrækkelig hjemmel.

2.14.3.7. Juridiske personer

Der er på en række områder behov for at kunne straffe selskaber og andre juridiske personer.

Strafansvar for juridiske personer forudsætter, at der i den enkelte særlov findes en bestemmelse herom. I mange love er der derfor optaget en bestemmelse om, at der »kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel« eller lignende.

I almindelighed vil straffebestemmelsen i loven være udformet på en sådan måde, at bestemmelsen om straf for juridiske personer også finder anvendelse på overtrædelser af de administrative bestemmelser, der udstedes efter loven, hvorfor det kan forekomme retligt overflødigt at optage en bestemmelse herom i bekendtgørelsen. Under alle omstændigheder bør retsstillingen dog understreges ved, at der optages en bestemmelse i bekendtgørelsen, der gengiver lovens regel. Se følgende eksempel:

»§ 20. Overtrædelse af § ... straffes med bøde.

Stk. 2. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.«

2.14.3.8. Objektivt individualansvar

Objektivt individualansvar indebærer, at en person kan straffes, uanset at lovovertrædelsen ikke kan tilregnes vedkommende som hverken forsætlig eller uagtsom. Et sådant ansvar bør kun indføres under ganske særlige omstændigheder.

Hvis der skal kunne fastsættes bestemmelser om objektivt individualansvar i en bekendtgørelse, skal dette fremgå udtrykkeligt af lovhjemlen. En sædvanligt formuleret bemyndigelse til at fastsætte straf i de administrative forskrifter for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne er ikke tilstrækkelig hjemmel.

Er der undtagelsesvis hjemmel til at fastsætte regler om objektivt individualansvar i en bekendtgørelse, bør det samtidig angives i bekendtgørelsen, at »der fastsættes ingen forvandlingsstraf for bødeansvaret«.

2.14.3.9. Andre retsfølger

Hvis loven – undtagelsesvis – indeholder adgang til at anvende sanktioner af usædvanlig karakter ved overtrædelse af bestemmelser i bekendtgørelsen eller på anden måde fraviger almindelige straffe- og retsplejemæssige principper (f.eks. regler om adgang for administrationen til at fastsætte tvangsbøder, til at tilbagekalde tilladelser uden for tilfælde af vilkårsovertrædelse eller til selv at lade påbudte handlinger foretage på lovovertræderens bekostning), bør opmærksomheden henledes herpå i bekendtgørelsen ved en regel, der gengiver lovens regel. Se følgende eksempel:

»§ 9. Efter § .... i lov om ... kan ... x-ministeren ... .«

Kan det undtagelsesvis give anledning til tvivl, hvilken lov der henvises til, bør lovens nummer og dato dog angives. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.14.8 om henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter.

2.14.4. Bestemmelser om behandling af personoplysninger

2.14.4.1. Overordnet om de databeskyttelsesretlige regler

I januar 2012 fremsatte Europa-Kommissionen forslag til en databeskyttelsespakke. Pakken blev endeligt vedtaget den 14. april 2016. Pakken består navnlig af den generelle forordning nr. 2016/679 om beskyttelse af personoplysninger, som gælder i både den private og offentlige sektor (databeskyttelsesforordningen). Forordningen fandt anvendelse fra den 25. maj 2018. Samtidig indførtes lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger (databeskyttelsesloven). Herudover består databeskyttelsespakken af direktiv nr. 2016/680 om beskyttelse af personoplysninger, som skal gælde for retshåndhævelsesområdet (retshåndhævelsesdirektivet). Retshåndhævelsesdirektivet er gennemført i dansk ret ved lov nr. 410 af 27. april 2017 om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger. Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven samt retshåndhævelsesloven er sideordnede databeskyttelsesretlige regelsæt, hvilket indebærer, at en given behandling af personoplysninger alene kan være omfattet af ét af disse regelsæt.

Lov om retshåndhævende myndigheders behandling af personoplysninger gælder for politiets, anklagemyndighedens, herunder den militære anklagemyndigheds, kriminalforsorgens, Den Uafhængige Politiklagemyndigheds og domstolenes behandling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages ved hjælp af automatisk databehandling, og for anden ikke-automatisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, når behandlingen foretages med henblik på at forebygge, efterforske, afsløre eller retsforfølge strafbare handlinger eller fuldbyrde strafferetlige sanktioner, herunder for at beskytte mod eller forebygge trusler mod den offentlige sikkerhed.

Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven gælder for øvrige myndigheder samt de retshåndhævende myndigheder i det omfang, de behandler personoplysninger uden for retshåndhævelseslovens anvendelsesområde, f.eks. behandling af personoplysninger, der finder sted i forbindelse med personalesager. Databeskyttelsesforordningen har direkte virkning i Danmark, hvilket betyder, at der som udgangspunkt ikke må være anden dansk lovgivning, der regulerer behandling af personoplysninger, i det omfang dette er reguleret i forordningen. Databeskyttelsesforordningen giver dog inden for en lang række områder mulighed for, at der i national ret kan fastsættes bestemmelser for at tilpasse anvendelsen af forordningen.

Ved udarbejdelse af administrative forskrifter, der f.eks. er fastsat på baggrund af en bemyndigelse i lov, som rummer mulighed for at fastsætte regler om behandling af personoplysninger, skal forholdet til de databeskyttelsesretlige regler overvejes.

2.14.4.2. Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven

Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven gælder for al behandling af personoplysninger, der helt eller delvis foretages ved hjælp af automatisk databehandling, og for anden ikke-automatisk behandling af personoplysninger, der er eller vil blive indeholdt i et register, jf. databeskyttelseslovens § 1, stk. 2, og databeskyttelsesforordningens artikel 2, stk. 1. Endvidere gælder lovens §§ 6-8, § 10 og § 11, stk. 1, samt databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra a-c, artikel 6, artikel 7, stk. 3, 1. og 2. pkt., artikel 9, artikel 10 og artikel 77, stk. 1, også for manuel videregivelse af personoplysninger til en anden forvaltningsmyndighed.

Ved personoplysninger forstås enhver form for information om en identificeret eller identificerbar fysisk person. Ved identificerbar fysisk person forstås en fysisk person, der direkte eller indirekte kan identificeres, navnlig ved en identifikator som f.eks. et navn, et

identifikationsnummer, lokaliseringsdata, en onlineidentifikator eller et eller flere elementer, der er særlige for denne fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sociale identitet, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 4, nr. 1.

Ved behandling forstås enhver aktivitet eller række af aktiviteter – med eller uden brug af automatisk behandling – som personoplysninger eller en samling af personoplysninger gøres til genstand for, f.eks. indsamling, registrering, organisering, systematisering, opbevaring, tilpasning eller ændring, genfindning, søgning, brug, videregivelse ved transmission, formidling eller enhver anden form for overladelse, sammenstilling eller samkøring, begrænsning, sletning eller tilintetgørelse, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 4, nr. 2.

I databeskyttelsesforordningens artikel 2 og databeskyttelseslovens § 3 findes der undtagelser til databeskyttelsesforordningens og databeskyttelseslovens anvendelsesområde.

Databeskyttelsesforordningens og databeskyttelseslovens geografiske anvendelsesområde følger af forordningens artikel 3 og lovens § 4.

2.14.4.3. Personoplysninger og særlige kategorier af personoplysninger

Behandling af personoplysninger skal have et behandlingsgrundlag i databeskyttelsesforordningens artikel 6, men ved behandling af visse personoplysninger skal man være ekstra opmærksom. Det gælder for oplysninger om strafbare forhold, der er særligt beskyttelsesværdige, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 10.

Det gælder ligeledes den særlige kategori af personoplysninger, der er omfattet af artikel 9, stk. 1, i databeskyttelsesforordningen. Det drejer sig om personoplysninger om race eller etnisk oprindelse, politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning eller fagforeningsmæssigt tilhørsforhold samt behandling af genetiske data, biometriske data med det formål entydigt at identificere en fysisk person, helbredsoplysninger eller oplysninger om en fysisk persons seksuelle forhold eller seksuelle orientering.

En bekendtgørelse, der indeholder bestemmelser om behandling af personoplysninger, bør derfor tage højde for, om der er tale om en særlig kategori af personoplysninger, eller om der i øvrigt i national ret er fastsat særlige regler for behandling.

2.14.4.4. Behandlingshjemler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven

Der kan ske behandling af personoplysninger på baggrund af en lang række hjemler i databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

Behandling af personoplysninger efter databeskyttelsesforordningen skal opfylde mindst én af betingelserne i artikel 6, stk. 1, litra a-f. En behandling vil eksempelvis være lovlig efter forordningens artikel 6, stk. 1, litra a, hvis den registrerede har givet samtykke til behandling af sine personoplysninger til et eller flere specifikke formål. En behandling vil endvidere eksempelvis være lovlig, hvis behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse, jf. forordningens artikel 6, stk. 1, litra e, eller behandlingen er nødvendig for, at den dataansvarlige kan forfølge en legitim interesse, jf. forordningens artikel 6, stk. 1, litra f.

Efter databeskyttelsesforordningens artikel 9, stk. 1, er behandling af den særlige kategori af oplysninger – bl.a. helbredsoplysninger – som udgangspunkt forbudt. Der vil dog kunne ske en behandling, hvis en af undtagelserne i artikel 9, stk. 2, er opfyldt, og der er et lovligt grundlag for behandling efter artikel 6, stk. 1. Det kan eksempelvis være, hvis den registrerede har givet udtrykkeligt samtykke til behandling af sådanne oplysninger efter forordningens artikel 9, stk. 2, litra a, eller hvis behandlingen er nødvendig for, at retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, jf. forordningens artikel 9, stk. 2, litra f.

Derudover kan der også være fastsat nationale særregler for behandlingen.

Efter databeskyttelseslovens § 8, stk. 1, må der for den offentlige forvaltning ikke behandles oplysninger om strafbare forhold, medmindre det er nødvendigt for varetagelsen af myndighedens opgaver. De oplysninger, der er nævnt i stk. 1, må ikke videregives. Videregivelse kan dog ske efter bestemmelsens stk. 2, bl.a. hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til videregivelsen, eller videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe. Private må behandle oplysninger om strafbare forhold, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke hertil. Herudover kan behandling ske, hvis det er nødvendigt til varetagelse af en berettiget interesse, og denne interesse klart overstiger hensynet til den registrerede, jf. databeskyttelseslovens § 8, stk. 3. De oplysninger, der er nævnt i stk. 3, må ikke videregives uden den registreredes udtrykkelige samtykke. Videregivelse kan dog ske uden samtykke, når det sker til varetagelse af offentlige eller private interesser, herunder hensynet til den pågældende selv, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundet hemmeligholdelse, jf. databeskyttelseslovens § 8, stk. 4.

2.14.4.5. De generelle principper for behandling af personoplysninger

Databeskyttelsesforordningens artikel 5 indeholder en række principper for behandling af personoplysninger, der altid skal overholdes. Det betyder, at personoplysninger eksempelvis skal indsamles til udtrykkeligt angivne og legitime formål og ikke må viderebehandles

på en måde, der er uforenelig med disse formål, og at personoplysninger skal være tilstrækkelige, relevante og begrænset til, hvad der er nødvendigt i forhold til de formål, hvortil de behandles. Derudover skal personoplysninger opbevares på en sådan måde, at det ikke er muligt at identificere de registrerede i et længere tidsrum end det, der er nødvendigt til de formål, hvortil de pågældende personoplysninger behandles. Endvidere skal personoplysninger behandles på en måde, der sikrer tilstrækkelig sikkerhed for de pågældende personoplysninger, herunder beskyttelse mod uautoriseret eller ulovlig behandling og mod hændeligt tab, tilintetgørelse eller beskadigelse, under anvendelse af passende tekniske eller organisatoriske foranstaltninger. Disse principper gælder altid ved siden af den øvrige lovgivning.

2.14.4.6. Databeskyttelsesforordningens råderum for fastsættelse af særregler om behandling af personoplysninger

Databeskyttelsesforordningen har direkte virkning i Danmark, hvilket betyder, at der som udgangspunkt ikke må være anden dansk lovgivning, der regulerer behandling af personoplysninger, i det omfang dette er reguleret i forordningen. Databeskyttelsesforordningen giver dog inden for en lang række områder mulighed for, at der i national ret, eksempelvis i en administrativ forskrift, kan fastsættes bestemmelser for at tilpasse anvendelsen af forordningen. Det gælder artikel 6, stk. 2 og 3, for lovlig behandling af personoplysninger og artikel 9, stk. 2, litra b og g-j, og stk. 4, for så vidt angår fastsættelse af undtagelser til forbuddet om behandling af særlige kategorier af personoplysninger. Ud over en bestemmelse, der gennemfører forordningens artikel 9, skal der være et lovligt grundlag for behandling i forordningens artikel 6.

Medlemsstaternes mulighed for at indføre mere specifikke bestemmelser for behandling af personoplysninger for at tilpasse anvendelsen af databeskyttelsesforordningen er overordnet ikke en ændring i forhold til tidligere gældende ret. Hvis der ved lov er fastsat en bemyndigelse, der rummer mulighed for at fastsætte regler om behandling af personoplysninger, kan danske særregler således fastsættes i eksempelvis en bekendtgørelse. Særreglen skal dog opfylde en række krav i databeskyttelsesforordningen. I den forbindelse bør den regeludstedende myndighed gennemgå tjeklisterne i pkt. 2.14.4.7 og 2.14.4.8, der stammer fra betænkning 1565/2017 om databeskyttelsesforordningen, for at vurdere, om den danske særregel ligger inden for rammerne af databeskyttelsesforordningen.

2.14.4.7. Tjekliste ved udarbejdelse af nationale særregler for behandling af personoplysninger

Denne tjekliste vedrører muligheden for at fastsætte regler for lovlig behandling af personoplysninger i overensstemmelse med forordningens artikel 6. Tjeklisten medtager således ikke de andre og mere specifikke krav, som de nationale myndigheder også skal være opmærksomme på, som eksempelvis den registreredes rettigheder og begrænsninger heraf, jf. artikel 23, artikel 26 om fælles dataansvarlige og artikel 28 om databehandler.

Ifølge forordningens artikel 6, stk. 2, kan medlemsstaterne opretholde eller indføre mere specifikke bestemmelser for at tilpasse anvendelsen af forordningens bestemmelser om behandling med henblik på overholdelse af artikel 6, stk. 1, litra c og e. Det følger bl.a. af artikel 6, stk. 1, litra c og e, at behandling af personoplysninger kun er lovlig, hvis behandling er nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige, eller hvis behandling er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse, eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige har fået pålagt.

Når myndigheder overvejer at udarbejde nationale særregler efter det nationale råderum i databeskyttelsesforordningens artikel 6, stk. 2 og 3, med henblik på overholdelse af artikel 6, stk. 1, litra c og e, anbefales følgende punkter sammenfattende iagttaget i forhold til vurderingen af, om der er hjemmel til behandlingen:

- 1) Det kan indledningsvis overvejes, om der overhovedet ønskes fastsat nationale regler, eller om behandling skal ske alene efter behandlingsreglerne i databeskyttelsesforordningen. Forordningens behandlingshjemmel i artikel 6, stk. 1, litra e, kan således i mange tilfælde benyttes som direkte hjemmel til behandlingen, hvilket artikel 6, stk. 1, litra c, også kan, så længe der er en retlig forpligtelse, der fremgår af EU-retten eller national ret. I det omfang, det foreslås at indføre nationale særregler, der har erhvervsøkonomiske konsekvenser for danske virksomheder, skal der tages stilling til, om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering i Danmark efterleves. Hvis principperne ikke efterleves, skal der forelægges en sag til godkendelse for erhvervsministeren, hvis der er tale om overimplementering uden væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser, og for regeringens økonomiudvalg, hvis der er tale om overimplementering med væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser. Der henvises om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering i øvrigt til pkt. 2.14.7.2 og om forelæggelse for Erhvervsministeriet til pkt. 6.1.2.

I forbindelse med udarbejdelsen af en lov, der rummer mulighed for f.eks. i en bekendtgørelse at fastsætte regler om behandling af personoplysninger, vil det dog ofte allerede være blevet overvejet, om der overhovedet ønskes fastsat nationale regler, eller om behandling fremover skal ske alene efter behandlingsreglerne i databeskyttelsesforordningen. Sådanne overvejelser vil myndigheder således ikke skulle gøre sig i samme omfang ved udarbejdelsen af bekendtgørelsen.

- 2) Hvis det i bemyndigelsesbestemmelsen er vurderet nødvendigt eller ønskeligt, skal der findes hjemmel til de nationale særregler i forordningens artikel 6, stk. 1, litra c, jf. artikel 6, stk. 2 og 3, hvorefter behandlingen skal være nødvendig for at overholde en retlig forpligtelse, som påhviler den dataansvarlige, eller der skal findes hjemmel til den nationale særregel i forordningens artikel 6, stk. 1, litra e, jf. artikel 6, stk. 2 og 3, hvorefter behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse, eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige har fået pålagt.
- 3) Dernæst skal det vurderes, hvorvidt særreglerne indfører mere specifikke bestemmelser for at tilpasse anvendelsen ved at fastsætte mere præcist specifikke krav til behandling og andre foranstaltninger for at sikre lovlig og rimelig behandling i overensstemmelse med forordningens artikel 6, stk. 2.
- 4) Endvidere skal der sørges for specifikt vedrørende en retlig forpligtelse, at formålet med behandlingen skal være fastlagt i det nationale retsgrundlag, jf. artikel 6, stk. 3, 2. pkt. Dette krav må antages at kunne opfyldes ved, at formålet med behandlingen kan udledes af pågældende bemyndigelsesbestemmelse og dens forarbejder (hvis der er tale om en bekendtgørelse) eller den administrative forskrift, under forudsætning af at behandlingen rent faktisk er »nødvendig«. Specifikt vedrørende behandling, der er omhandlet i artikel 6, stk. 1, litra e – det vil sige af hensyn til udførelse af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse – skal der sørges for, at behandlingen skal være nødvendig for udførelsen af en opgave i samfundets interesse eller som henhører under offentlig myndighedsudøvelse, jf. artikel 6, stk. 3, 2. pkt. Det må også her være tilstrækkeligt for opfyldelse af dette nødvendighedskrav, at det kan udledes af den pågældende bemyndigelsesbestemmelse og dens forarbejder (hvis der er tale om en bekendtgørelse) eller den administrative forskrift.
- 5) Derudover skal det iagttages, at de nationale særregler skal være proportionale, jf. forordningens artikel 6, stk. 3, sidste pkt., og artikel 5, stk. 1, litra c. Endvidere skal

reglerne opfylde et formål i samfundets interesse, hvilket må antages at være opfyldt allerede i og med, at Folketinget vedtager et lovforslag eller en bemyndigelse i en lov, jf. forordningens artikel 6, stk. 3, sidste pkt. Samtidig skal reglerne indrettes, så behandlingen kan ske i overensstemmelse med principperne for behandling i forordningens artikel 5, hvilket eksempelvis betyder, at reglerne ikke må medføre, at der sker en opbevaring i strid med artikel 5, stk. 1, litra e.

- 6) Endelig skal det sikres, at der er den rette balance i forhold til den fri bevægelighed for personoplysninger, jf. forordningens artikel 1.

2.14.4.8. Tjekliste for udarbejdelse af nationale særregler for behandling af særlige kategorier af personoplysninger

Denne tjekliste vedrører muligheden for at fastsætte nationale særregler for behandling af den særlige kategori af personoplysninger i overensstemmelse med forordningens artikel 9. Tjeklisten medtager således ikke de andre og mere specifikke krav, som de nationale myndigheder også skal være opmærksomme på, som eksempelvis den registreredes rettigheder og begrænsninger heraf, jf. artikel 23, artikel 26 om fælles dataansvarlige og artikel 28 om databehandler.

Når myndigheder overvejer at udfærdige nationale særregler efter det nationale råderum, som databeskyttelsesforordningen efterlader i artikel 9, stk. 2, litra b og g-j, anbefales følgende punkter sammenfattende iagttaget i forhold til vurderingen af, om der er hjemmel til behandlingen:

- 1) Det kan indledningsvis overvejes, om der overhovedet ønskes fastsat nationale regler, eller om behandling skal ske alene efter behandlingsreglerne i databeskyttelsesforordningen, eksempelvis forordningens artikel 9, stk. 2, litra f, om behandling, der er nødvendig, for at retskrav kan fastlægges, der kan anvendes direkte som undtagelse. I den forbindelse kan det indgå i vurderingen, om retsområdet kan administreres alene og direkte på grundlag af behandlingsreglerne i forordningen, hvilket er tilfældet med artikel 9, stk. 2, litra a, c, d, e og f, hvorimod artikel 9, stk. 2, litra b og g-j, kræver udfyldning i særlovgivningen. I det omfang, det foreslås at indføre nationale særregler, der har erhvervsøkonomiske konsekvenser for danske virksomheder, skal der tages stilling til, om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering i Danmark efterleveres. Hvis principperne ikke efterleveres, skal der forelægges en sag til godkendelse for erhvervsministeren, hvis der er tale om overimplementering uden væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser, og for regeringens økonomiudvalg, hvis der er tale om overimplementering med væsentlige

erhvervsøkonomiske konsekvenser. Der henvises om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering i øvrigt til pkt. 2.14.7.2 og om forelæggelse for Erhvervsministeriet til pkt. 6.1.2.

I forbindelse med udarbejdelsen af en lov, der rummer mulighed for f.eks. i en bekendtgørelse at fastsætte regler om behandling af personoplysninger, vil det dog ofte allerede være blevet overvejet, om der overhovedet ønskes fastsat nationale regler, eller om behandling fremover skal ske alene efter behandlingsreglerne i databeskyttelsesforordningen. Sådanne overvejelser vil myndigheder således ikke skulle gøre sig i samme omfang ved udarbejdelsen af bekendtgørelsen.

- 2) Dernæst bør det vurderes, hvorvidt hjemlen til nationale særregler kan findes i forordningens artikel 9, stk. 2, litra b og g-j. Det bemærkes, at forordningens artikel 9, stk. 4, endvidere giver medlemsstaterne mulighed for at opretholde eller indføre yderligere betingelser, herunder begrænsninger, for behandling af genetiske data, biometriske data eller helbredsoplysninger.
- 3) Endvidere skal det iagttages, at nationale særregler overholder de øvrige krav, som følger af forordningens artikel 9, stk. 2 og 3, eksempelvis at der fastsættes passende og i visse tilfælde specifikke foranstaltninger samt i nogle tilfælde et særligt krav om, at særreglen er proportional (eksempelvis stk. 2, litra g – »står i rimeligt forhold til det mål, der forfølges«), herunder også reglerne i forordningens artikel 88 og 89.

Samtidig skal de nationale særregler overholde principperne for behandling i forordningens artikel 5, hvilket eksempelvis betyder, at reglerne ikke må medføre, at der sker en opbevaring af data i strid med artikel 5, stk. 1, litra e.

- 4) Endelig skal det sikres, at der er den rette balance i forhold til den fri bevægelighed for personoplysninger, jf. forordningens artikel 1.

2.14.5. Udløbsbestemmelser (ophørsklausuler)

Det kan efter omstændighederne være hensigtsmæssigt at tidsbegrænse en lovs gyldighedsperiode (betegnet som udløbsbestemmelse, ophørsklausul eller solnedgangsklausul). En udløbsbestemmelse kan således f.eks. være relevant i de tilfælde, hvor loven er begrundet i særlige forhold, som ikke kan forventes at bestå i længere tid. Det vil da være hensigtsmæssigt med en udløbsbestemmelse med henblik på at undgå, at lovgivningen fortsætter på ubestemt tid, og for at reducere den samlede mængde af regulering.

For bekendtgørelser vedkommende vil der normalt ikke være et tilsvarende behov for udløbsbestemmelser, da den regeludstedende myndighed normalt blot vil kunne ophæve eller ændre en bekendtgørelse, når der ikke længere er behov for de pågældende regler. Ophævelsen af en bekendtgørelse er således ikke som ved love forbundet med en ofte både tids- og ressourcekrævende behandling i Folketinget.

Hertil kommer, at der generelt bør udvises forsigtighed med at indsætte udløbsbestemmelser i lovgivningen.

For det første kan en udløbsbestemmelse skabe usikkerhed hos borgere, virksomheder m.v. om, hvilken retstilstand der vil gælde efter gyldighedsperiodens ophør. For det andet forudsætter en udløbsbestemmelse, at fagministeriet har fuldt overblik over, hvilke regler der i givet fald udløber hvornår, så der om nødvendigt kan tages nye initiativer inden gyldighedsperiodens udløb. For det tredje kan internationale forpligtelser medføre, at det ikke er muligt at indsætte en udløbsbestemmelse i lovgivning, der f.eks. implementerer et EU-direktiv.

Udløbsbestemmelser bør af disse grunde som altovervejende hovedregel ikke indsættes i bekendtgørelser.

Der kan dog i særlige tilfælde være anledning til at medtage en udløbsbestemmelse i en bekendtgørelse. Eksempelvis følger det af en række bemyndigelsesbestemmelser i epidemiloven, at regler fastsat i medfør heraf kan fastsættes med en gyldighedsperiode på højst 4 uger ad gangen, medmindre særlige grunde undtagelsesvis tilsiger en længere gyldighedsperiode.

Medtages der i særlige tilfælde en udløbsbestemmelse, placeres denne bestemmelse til sidst i bekendtgørelsen, dog før eventuelle bestemmelser om bekendtgørelsens territoriale gyldighedsområde.

I en hovedbekendtgørelse kan udløbsbestemmelsen formuleres således:

»[Bekendtgørelsen]/[§§ ...] ophæves den [udløbsdato].«

Bekendtgørelsen eller de pågældende bestemmelser i bekendtgørelsen ophæves herefter automatisk ved begyndelsen af døgnet på den dato, der er angivet som udløbsdato.

Skal udløbsbestemmelsen gælde for regler, der indføres med en ændringsbekendtgørelse, udformes udløbsbestemmelsen som en ophævelse af den eller de pågældende bestemmel-

ser i den hovedbekendtgørelse, som ændres med ændringsbekendtgørelsen. Udløbsbestemmelsen udformes således ikke som en ophævelse af ændringsbekendtgørelsen. Det skyldes, at ændringerne, når ændringsbekendtgørelsen er trådt i kraft, bliver en del af hovedbekendtgørelsen. Det er herefter hovedbekendtgørelsen i den form, den har fået med ændringsbekendtgørelsen, der skal ændres. En udløbsbestemmelse i en ændringsbekendtgørelse kan formuleres således:

»§ ... i bekendtgørelse om ..., som affattet ved denne bekendtgørelses § 1, nr. ..., ophæves den [udløbsdato].«

De ændringer, der ønskes tidsbegrænset, vil skulle indsættes som nye bestemmelser i selvstændige paragraffer, stykker, numre m.v. i den hovedbekendtgørelse, der ændres, så bestemmelserne kan falde bort på ophævelsestidspunktet, uden at der derved opstår huller i den tilbageværende del af hovedbekendtgørelsen. Af samme grund bør stykker, numre m.v. som udgangspunkt placeres sidst i en række, så der heller ikke opstår huller i rækken af stykker eller numre efter ophævelsen. De ændringer, der ønskes tidsbegrænset, vil ikke kunne bestå af f.eks. ændringer af enkelte ord i en bestemmelse. I dette tilfælde er der ikke noget at ophæve, medmindre hele den paragraf eller det stykke, nummer m.v., som ordet står i, ophæves.

Ved udløbsbestemmelser i både hovedbekendtgørelser og ændringsbekendtgørelser bør det – ligesom når regler i øvrigt ophæves – overvejes, om der er behov for overgangsregler. Det bør således overvejes, hvilke tvivlsspørgsmål der kan opstå, når de pågældende regler falder bort som følge af udløbsbestemmelsen. Skal f.eks. ansøgninger, der er indgivet før udløbsdatoen, men endnu ikke færdigbehandlet, afgøres efter de tidligere gældende regler, selv om disse regler på dette tidspunkt er ophævet af udløbsbestemmelsen?

2.14.6. Dispensation fra regler i bekendtgørelser

Den myndighed, der har udstedt en bekendtgørelse, antages i almindelighed at kunne dispensere fra reglerne heri, selv om bekendtgørelsen ikke indeholder en bestemmelse herom. Det er naturligvis en forudsætning, at den pågældende dispensation falder inden for den bemyndigelse i loven, der danner grundlag for bekendtgørelsen. Selv om en udtrykkelig bestemmelse om dispensation således ud fra en strengt retlig betragtning kan siges at være overflødig, bør der medtages en udtrykkelig bestemmelse om dispensation i selve bekendtgørelsen, hvis det må antages, at der kan opstå behov for dispensation. I modsat fald vil borgerne, virksomhederne m.v. ofte ikke være bekendt med dispensationsmulighe-

den. Udvikler der sig en mere almindelig praksis for at give dispensation fra en bekendtgørelse, der ikke har en regel herom, bør der under alle omstændigheder indsættes en dispensationsregel.

2.14.7. Implementering af EU-regulering

2.14.7.1. Generelt om implementering af EU-regulering

Direktiver skal gennemføres i dansk ret. Dette gælder også, når de er så præcise, at de må anses for at have direkte virkning, det vil sige, at de giver borgere, virksomheder m.v. rettigheder, der kan gøres gældende ved de nationale domstole. Det er ikke tilstrækkeligt i tilfælde, hvor myndighederne i deres administration kan udøve et skøn, at ændre praksis, så den bliver forenelig med direktivets krav. Da spørgsmålet om fortolkningen af et direktiv kan forelægges for EU-Domstolen, selv om direktivet er gennemført ved en bekendtgørelse, og da fortolkningen af direktivet i givet fald vil slå igennem over for en afvigende formulering af en bekendtgørelse, bør det tilstræbes, at gennemførelsesreglerne holder sig så tæt op ad formuleringen af direktivets bestemmelser, som det overhovedet er muligt.

Af EU-Domstolens praksis fremgår, at det ikke er tilstrækkeligt at regulere et spørgsmål, der er fastsat i et direktiv, i bemærkningerne til et lovforslag. Der kan henvises til følgende domme vedrørende Danmark: EU-Domstolens dom af 30. januar 1985 i sag 143/83, Kommissionen mod Danmark, og dom af 26. oktober 2016 i sag C-611/14, Canal Digital Danmark A/S. Hvis det ikke skønnes muligt at medtage bestemmelsen i selve loven, bør der derfor tilvejebringes hjemmel til at udstede en bekendtgørelse, der gennemfører den retstilstand, som direktivet kræver.

Hvis direktivet vedrører et retsområde, der må antages fortrinsvis at vedrøre offentlige myndigheder eller en begrænset kreds af borgere, virksomheder m.v., og hvis reglerne er rimeligt præcise, kan det eventuelt overvejes at begrænse gennemførelsesbekendtgørelsen til ganske få bestemmelser og optage direktivet som bilag. Se som eksempel bekendtgørelse nr. 892 af 17. august 2011 om ordregiveres indgåelse af visse bygge- og anlægs-, vareindkøbs- og tjenesteydelseskontrakter på forsvars- og sikkerhedsområdet.

Forordninger gælder ifølge EUF-Traktatens artikel 288 umiddelbart i medlemsstaterne og må som udgangspunkt ikke gennemføres i national ret. Ofte skal der dog udstedes nationale bestemmelser, der af hensyn til anvendelsen af forordningen supplerer forordningens bestemmelser, f.eks. i form af kompetence- og straffebestemmelser.

Det kan forekomme, at der ved en forordning foretages ændringer af et direktiv. Som eksempel kan nævnes Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/1381 af 20. juni 2019 om åbenhed og bæredygtighed i EU's risikovurdering i fødevarekæden, der i artikel 9 ændrer Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/18/EF af 12. marts 2001 om udsætning i miljøet af genetisk modificerede organismer. Et direktiv, som ændres ved en forordning, bevarer sin direktivstatus og skal gennemføres i dansk ret.

2.14.7.2. Principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering

De fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering har til formål at sikre, at den danske implementering ikke pålægger erhvervslivet yderligere byrder, end EU-reguleringen foreskriver, medmindre væsentlige hensyn taler herfor.

Principperne gælder for bekendtgørelser med erhvervsøkonomiske konsekvenser, der implementerer EU-regulering. Principperne gælder ved implementering af alle former for EU-regulering, herunder supplerende regulering til forordninger.

De fem principper er:

- 1) Den nationale regulering bør som udgangspunkt ikke gå videre end minimumskravene i EU-reguleringen.
- 2) Danske virksomheder bør ikke stilles dårligere i den internationale konkurrence, hvorfor implementeringen ikke bør være mere byrdefuld end den forventede implementering i sammenlignelige EU-lande.
- 3) Flexibilitet og undtagelsesmuligheder i EU-reguleringen bør udnyttes.
- 4) I det omfang det er muligt og hensigtsmæssigt, bør EU-regulering implementeres gennem alternativer til regulering.
- 5) Byrdefuld EU-regulering bør træde i kraft senest muligt og under hensyntagen til de fælles ikrafttrædelsesdatoer (se herom pkt. 2.8.3).

Udkast til erhvervsrettede bekendtgørelser, herunder bekendtgørelser, der implementerer EU-regulering, skal forelægges for Erhvervsstyrelsen så vidt muligt 6 uger forud for den offentlige høring. Der henvises om denne forelæggelse nærmere til pkt. 6.1.2.

Endvidere skal forholdet til de fem principper fremgå af høringsmaterialet i forbindelse med, at udkastet til bekendtgørelsen sendes i offentlig høring. Der henvises nærmere til pkt. 7.5.2.

Der henvises om principperne nærmere til Erhvervsstyrelsens vejledning om principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-om-principper-implementering-af-erhvervsrettet-eu-regulering>.

2.14.7.3. Implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering

Ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering vurderes bekendtgørelsen i relevant omfang ud fra de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering. Det er eksempelvis ikke relevant at vurdere, om implementeringen er mere byrdefuld end den forventede implementering i sammenlignelige EU-lande for at undgå, at danske virksomheder stilles dårligere i den internationale konkurrence, jf. princip 2. Er der tale om implementering i strid med princip 1, 3, 4 eller 5, bør dette imidlertid anføres.

Forholdet til de fem principper skal – ligesom ved implementering af erhvervsrettet EU-regulering – fremgå af høringsmaterialet i forbindelse med, at udkastet til bekendtgørelse sendes i offentlig høring. Der henvises nærmere til pkt. 7.5.2.

2.14.7.4. Notehenvisninger i bekendtgørelser, der gennemfører EU-retsakter

2.14.7.4.1. Direktiver m.v.

I alle bekendtgørelser, der gennemfører EU-direktiver, skal der indsættes en note med reference til EU-Tidende formuleret således:

»Bekendtgørelsen [indeholder bestemmelser, der] gennemfører [dele af] [direktivets fulde titel skrevet på samme måde som i direktivet, herunder udstedende institution(er) (dog ikke skrevet fuldt ud med store bogstaver), nummer og dato], EU-Tidende [årstal], nr. L ..., side ... .«

Eksempelvis vil noten til en bekendtgørelse, der gennemfører nogle af (men ikke alle) artiklerne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/770 af 20. maj 2019 om visse aspekter af aftaler om levering af digitalt indhold og digitale tjenester, skulle udformes således:

»Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/770 af 20. maj 2019 om visse aspekter af aftaler om levering af digitalt indhold og digitale tjenester, EU-Tidende 2019, nr. L 136, side 1.«

Notetegnet indsættes efter bekendtgørelsens titel. Noteteksten anføres nederst på forskriftens første side. Der bør kun udformes én note i hver bekendtgørelse. Det gælder også, hvor en bekendtgørelse f.eks. både gennemfører et direktiv og gengiver bestemmelser fra en forordning (se herom pkt. 2.14.7.4.2) eller er notificeret i overensstemmelse med informationsproceduredirektivet (se herom pkt. 2.14.7.4.3).

Som udgangspunkt bør der henvises til samtlige direktiver og ændringsdirektiver, der gennemføres, med angivelse af retsakernes titel. Hvis noten bliver for umfangsrig, kan henvisningen til retsakernes titel udelades. Er et direktiv ændret flere gange, kan henvisningen ligeledes begrænses til det oprindelige direktiv og den seneste ændring heraf, hvis denne gennemføres ved bekendtgørelsen. I tilfælde, hvor et direktiv ændrer eller ophæver en lang række direktiver, kan den del af titlen, der angiver, hvilke direktiver der ændres eller ophæves, udelades.

Som følge af EU-Domstolens praksis skal der selv i de tilfælde, hvor der foreligger overensstemmelse mellem et direktiv og gældende ret (gennemførelse ved konstatering af normharmonis), indsættes en notehenvisning i bekendtgørelsen. Dette følger bl.a. af EU-Domstolens dom af 22. december 2010 i de forenede sager C-444/09 og C-456/09, Gaviro m.fl., præmis 62.

En ændringsbekendtgørelse, som gennemfører et direktiv, bør ud over sin egen note indeholde en bestemmelse, der indsætter en note i den hovedbekendtgørelse, der ændres, eller ændrer en eksisterende note heri.

Bestemmelsen kan – når der ikke allerede eksisterer en note – udformes således:

»Som *fodnote* til bekendtgørelsens titel indsættes:

»1) [noteteksten].«««

Hvis der allerede eksisterer en note i den hovedbekendtgørelse, der ændres, foretages ændringen af noten efter reglerne om affattelse af ændringsbekendtgørelser, f.eks. på en af disse måder:

»*Fodnoten* til bekendtgørelsens titel affattes således:

»1) [noteteksten].«««

»I *fodnoten* til bekendtgørelsens titel ændres »...« til: »...«.

Erstatter en ny hovedbekendtgørelse en ældre bekendtgørelse, der gennemfører et direktiv, bør *noten* gentages i den nye bekendtgørelse, der fremover skal gennemføre direktivet.

Ved ændringer af direktiver, der er refereret til i en eksisterende note til en bekendtgørelse, skal referencen i den eksisterende note opdateres med ændringen. Opdateringen af *noten* kan dog afvente den førstkommende ændring af den pågældende bekendtgørelse.

Det er beskrevet under pkt. 2.12, i hvilke tilfælde direktivet skal optages som bilag til bekendtgørelsen.

Der kan også indsættes notehenvi- sning i gennemførselsforskrifter til andre EU-retsakter end direktiver – f.eks. afgørelser – der ikke indeholder en udtrykkelig henvisningsforpligtelse, hvis det findes hensigtsmæssigt for at klargøre gennemførselsforskrifternes EU-retlige baggrund. I givet fald skrives notehenvi- sningen med udgangspunkt i retningslinjerne ovenfor om notehenvi- sninger til direktiver.

Der indsættes ikke notehenvi- sning i bekendtgørelser, der gennemfører såkaldte Schengen- retsakter, uanset om der er tale om en forordning, et direktiv eller en afgørelse. Det skyldes, at disse retsakter udgør en folkeretlig forpligtelse for Danmark.

2.14.7.4.2. Forordninger

Forordninger gælder ifølge EUF-Traktatens artikel 288 umiddelbart i medlemsstaterne og må som udgangspunkt ikke gennemføres i national ret.

Hvis det af praktiske grunde er hensigtsmæssigt, kan bestemmelser i en forordning gengives i de nationale regler. Gengivelsen skal i givet fald være ordret. I sådanne tilfælde skal det fremgå, at bestemmelserne stammer fra en forordning, og at gengivelsen alene er begrundet i praktiske hensyn. Dette bør ske ved, at der indsættes en note til bekendtgørelsens titel efter følgende eksempel:

»I bekendtgørelsen er der medtaget visse bestemmelser fra [forordningens fulde titel skrevet på samme måde som i forordningen, herunder udstedende institution(er) (dog ikke skrevet fuldt ud med store bogstaver), nummer og dato], EU-Tidende [årstal], nr. L ..., side ... . Ifølge artikel 288 i EUF-Traktaten gælder en forordning umiddelbart i hver medlemsstat. Gengivelsen af disse bestemmelser i bekendtgørelsen er således udelukkende begrundet i praktiske hensyn og berører ikke forordningens umiddelbare gyldighed i Danmark.«

Der indsættes ikke en notehenviisning, hvis bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der af hensyn til anvendelsen af en forordning supplerer (men ikke gengiver) forordningens bestemmelser, f.eks. i form af kompetence- eller straffebestemmelser.

Der indsættes heller ikke en notehenviisning i bekendtgørelser, der gennemfører såkaldte Schengenretsakter. Det skyldes, at disse retsakter udgør en folkeretlig forpligtelse for Danmark.

En ændringsbekendtgørelse, som gengiver bestemmelser i en forordning, bør ud over sin egen note indeholde en bestemmelse, der indsætter en note i den ændrede hovedbekendtgørelse eller ændrer en eksisterende note heri. En sådan bestemmelse kan formuleres med udgangspunkt i det, der fremgår ovenfor under pkt. 2.14.7.4.1 om direktiver m.v.

2.14.7.4.3. Notifikation efter informationsproceduredirektivet

Hvis en bekendtgørelse skal notificeres i henhold til informationsproceduredirektivet, skal der indsættes en note efter følgende eksempel, jf. § 7 i bekendtgørelse nr. 1087 af 8. juli 2016 om EU's informationsprocedure for tekniske forskrifter og forskrifter for informationssamfundets tjenester:

»Bekendtgørelsen [indeholder bestemmelser, der som udkast] har [som udkast] været notificeret i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (kodifikation).«

En ændringsbekendtgørelse, som har været notificeret, bør ud over sin egen note indeholde en bestemmelse, der indsætter en note i den ændrede hovedbekendtgørelse eller ændrer en eksisterende note heri. En sådan bestemmelse kan formuleres med udgangspunkt i det, der fremgår ovenfor under pkt. 2.14.7.4.1 om direktiver m.v.

Hvis en bekendtgørelse i en tidligere udgave har været notificeret efter informationsproceduredirektivet og herefter afløses af en ny hovedbekendtgørelse, som ikke efter informationsproceduredirektivet skal notificeres, fordi notifikationspligten er opfyldt med den tidligere bekendtgørelse, bør der indsættes en fodnote til hovedbekendtgørelsen efter følgende eksempel:

»Bekendtgørelse nr. ... af ..., som denne bekendtgørelse afløser, har som udkast været notificeret i overensstemmelse med [angiv det informationsproceduredirektiv, der var gældende på tidspunktet for notifikationen].«

Der henvises om forelæggelse for Kommissionen i forbindelse med udarbejdelse af bekendtgørelser i øvrigt til pkt. 6.2, hvor informationsproceduredirektivet er beskrevet nærmere, og hvor der også er en omtale af andre notifikationsordninger.

2.14.8. Henvisninger til love, bekendtgørelser og EU-retsakter

Nogle gange opstår der behov for i bestemmelser i bekendtgørelser at henvise til andre bekendtgørelser, love eller EU-retsakter.

Henvisninger til love og andre bekendtgørelser kan udformes ved angivelse af lovens eller bekendtgørelsens fulde titel, men uden nummer og dato. Har loven en forkortet titel (»populærtitel«) angivet i parentes til sidst i titlen, bør denne anvendes. Det samme gælder, hvis bekendtgørelsen helt undtagelsesvis har en populærtitel. Ved at skrive titlen uden nummer og dato opnås det, at den lov eller bekendtgørelse, der henvises til, kan ændres, uden at der af den grund opstår behov for at ændre den henvisende bekendtgørelse.

Eksempel på en henvisning, der også omfatter senere ændringer af den bekendtgørelse, der henvises til:

»Reglerne om ... i bekendtgørelse om ... finder tilsvarende anvendelse.«

Kan det undtagelsesvis give anledning til tvivl, hvilken lov eller bekendtgørelse der henvises til, bør nummer og dato dog tilføjes. Er det i sådanne tilfælde meningen, at henvisningen skal omfatte loven eller bekendtgørelsen med senere ændringer, kan der tilføjes »med senere ændringer«.

I visse tilfælde – typisk i overgangsbestemmelser – kan der være behov for at henvise til en lov eller bekendtgørelse i en udgave, der var gældende på et bestemt tidspunkt, det vil sige uden efterfølgende ændringer, der er eller senere måtte blive foretaget af den pågældende lov eller bekendtgørelse. Dette kan ske ved angivelse af lovens eller bekendtgørelsens fulde titel med nummer og dato. Skal henvisningen også omfatte bestemte efterfølgende ændringer, skal disse bestemte ændringer tilføjes.

Eksempel på en henvisning til en bestemt tidligere gældende udgave af en lov:

»Virksomheder med tilladelse efter lov nr. ... af ... om ..., som ændret ved lov nr. ... af ..., kan dog ... .«

Henvisninger til forordninger og andre EU-retsakter kan udformes med udgangspunkt i retningslinjerne for EU-notehenvisninger (se pkt. 2.14.7.4). Er det meningen, at henvisningen også skal omfatte senere ændringer af EU-retsakten, kan titlen skrives uden nummer og dato.

Eksempel på en henvisning til en EU-retsakt, der også omfatter senere ændringer:

»Bekendtgørelsen finder anvendelse på produkter, der er omfattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning om ... .«

Kan det undtagelsesvis give anledning til tvivl, hvilken EU-retsakt der henvises til, bør nummer og dato dog tilføjes. Er det i sådanne tilfælde meningen, at henvisningen skal omfatte EU-retsakten med senere ændringer, kan der tilføjes »med senere ændringer«. En sådan henvisning kan formuleres således:

»Virksomheder, der er omfattet af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. .../... af ... om ... med senere ændringer, skal ... .«

2.14.9. Digitaliseringsklar lovgivning

Det følger af den politiske aftale om digitaliseringsklar lovgivning af 16. januar 2018, at ny lovgivning skal være digitaliseringsklar fra den 1. juli 2018.

Digitaliseringsklar lovgivning skal skabe grundlaget for en mere tidssvarende og sammenhængende offentlig forvaltning, som understøtter, at ressourcerne anvendes der, hvor det giver størst værdi for borgere og virksomheder og bidrager til en mere brugervenlig, lettilgængelig og transparent offentlig sektor, som understøtter den enkeltes retssikkerhed. Digitaliseringsklar lovgivning handler kort sagt om at sikre, at lovgivningen passer til det digitale samfund, som Danmark er.

Lovgivningen er digitaliseringsklar, hvis den overholder følgende syv principper:

- 1) *Enkle og klare regler.* Lovgivningen bør være enkel og klar, så den er let at forstå for borgere og virksomheder. Enkle og klare regler er nemme at forvalte og bidrager til en mere ensartet administration og digital understøttelse.
- 2) *Digital kommunikation.* Lovgivningen skal understøtte digital kommunikation med borgere og virksomheder. For de borgere og virksomheder, som ikke kan bruge digitale løsninger, skal der fortsat tilbydes andre løsninger.

- 3) *Muliggør automatisk sagsbehandling.* Lovgivningen skal understøtte, at administrationen af lovgivningen kan ske helt eller delvis digitalt og under hensynstagen til borgernes og virksomhedernes retssikkerhed. Det indebærer bl.a., at lovgivningen i udgangspunktet udformes, så der anvendes objektive kriterier, hvor det er hensigtsmæssigt.
- 4) *Sammenhæng på tværs – ensartede begreber og genbrug af data.* Data og begreber skal så vidt muligt genbruges på tværs af myndigheder.
- 5) *Tryk og sikker datahåndtering.* En høj grad af digitalisering forudsætter, at datasikkerhed prioriteres højt. Der skal sikres en tryk og sikker datahåndtering i den offentlige sektor i forbindelse med en øget dataanvendelse.
- 6) *Anvendelse af offentlig infrastruktur.* Lovgivningen skal tage højde for, at det er muligt at anvende eksisterende offentlig it-infrastruktur som f.eks. MitID, Digital Post, NemKonto eller eIndkomst.
- 7) *Forebygger snyd og fejl.* Lovgivningen skal udformes, så den giver mulighed for effektiv it-anvendelse i kontroløjemed.

Opmærksomheden henledes på, at udkast til administrative forskrifter – i modsætning til lovforslag – ikke skal sendes i høring hos Digitaliseringsstyrelsen.

Det bemærkes endvidere, at principperne for digitaliseringsklar lovgivning adskiller sig fra principperne for agil erhvervsrettet regulering (se herom pkt. 2.14.10). Principperne for digitaliseringsklar lovgivning har til formål at sikre, at ny regulering understøtter muligheden for hel eller delvis digital administration samt brug af ny teknologi, som kan understøtte en bedre og mere effektiv *offentlig* opgaveløsning til gavn for borgere og virksomheder. Principperne for agil erhvervsrettet regulering har til formål at sikre, at ny regulering muliggør *virksomhedernes* anvendelse af nye teknologier og forretningsmodeller, og at erhvervsrettede offentlige digitale løsninger er brugervenlige for virksomhederne at anvende. Derved har de to sæt af principper forskellige formål og ofte to forskellige anvendelsesområder.

Der henvises nærmere til Digitaliseringsstyrelsens vejledning om digitaliseringsklar lovgivning. Vejledningen kan findes på Digitaliseringsstyrelsens hjemmeside, digst.dk, under »Forenkling«/»Digitaliseringsklar lovgivning«/»Vejledninger og værktøjer« eller på:

<https://digst.dk/forenkling/digitaliseringsklar-lovgivning/vejledninger-og-vaerktoejer/>.

2.14.10. Agil erhvervsrettet regulering

Erhvervsrettet regulering bør, hvor det er relevant, udformes, så virksomhederne kan teste, udvikle og anvende nye digitale teknologier og forretningsmodeller samtidig med, at reguleringens overordnede formål og beskyttelseshensyn fastholdes.

Det er derfor obligatorisk for ministerierne at vurdere, om og hvordan ny erhvervsrettet regulering understøtter virksomhedernes muligheder for at teste, anvende og udvikle nye digitale teknologier og forretningsmodeller, og om erhvervsrettede offentlige digitale løsninger er brugervenlige for virksomhederne at anvende, idet nedenstående fem principper følges ved indgåelse af politiske aftaler og lægges til grund for lovgivningsarbejdet, herunder ved udstedelse af bekendtgørelser.

Principperne gælder for erhvervsrettet regulering. Det vil sige regulering, hvis primære formål er at ændre vilkårene for at drive erhvervsvirksomhed, og regulering, der har andre formål, men som kan påvirke virksomhedernes vilkår. Principperne finder dog kun anvendelse for regulering, der direkte eller indirekte kan påvirke virksomhedernes muligheder for at teste, udvikle og anvende digitale teknologier og forretningsmodeller.

De fem principper er:

- 1) *Muliggør anvendelse af nye forretningsmodeller.* Det skal vurderes, om ny regulering kan understøtte, at nye forretningsmodeller kan realiseres, herunder skabe bedre muligheder for test og forsøg samt for brug af nye teknologier, samtidig med at væsentlige samfundsøkonomiske eller beskyttelsesmæssige hensyn tilgodeses.
- 2) *Mere enkel og formålsbestemt.* Et klart fokus på formål frem for krav til proces kan forbedre virksomhedernes mulighed for innovation. Ny regulering bør i det omfang, det er muligt, undlade detaljerede krav og specifikke beskrivelser, der gør det vanskeligt for virksomhederne at anvende nye teknologier og forretningsmodeller.
- 3) *Teknologineutral.* Det skal vurderes, om ny regulering kan understøtte, at virksomhederne kan følge med i den teknologiske udvikling, bl.a. ved at undlade at stille krav om anvendelse af specifikke teknologier eller løsninger som en forudsætning for at overholde reguleringens formål.
- 4) *Helhedstænkende.* Ministerier skal i det omfang, det er muligt, sikre sig, at ny regulering tager højde for, om der er et samspil med andre reguleringsområder, som har betydning for virksomhedernes anvendelse af nye teknologier og forretningsmodeller.
- 5) *Sikrer brugervenlig digitalisering.* En god digital udmøntning af ny regulering er vigtig for virksomhedernes møde med det offentlige. Ny regulering skal, hvor det

er relevant, indeholde en beskrivelse af, hvordan erhvervsrettede digitale løsninger gøres brugervenlige for at gøre det billigere og lettere at drive virksomhed.

Erhvervsrettede bekendtgørelsesudkast sendes til screening i Erhvervsstyrelsen så vidt muligt 6 uger før den offentlige høring. Der henvises om denne forelæggelse nærmere til pkt. 6.1.2.

Endvidere skal forholdet til de fem principper fremgå af høringsmaterialet i forbindelse med, at udkastet til bekendtgørelse sendes i offentlig høring. Der henvises nærmere til pkt. 7.5.3.

Det bemærkes, at principperne for agil erhvervsrettet regulering adskiller sig fra principperne for digitaliseringsklar lovgivning (se herom pkt. 2.14.9). Principperne for agil erhvervsrettet regulering har til formål at sikre, at ny regulering muliggør *virksomhedernes* anvendelse af nye teknologier og forretningsmodeller, og at erhvervsrettede offentlige digitale løsninger er brugervenlige for virksomhederne at anvende. Principperne for digitaliseringsklar lovgivning har til formål at sikre, at ny regulering understøtter muligheden for hel eller delvis digital administration samt brug af ny teknologi, som kan understøtte en bedre og mere effektiv *offentlig* opgaveløsning til gavn for borgere og virksomheder. Derved har de to sæt af principper forskellige formål og ofte to forskellige anvendelsesområder.

Der henvises om principperne nærmere til Erhvervsministeriets vejledning om principper for agil erhvervsrettet regulering. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-principper-agil-erhvervsrettet-regulering>.

2.14.11. Geografi i lovgivningen

Digitaliseringsstyrelsen og Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering har udarbejdet en vejledning om, hvordan geografi og geodata kan indarbejdes i lovgivningen, og hvordan stedbestemmelser kan udformes i lovgivningen.

Vejledningen skal bidrage til en bedre og mere entydig stedbestemmelse i lovgivningen, der gør det tydeligere for borgere og virksomheder, hvor reglerne finder anvendelse. Endvidere skal vejledningen bidrage til, at regler om stedbestemmelse i lovgivningen kan administreres enkelt og effektivt, at geodata, som etableres i forbindelse med nye love og

bekendtgørelser, følger fællesoffentlige standarder og kan anvendes tværoffentligt, og at allerede eksisterende fællesoffentlige geodata anvendes i lovgivningen.

Vejledningen indeholder bl.a. en række eksempler på, hvordan stedbestemmelse ved hjælp af kort, koordinater m.v. kan foretages, herunder hvordan sådanne bestemmelser i bekendtgørelser kan formuleres.

Der henvises nærmere til vejledning nr. 9428 af 6. juli 2020 om geografi i lovgivningen:

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2020/9428>.

2.14.12. Regeludstedelse i forhold til kommuner og regioner

I forbindelse med regulering, der retter sig mod kommuner og regioner, bør fagministerierne være opmærksomme på de generelle og tværgående love og retsgrundsætninger, der kan have betydning for disse myndigheders virksomhed.

Vejledning om regeludstedelse i forhold til kommuner og regioner indeholder en række anbefalinger om regeludstedelse i forhold til kommuner og regioner.

Vejledningen tager afsæt i, om der er behov for regulering, og er målrettet de overvejelser, som er naturlige i forbindelse med regulering, der retter sig mod kommuner og regioner.

Vejledningen skal på den baggrund bl.a. øge fagministeriernes opmærksomhed på generelle og tværgående love og retsgrundsætninger, der kan have betydning ved regulering af kommunernes og regionernes virksomhed.

Det drejer sig bl.a. om anvendelse og fravigelse af de kommunale og regionale styrelses-systemer, vederlagsreglerne i lov om kommunernes styrelse og regionsloven, kommunernes og regionernes låntagning, budgetter m.v., betydningen af kommunalfuldmagtsreglerne og regionernes myndighedsfuldmagt samt betydningen af det almindelige tilsyn med kommuner og regioner.

Vejledningen omhandler også de overordnede principper, som ny regulering af kommunale og regionale forhold bør udformes efter. Det gælder bl.a. spørgsmål om regulering af arbejds- og beslutningsprocesser. Vejledningen tager i den forbindelse udgangspunkt i de syv principper for kommunal-statsligt samarbejde, som blev aftalt i forbindelse med økonomiaftalen for 2016. Principperne fokuserer bl.a. på tydeligt opgave- og budgetansvar, styring af mål og resultater, politisk ansvar og decentralt råderum til tværgående prioriteringer samt, at enkeltsager løses konkret.

Der henvises nærmere til vejledning nr. 9150 af 29. februar 2016 om regeludstedelse i forhold til kommuner og regioner:

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2016/9150>.

3. Kongelige anordninger

3.1. Brug af kongelige anordninger

Kongelige anordninger anvendes som udgangspunkt kun, hvis den lov, der hjemler forskriften, udtrykkeligt foreskriver det. Mens det i ældre lovgivning var almindeligt at fastsætte, at administrative regler skulle udformes som kongelige anordninger, f.eks. ved en bestemmelse om, at der »ved kongelig anordning fastsættes regler om ...«, udformes bemyndigelser i nyere lovgivning således, at »ministeren fastsætter regler om ...«, hvilket betyder, at der skal udstedes en bekendtgørelse eller eventuelt et cirkulære.

I praksis anvendes kongelige anordninger navnlig ved ikraftsættelse af lovgivning på Færøerne og i Grønland. Der henvises herom til pkt. 9.1.

3.2. Udformningen af kongelige anordninger

Kongelige anordninger udfærdiges efter de samme retningslinjer som bekendtgørelser, bortset fra titlen, indledningen og underskriften. En anordning kan affattes på følgende måde:

»Anordning om ...

Vi MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:

I medfør af ... fastsættes:

§ 1. ...

Givet på ... den ...

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/[ministerens underskrift]«

Kongelige anordninger underskrives som udgangspunkt af dronningen og paraferes af den ansvarlige minister. Underskriften anbringes efter anordningens tekst og før eventuelle bilag.

Som eksempler på, hvordan stedet for underskrivelsen betegnes, kan nævnes: »på Amalienborg«, »på Christiansborg Slot«, »på Marselisborg Slot«, »på Gråsten Slot«, »på Fredensborg Slot«, »i Jagthuset, Trend Skov«, »på Kongeskibet Dannebrog, Kattegat« eller »på Kongeskibet Dannebrog, Aarhus«.

Kongelige anordninger bør kundgøres umiddelbart efter underskrivelsen, selv om underskrivelsen finder sted i god tid før ikrafttrædelsen. Der bør anmodes om optagelse af anordninger i Lovtidende samme dag, som de underskrives af dronningen. Ansvar for optagelsesansøgningen påhviler det enkelte fagministerium. Se nærmere om kundgørelse pkt. 8.1.

4. Cirkulærer

4.1. Brug af cirkulærer og cirkulæreskrivelser

Cirkulæreformen anvendes for generelle tjenestebefalinger, det vil sige bindende forskrifter af generel karakter, der alene retter sig til myndigheder.

Konkrete tjenestebefalinger til en flerhed af myndigheder bør betegnes cirkulæreskrivelser. Herved fremhæves det, at indholdet er bindende.

Cirkulæreskrivelser opstilles i modsætning til cirkulærer som udgangspunkt ikke i paragraffer. Det kan derfor også indgå ved beslutningen om, hvorvidt en tjenestebefaling skal udformes som et cirkulære eller en cirkulæreskrivelse, om tjenestebefalingen mest hensigtsmæssigt kan opstilles i paragraffer eller som almindelig tekst.

Det bemærkes, at der på nogle områder kan være tradition for andre betegnelser.

Cirkulærer og cirkulæreskrivelser må ikke indeholde forskrifter, der direkte normerer borgernes, virksomhedernes m.v. retsstilling. Kan det give anledning til tvivl, om reglerne efter deres karakter også vil kunne få umiddelbare retsvirkninger for borgere, virksomheder m.v., bør bekendtgørelsesformen anvendes.

Cirkulærer og cirkulæreskrivelser bør kun indeholde vejledende stof, hvis omfanget heraf er så begrænset, at det ikke med rimelighed kan udskilles til en særskilt vejledning.

Der er i praksis behov for, at en myndighed kan rette henvendelse til et større antal myndigheder med generelle henstillinger, opfordringer og lignende af ikke-bindende karakter, som f.eks. ministeriers henvendelse til kommunale myndigheder, der administrerer ministeriernes lovgivning. Sådanne skrivelser bør ikke betegnes som cirkulærer eller cirkulæreskrivelser, da det kan give det fejlagtige indtryk, at de har bindende karakter.

Retningslinjerne i pkt. 4.2-4.11 tager sigte på cirkulærer, men bør i relevant omfang også følges ved udarbejdelse af cirkulæreskrivelser, idet det dog bemærkes, at cirkulæreskrivelser som nævnt som udgangspunkt ikke opstilles i paragraffer.

4.2. Hjemmel

En overordnet myndighed kan udstede cirkulærer uden lovhjemmel, hvis cirkulæret retter sig til en underordnet myndighed. Over-/underordningsforholdet er tilstrækkelig hjemmel.

Derimod forudsætter det lovhjemmel at udstede et cirkulære til en myndighed, der ikke er underordnet den udstedende myndighed. F.eks. kræver det lovhjemmel for en minister at udstede et cirkulære, der er rettet til kommunalbestyrelserne.

4.3. Titel

Titlen til et cirkulære indledes altid således:

»Cirkulære om ...«.

Et cirkulære er kun bindende for de myndigheder, som cirkulæret retter sig til. Cirkulærets adressater bør derfor klart fremgå af cirkulæret. Dette gøres bedst ved, at det under titlen i parentes angives, hvem cirkulæret er rettet til, f.eks. således:

»(Til alle kommunalbestyrelser og politidirektører)«.

Herudover bør retningslinjerne for udformningen af bekendtgørelses titler følges. Der henvises derfor til pkt. 2.6.1.

4.4. Indledningen til et cirkulære

Indledningen til cirkulærer, der udstedes i henhold til en lovbestemmelse, bør indeholde en angivelse af hjemlen. Hermed opnår man også, at det på en fremtrædende plads i cirkulæret angives, hvilken lovgivning cirkulæret knytter sig til. Indledningen til et cirkulære, der udstedes i henhold til en lovbestemmelse, bør udformes i overensstemmelse med retningslinjerne for indledningen til bekendtgørelser. Der henvises derfor til pkt. 2.6.2.

Cirkulærer, der udstedes i kraft af et over-/underordningsforhold, kan ikke indeholde en tilsvarende indledning. Disse cirkulærer bør derfor i den første eller i hvert fald i en af de første paragraffer angive, hvilken lovgivning de knytter sig til, hvis det ikke tydeligt fremgår af titlen.

4.5. Systematik, opstilling og sprog

Cirkulærer bør opdeles i paragraffer. Retningslinjerne for bekendtgørelses sprog, systematik og opstilling bør i videst muligt omfang følges. Der henvises derfor til pkt. 2.2 om sproget, pkt. 2.6.3 om systematik og pkt. 2.6.4 om opstilling.

4.6. Ændring af cirkulærer

Skal et cirkulære ændres, må der tages stilling til, om ændringen skal gennemføres ved udstedelse af et helt nyt cirkulære eller ved et cirkulære om ændring af det gældende cirkulære. For dette valg gælder de samme retningslinjer som ved valget mellem en hovedbekendtgørelse og en ændringsbekendtgørelse. Der henvises derfor til pkt. 2.4.

Et ændringscirkulære bør – ligesom en ændringsbekendtgørelse (se pkt. 2.5) – ikke indeholde ændringer af flere cirkulærer.

Ændringscirkulærer bør i videst muligt omfang udformes i overensstemmelse med de retningslinjer, der gælder for udarbejdelse af ændringsbekendtgørelser. Der henvises derfor til pkt. 2.7.

4.7. Ikrafttræden

Det er for så vidt ikke påkrævet, at cirkulærer indeholder en ikrafttrædelsesbestemmelse. Indeholder et cirkulære ingen bestemmelse om ikrafttræden, vil cirkulæret opnå retsvirkning, når myndighederne, som det retter sig til, har fået det meddelt, medmindre andet konkret følger af cirkulærets indhold. Denne fremgangsmåde bør dog undgås.

Ikrafttrædelsen bør i stedet som altovervejende hovedregel angives ved en bestemt dato. Følgende formulering kan anvendes:

»Cirkulæret træder i kraft den ... .«

Retningslinjerne for ikrafttrædelsesbestemmelser i bekendtgørelser bør i videst muligt omfang følges. Der henvises derfor til pkt. 2.8.1.

Cirkulærer kundgøres ikke i Lovtidende, men indlægges som udgangspunkt i Retsinformation. Der henvises herom nærmere til pkt. 8.2.

4.8. Ophævelse

I tilfælde, hvor et cirkulære har udtømt sine retsvirkninger, eller hvor den udstedende myndighed ikke længere finder, at cirkulæret skal anvendes, bør myndigheden ophæve det. Hvis den bagvedliggende lovgivning er ændret eller ophævet, bør myndigheden også ophæve cirkulæret eller give meddelelse om dets bortfald. Hvis ophævelsen eller meddelelsen om bortfald ikke sker i forbindelse med udstedelsen af et nyt cirkulære, kan dette ske i form af en cirkulæreskrivelse til det oprindelige cirkulæres adressater.

Retningslinjerne for bestemmelser om ophævelse af bekendtgørelser bør herudover i videst muligt omfang følges. Der henvises derfor til pkt. 2.9.

4.9. Territorialbestemmelser

Kun få cirkulærer indeholder i praksis en særlig bestemmelse om cirkulærets territoriale gyldighed. Sådanne bestemmelser vil også normalt være overflødige, da et cirkulæres territoriale gyldighed som udgangspunkt vil følge af den lovgivning, som cirkulæret knytter sig til, sammenholdt med de myndigheder, som cirkulæret retter sig til.

Giver spørgsmålet om et cirkulæres territoriale gyldighed undtagelsesvis anledning til tvivl, bør denne tvivl dog altid afklares ved en udtrykkelig bestemmelse i cirkulæret.

4.10. Bilag

Materiale, der ikke eller kun vanskeligt kan indpasses i en paragrafinddeling, kan ofte mere praktisk udskilles til et bilag til cirkulæret, der henvises til i cirkulærets paragraffer. Der henvises om udformningen af bilag til pkt. 2.12.

4.11. Underskrift

Cirkulærer, der udstedes af et ministeriums departement, underskrives normalt af ministeren og paraferes af en embedsmand. Der gælder dog ingen faste regler om underskrivelsen. Der er således ikke noget retligt til hinder for, at ministeren overlader det til en embedsmand at underskrive cirkulæret. Et sådant cirkulære kan underskrives P.M.V. eller P.M.V., E.B.

Udstedes et cirkulære af en anden institution (direktorat, styrelse m.v.), underskrives det normalt af chefen for institutionen og paraferes af en medarbejder. Der er dog ikke noget retligt til hinder for, at chefen for institutionen overlader det til en medarbejder at underskrive cirkulæret. Et sådant cirkulære kan underskrives P.D.V. eller P.D.V., E.B.

Underskriften anbringes efter cirkulærets tekst og før eventuelle bilag.

5. Vejledninger

5.1. Brug af vejledninger

Vejledningsformen anvendes ved orienterende meddelelser i modsætning til tilfælde, hvor der skal fastsættes bindende retsregler. I vejledninger må der således aldrig fastsættes bindende forskrifter, men blot gives orientering f.eks. om reglers indhold og fortolkning, herunder om praksis, og om reglernes baggrund samt andre oplysninger, der kan have betydning for forståelsen af reglerne og deres anvendelse. I vejledninger kan der også gives oplysninger om, hvordan en bestemt bindende forskrift eksempelvis kan tænkes overholdt.

Retningslinjerne for udformning af vejledninger retter sig i sagens natur først og fremmest imod de vejledninger, der udstedes med henblik på at give oplysning om forståelsen og anvendelsen af retsforskrifter. Vejledninger, pjecer, foldere og lignende, der udsendes af offentlige myndigheder med henblik på at informere borgere, virksomheder m.v. om forskellige samfundsforhold, bør således naturligvis udarbejdes med den opsætning og typografi, der ud fra rent informative synspunkter findes bedst egnet under hensyn til det pågældende emne, målgruppen for informationen osv.

Det vil altid bero på en vurdering i det enkelte tilfælde, om der er behov for at udstede en vejledning. Erfaringsmæssigt er behovet særlig stort, når der gennemføres nye regler, der skal administreres af decentrale myndigheder, f.eks. kommuner. Medarbejderne ved disse myndigheder vil ofte ikke have et mere indgående kendskab til de overvejelser, der har fundet sted i forbindelse med udarbejdelsen af de nye regler, og vil således have behov for en orientering om reglernes indhold og betydning og for den sammenhæng, hvori reglerne indgår. Endvidere vil det ofte være værdifuldt for disse medarbejdere at få nærmere oplysninger om, hvordan administrationen af reglerne mest hensigtsmæssigt kan tilrettelægges.

Ved orientering om nye regler har det ofte væsentlig betydning, at vejledningen udstedes i god tid, før reglerne træder i kraft.

Når en lovgivning har fungeret i en periode, vil der også ofte kunne være behov for at udstede en vejledning eller en ny vejledning, hvor der orienteres om de hidtidige erfaringer med lovgivningen, herunder om den praksis, der anvendes ved administrationen af reglerne.

Ønsker en myndighed at give et større antal myndigheder en vejledning af begrænset omfang om f.eks. et enkeltstående problem, kan myndigheden undlade at betegne meddelelsen

som en vejledning. Myndigheden kan i stedet betegne meddelelsen som f.eks. »Skrivelse om ...«. Samtidig bør stoffets vejledende karakter fremgå af den sproglige formulering, der anvendes. Sådanne meddelelser bør ikke betegnes cirkulærer eller cirkulæreskrivelser. Det bemærkes også, at der på nogle områder kan være tradition for andre betegnelser.

5.2. Hjemmel

Da vejledninger ikke er bindende, kan de udstedes uden lovhjemmel. Den myndighed, der er ansvarlig for et lovgivningsområde, kan altid i kraft af sin stilling udstede en vejledning om området.

5.3. Titel

Titlen til en vejledning bør altid indledes således:

»Vejledning om ... «.

Herudover bør retningslinjerne for udformningen af bekendtgørelses titler i videst muligt omfang følges. Der henvises derfor til pkt. 2.6.1.

5.4. Udformning i øvrigt

5.4.1. Systematik og opstilling

Knytter vejledningen sig til en bestemt lovgivning, bør oplysning herom fremgå i begyndelsen af vejledningen.

Er der behov for at give en orientering om årsagen til vejledningens udstedelse, bør orienteringen ligeledes placeres i begyndelsen af vejledningen.

Da en vejledning ikke indeholder bindende regler, bør den ikke indeles i paragraffer. Derimod vil det i almindelighed være hensigtsmæssigt at opdele den i punkter (2, 2.1, 2.2.1 osv.). Herved lettes overskueligheden. Endvidere bliver det muligt at foretage en præcis henvisning til vejledningen, f.eks. i forbindelse med senere ændringer af vejledningen. Desuden bør vejledningen opdeles ved brug af overskrifter.

Er det nødvendigt at gengive en bindende regel i en vejledning, bør den bindende karakter af stoffet fremgå. Dette kan f.eks. ske ved, at reglen gengives så vidt muligt ordret, samtidig med at der henvises til reglen, f.eks. »Efter x-lovens § 4, stk. 3, kan pension udbetales til

personer, der ...«. Ved egentlige citater af bestemmelser kan stoffets særlige karakter endvidere fremhæves typografisk, f.eks. ved at det indrykkes.

Hvis det vurderes hensigtsmæssigt, kan der medtages bilag til vejledningen.

5.4.2. Henvisning til Folketingstidende

Henvises der til en lovs forarbejder, bør der samtidig ske henvisning til Folketingstidende.

Henvisning til Folketingstidende bør ske ved angivelse af årgang og relevant sektion (tillæg A-F).

Ved henvisning til forarbejder til og med folketingsåret 1993-94 henvises til den relevante spalte, mens der ved henvisning til forarbejder fra og med folketingsåret 1994-95 til og med folketingsåret 2008-09 henvises til den relevante side. Ved henvisning til forarbejder fra og med folketingsåret 2009-10 og senere, hvor publicering alene foretages i den elektroniske udgave af Folketingstidende, henvises til lovforslagets nummer, version og eventuelt sidetal.

Eksempler på henvisninger til Folketingstidende:

»Ifølge bemærkningerne ..., jf. Folketingstidende 1964-65, tillæg A, spalte ... .«

»Ifølge bemærkningerne ..., jf. Folketingstidende 1994-95, tillæg A, side ... .«

»Ifølge bemærkningerne ..., jf. Folketingstidende 2009-10, tillæg A, L ... som fremsat, side ... .«

»Ifølge bemærkningerne ..., jf. Folketingstidende 2014-15 (1. samling), tillæg A, L ... som fremsat, side ... .«

Der henvises i øvrigt til Folketingets vejledning om henvisning til Folketingstidende og Rigsdagstidende. Vejledningen kan findes på Folketingstidendes hjemmeside, folketingstidende.dk, under »Guide til dokumenter«/»Om at henvise til Folketingstidende m.v.« eller på:

<https://www.folketingstidende.dk/da/guide-til-dokumenter/om-at-henvise-til-folketingstidende-my>.

5.5. Ændring af en vejledning

Skal en vejledning ændres, herunder suppleres, opstår der på tilsvarende måde, som når en bekendtgørelse eller et cirkulære skal ændres, spørgsmål om, hvorvidt der skal udstedes en helt ny vejledning, eller om ændringerne skal indarbejdes i den eksisterende vejledning.

Dette valg må i første række bero på karakteren og omfanget af de ændringer, der skal gennemføres. Er der tale om mere principielle ændringer, vil der ofte være behov for at gennemarbejde hele vejledningen i lyset af de nye principper, hvilket taler for, at der udstedes en helt ny vejledning.

Da et vejledningsmateriale, der består af den oprindelige vejledning og en eller flere ændringer af vejledningen, ofte vil være uoverskueligt og derfor vanskeligt at arbejde med, bør der udstedes en helt ny vejledning, hvis de nødvendige ændringer ikke er begrænset til blot få punkter i vejledningen.

Skal der herefter udstedes en ny vejledning, angives det i den nye vejledning, at den tidligere vejledning bortfalder. Dette kan ske således:

»Vejledning [nr. ...] af ... om ... bortfalder.«

Skal der – undtagelsesvis – i stedet blot foretages ændringer i vejledningen, bør ændringerne enten gennemføres i en ny selvstændig vejledning eller ved en skrivelse, der ændrer i den eksisterende vejledning. Sidstnævnte fremgangsmåde har f.eks. været anvendt til at ændre og supplere Justitsministeriets tidligere vejledning om lov kvalitet.

Ændringerne af vejledningen bør angives på en præcis måde, f.eks. ved at affatte bestemte punkter i vejledningen på ny. Der kan ved udformningen af ændringerne søges inspiration i retningslinjerne under pkt. 2.7.5 om ændringsbekendtgørelser.

5.6. Ikrafttræden og territorielt anvendelsesområde

Da vejledninger ikke fastsætter bindende forskrifter, er der ikke behov for at indsætte bestemmelser om vejledningers ikrafttræden. Vedrører vejledningen nye regler, vil det derimod ofte være naturligt at omtale ikrafttrædelsestidspunktet for reglerne i selve vejledningens tekst. På tilsvarende måde vil der kunne være anledning til i teksten at omtale, hvorvidt reglerne gælder for Færøerne og Grønland.

5.7. Bortfald

En vejledning bortfalder ikke af sig selv som forældet. Det bør derfor fastslås, at vejledningen bortfalder, hvis den ikke længere ønskes anvendt. Det kan ske ved en skrivelse om, at vejledningen bortfalder.

Skal der udstedes en ny vejledning, som erstatter den tidligere vejledning, angives det i den nye vejledning, at den tidligere vejledning bortfalder.

Angivelsen af, at en vejledning bortfalder, kan formuleres således:

»Vejledning [nr. ...] af ... om ... bortfalder.«

6. Forelæggelse for andre ministerier, Europa-Kommissionen m.v.

6.1. Forelæggelse for andre ministerier m.v.

6.1.1. Finansministeriet

Udkast til bekendtgørelser, cirkulærer, vejledninger m.v., som har væsentlige økonomiske, administrative eller personalemæssige konsekvenser for staten, kommuner eller regioner, skal så tidligt som muligt inden udstedelsen forelægges for Finansministeriet.

I forbindelse med forelæggelsen skal der gives oplysning om de økonomiske, administrative og personalemæssige konsekvenser samt om, hvorledes disse konsekvenser forholder sig til, hvad der måtte være oplyst i forbindelse med den pågældende lovs behandling i Folketinget. Der skal som hovedregel være aftalt finansiering af eventuelle merudgifter med Finansministeriet forud for udstedelsen af bekendtgørelser, cirkulærer, vejledninger m.v.

Udkast til bekendtgørelser m.v., der gennemfører eller supplerer EU-retsakter, og som har væsentlige økonomiske, administrative eller personalemæssige konsekvenser for staten, kommuner og regioner, skal så tidligt som muligt inden udstedelsen forelægges for Finansministeriet. Undtaget herfra er dog bekendtgørelser m.v., der angår prisfastsættelser inden for rammerne af EU's markedsordninger for landbrugsvarer, toldmæssige præferenceordninger eller ændring af toldsatser.

6.1.2. Erhvervsministeriet

Alle erhvervsrettede bekendtgørelsesudkast skal så vidt muligt 6 uger før den offentlige høring sendes til Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering. Udkastet sendes til let-byrder@erst.dk sammen med udfyldte udgaver af de skemaer, som er beskrevet nærmere nedenfor.

I forbindelse med, at bekendtgørelsesudkastet sendes til Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering, kan der vedlægges et udfyldt oplysningsskema om de administrative konsekvenser. Styrelsen bruger det udfyldte skema til at vurdere, om bekendtgørelsen medfører administrative byrder eller lettelser for erhvervslivet. Oplysningsskemaet kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Ansvarsområder«/»Enk-

lere regler og et velfungerende marked«/»For myndigheder: Effektiv og agil regulering«/»Krav til erhvervsrettet regulering«/»Myndigheders konsekvensvurderinger«/»Administrative konsekvensvurdering« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/administrative-konsekvensvurderinger>.

Det er fagministeriets ansvar at udarbejde retvisende og fyldestgørende beskrivelser samt eventuel kvantificering af de erhvervsøkonomiske konsekvenser. Fagministeriet skal derfor sørge for, at vurderingen af de administrative konsekvenser indgår i den samlede erhvervsøkonomiske konsekvensvurdering.

Hvis der indføres regler, der medfører væsentlige byrder for erhvervslivet, det vil sige administrative byrder over 4 mio. kr. eller øvrige efterlevelsbyrder over 10 mio. kr. – løbende såvel som omstillingsomkostninger – skal reglerne forelægges regeringens økonomiudvalg før den offentlige høring.

Ved bekendtgørelsesudkast skal erhvervsøkonomiske konsekvenser, som medfører væsentlige byrder for erhvervslivet, angives i en særskilt konsekvensvurderingsskabelon, der vedlægges, når fagministeriet sender bekendtgørelsesudkastet til Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering.

Der henvises i øvrigt til Erhvervsministeriets vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger, hvor også konsekvensvurderingsskabelonen kan findes. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-erhvervsøkonomiske-konsekvensvurderinger>.

Hvis udkastet til bekendtgørelse implementerer EU-regulering eller indfører nationale særregler på et område med overvejende EU-regulering, vedlægges endvidere et udfyldt implementeringsskema, når udkastet sendes til Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering. I skemaet redegøres der for, om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering er efterlevet.

Bekendtgørelsesudkastet skal forelægges regeringens økonomiudvalg, hvis de fem principper for implementering af EU-regulering fraviges, og implementeringen medfører væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser (kun negative konsekvenser). Væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser er, når der forventes administrative byrder, som overstiger 4 mio. kr., eller øvrige efterlevelsomkostninger, der overstiger 10 mio. kr. – løbende

såvel som omstillingsomkostninger. Dette gælder også ved fastholdelse af krav i strid med principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering.

Øvrige bekendtgørelsesudkast, der fraviger principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering, og som ikke medfører væsentlige byrder for erhvervslivet, godkendes af erhvervsministeren og den relevante fagminister forud for den offentlige høring.

Der henvises om principperne for implementering af erhvervsrettet EU-regulering til pkt. 2.14.7.2 og til Erhvervsministeriets vejledning herom, hvor også implementeringsskemaet kan findes. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-om-principper-implementering-af-erhvervsrettet-eu-regulering>.

I forbindelse med, at udkastet til bekendtgørelse sendes til Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering, vedlægges en vurdering af forholdet til principperne for agil erhvervsrettet regulering. Hvis ét eller flere principper for agil erhvervsrettet regulering vurderes relevante, vedlægges et udfyldt skema om efterlevelsen af principperne. Hvis ingen af principperne vurderes relevante, er skemaet ikke obligatorisk at udfylde og medsende. I stedet angives det i forbindelse med fremsendelsen af udkastet, at det pågældende ministerium vurderer, at principperne ikke er relevante.

Der henvises om principperne for agil erhvervsrettet regulering nærmere til pkt. 2.14.10 og til Erhvervsministeriets vejledning herom, hvor også skemaet kan findes. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-principper-agil-erhvervsrettet-regulering>.

Hvis et udkast til bekendtgørelse vurderes at indeholde statsstøtteretlige aspekter, skal Statsstøtteudvalget kontaktes via Statsstøttesekretariatet i Erhvervsministeriet så tidligt som muligt. Yderligere oplysninger kan findes på Erhvervsministeriets hjemmeside, em.dk, under »Ministeriet«/»Arbejdsområder«/»Erhvervsregulering og internationale forhold«/»Statsstøtte« eller på:

<https://em.dk/ministeriet/arbejdsomraader/erhvervsregulering-og-internationale-forhold/statsstoette/>.

6.1.3. Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Miljøministeriet

Udkast til bekendtgørelser, der har klima-, miljø- eller naturmæssige konsekvenser over nærmere angivne væsentlighedsgrænser, skal sendes i høring i Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (klimamæssige konsekvenser) eller Miljøministeriet (miljø- og naturmæssige konsekvenser) så vidt muligt 6 uger før den offentlige høring.

Udkast til bekendtgørelser med klimamæssige konsekvenser over grænseværdierne sendes til klimakonsekvenser@kefm.dk. Udkast til bekendtgørelser med miljø- og naturmæssige konsekvenser over grænseværdierne sendes til GU-sek@mim.dk.

Herudover skal udkast til bekendtgørelser som udgangspunkt forelægges regeringens udvalg for grøn omstilling, hvis udkastet har konsekvenser over væsentlighedsgrænserne.

Der henvises nærmere til vejledning om vurdering af konsekvenser for klima, miljø og natur. Vejledningen kan findes på Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet hjemmeside, kefm.dk, under »Klima og vejr«/»Klima-, miljø- og naturmæssige konsekvensvurderinger« eller på:

<https://kefm.dk/klima-og-vejr/konsekvenser-for-klima-miljoe-og-natur>.

6.1.4. Datatilsynet

Ved udarbejdelse af bekendtgørelser, cirkulærer eller lignende generelle retsfor skrifter, der har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger, skal der indhentes en udtalelse fra Datatilsynet, jf. databeskyttelseslovens § 28.

6.1.5. Justitsministeriet

Udkast til administrative forskrifter skal i modsætning til lovforslag *ikke* forelægges for Justitsministeriet til teknisk gennemgang. Justitsministeriet påtager sig således ikke at foretage en generel teknisk gennemgang af administrative forskrifter. Enkeltstående tvivls spørgsmål, der opstår i forbindelse med udarbejdelsen af administrative forskrifter, kan dog altid drøftes med Justitsministeriet, herunder Civilstyrelsen.

6.1.6. Øvrige ministerier

Der kan også være behov for at inddrage andre ministerier eller styrelser m.v. i forbindelse med udarbejdelsen af en administrativ forskrift. Dette er navnlig tilfældet, hvis en påtænkt forskrift vil kunne betyde, at der bliver behov for at foretage konsekvensændringer i andre

fagministeriers lovgivning. Tilsvarende er det tilfældet, hvis en administrativ forskrift rejser spørgsmål af en karakter, som hører under et andet ministeriums ressort.

6.2. Forelæggelse for Europa-Kommissionen m.v.

EUF-Traktaten og flere direktiver indeholder bestemmelser om, at medlemsstaterne på nærmere angivne områder skal høre Europa-Kommissionen, før de udsteder nationale regler.

Et i praksis vigtigt eksempel på en høringsforskrift findes i EUF-Traktatens artikel 108, stk. 3, om statsstøtte. Efter denne bestemmelse har medlemsstaterne som udgangspunkt pligt til at anmelde nye statsstøtteforanstaltninger og ændringer i eksisterende statsstøtteforanstaltninger til Kommissionen, og medlemsstaten må ikke gennemføre en anmeldt støtteforanstaltning, inden Kommissionen har truffet eventuel beslutning om godkendelse af støtten.

Et andet i praksis vigtigt eksempel på en høringsforskrift findes i det såkaldte informationsproceduredirektiv (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535 af 9. september 2015 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (kodifikation)). Direktivet fastsætter, at medlemsstaterne skal sende *udkast* til tekniske forskrifter til Kommissionen og afvente de øvrige medlemsstaters og Kommissionens reaktion herpå i mindst tre måneder (stand still-perioden). I stand still-perioden må bekendtgørelsen ikke udstedes (medmindre direktivets undtagelser kan anvendes).

Efter EU-Domstolens praksis indebærer en manglende notifikation efter informationsproceduredirektivet, at den pågældende forskrift ikke kan gøres gældende over for en borger eller virksomhed af de nationale myndigheder, jf. bl.a. EU-Domstolens dom af 4. februar 2016 i sag C-336/14, *Ince*, præmis 67. Der er i øvrigt krav om, at der i den pågældende forskrift henvises til direktivet. Dette bør ske ved, at der indsættes en note til bekendtgørelsens titel (se nærmere pkt. 2.14.7.4.3).

Informationsproceduredirektivet er gennemført i dansk ret ved bekendtgørelse nr. 1087 af 8. juli 2016 om EU's informationsprocedure for tekniske forskrifter og forskrifter for informationssamfundets tjenester.

Der henvises i øvrigt til Erhvervsstyrelsens vejledning om notifikationsprocedurerne. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-notifikationsprocedurer-i-henhold-til-eus-informationsprocedure-direktiv-9834-wtos-tbt>.

Hvis en (national) retsforskrift berører Den Europæiske Centralbanks kompetenceområde, skal centralbanken høres over *udkastet* til retsforskriften, jf. EUF-Traktatens artikel 127, stk. 4, og artikel 4 i Protokol om statuten for Det Europæiske System af Centralbanker og Den Europæiske Centralbank og Rådets beslutning 98/415/EF af 29. juni 1998 om de nationale myndigheders høring af Den Europæiske Centralbank om udkast til retsforskrifter. Det fremgår af den nævnte beslutning, at der navnlig kan være tale om f.eks. valutaforhold, betalingsmidler, finansielle/statistiske spørgsmål, clearing- og betalingssystemer samt regler for finansielle institutioner af betydning for de finansielle markeders stabilitet (og for medlemslande uden for euroområdet også retsforskrifter om pengepolitiske instrumenter).

Høring af Den Europæiske Centralbank foretages af de relevante fagministerier. Der vil normalt skulle påregnes en høringsfrist på mindst en måned i forhold til centralbanken. Retsforskrifter skal sendes til info@ecb.europa.eu. Ønsker centralbanken herefter at afgive en vurdering, skal retsforskriften efterfølgende også sendes til office.president@ecb.europa.eu.

Der er også på mange andre områder fastsat høringsprocedurer.

Som eksempel kan nævnes transportområdet, jf. Europa-Parlamentets og Rådets beslutning 357/2009/EF af 22. april 2009 om en fremgangsmåde til forudgående undersøgelse og forhandling om visse administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser, som medlemsstaterne påtænker at udstede på transportområdet (kodifikation).

Som et andet eksempel kan nævnes Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked (servicedirektivet), der indeholder en pligt til at notificere visse krav og tilladelsesordninger. Servicedirektivet stiller modsat informationsproceduredirektivet ikke krav om en stand still-periode i forbindelse med disse notifikationer. Der henvises til bekendtgørelse nr. 1361 af 15. december 2009 om pligt til indrapportering af krav til Europa-Kommissionen og til Erhvervsstyrelsens ovennævnte vejledning, der også omfatter notifikationer efter servicedirektivet.

Som et tredje eksempel kan nævnes Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (e-handelsdirektivet), der i artikel 3, stk. 4, litra b, indeholder en pligt til at notificere foranstaltninger, som begrænser adgangen til at levere en

informationssamfundstjeneste, over for en tjenesteyder, der er etableret i en anden medlemsstat. Der henvises også til § 6 i lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel. Iagttagelse af notifikationspligten er en gyldighedsbetingelse for den nationale regulering, uanset at notifikationsproceduren ikke indeholder krav om en stand still-periode, jf. EU-Domstolens dom af 19. december 2019 i sag C-390/18, X, præmis 96.

7. Offentlig høring

7.1. Om høring

Det er vigtigt at have klarhed over, hvilken indstilling de myndigheder, organisationer m.v., som vil blive berørt af en administrativ forskrift, har til den påtænkte forskrift.

Dette er bl.a. væsentligt for vurderingen af, om forskriften ud fra tekniske og indholdsmæssige synspunkter kan anses for egnet og må forventes at være mulig at efterleve i praksis.

Det er også et selvstændigt mål at sikre, at de berørte parter inddrages i udarbejdelsen af forskrifter, som vedrører deres forhold.

Administrative forskrifter bør på den baggrund som det klare udgangspunkt sendes i høring hos relevante myndigheder, organisationer m.v. inden udstedelsen.

Der kan dog forekomme situationer, hvor en høring kan undlades, fordi der er behov for omgående udstedelse af reglerne. I sådanne tilfælde, hvor udstedelsen af forskriften ikke kan afvente en høringsproces, bør det dog overvejes at sende forskriften i høring alligevel, dels med henblik på at orientere om udstedelsen af den nye forskrift, dels for at indhente eventuelle bemærkninger til brug for overvejelser om efterfølgende revision af forskriften.

Ligeledes kan der forekomme tilfælde, hvor en høring må anses for overflødig, f.eks. fordi der allerede er gennemført en fyldestgørende høring over alle relevante regler i forbindelse med høringen over hjemmelsloven.

Der kan for så vidt angår cirkulærer og vejledninger også forekomme situationer, hvor den kreds, som forskriften er relevant for, har været inddraget i tilblivelsen af forskriften på en sådan måde, at en egentlig høring må anses for unødvendig.

I forbindelse med høringer udarbejdes der et høringsbrev og en høringsliste, som vedlægges brevet. Der gælder særlige retningslinjer for udarbejdelse høringsmateriale på bestemte områder. Der henvises nærmere til pkt. 7.5.

Det bemærkes, at der i en række tilfælde er krav om forelæggelse af udkast til administrative forskrifter for andre ministerier, Europa-Kommissionen m.v. før den offentlige høring eller før udstedelsen af forskriften. Der henvises nærmere til pkt. 6.

7.2. Høringsfrist

Høringsfristen må afpasses efter de nærmere omstændigheder, men bør være så lang, at de hørte parter har mulighed for at udarbejde et fyldestgørende svar. Der bør herved også tages hensyn til, at bl.a. offentlige myndigheder, der høres, kan have behov for at indhente udtalelser fra underordnede særligt sagkyndige institutioner m.v. Under normale omstændigheder vil en høringsfrist på 4 uger være passende.

Folketingets Præsidium har i september 2018 henstillet til, at høringsperioden for lovforslag, der sendes i høring i eller over skolernes sommerferie, tidligst udløber 10 dage efter skoleferiens afslutning. Høringsperioden for administrative forskrifter, der sendes i høring på ovennævnte tidspunkt, bør tilsvarende fastsættes, så den tidligst udløber 10 dage efter skoleferiens afslutning.

7.3. Hvem skal høres?

Det er ikke muligt generelt at angive, hvem der bør høres over udkast til administrative forskrifter. I almindelighed kan det siges, at alle offentlige myndigheder, organisationer m.v., der – praktisk eller mere principielt eller ideelt – vil blive berørt af forskriften, bør høres.

7.4. Høringsportalen

Når udkast til bekendtgørelser sendes i offentlig høring, offentliggøres de på Høringsportalen, som findes på www.hoeringsportalen.dk. Foruden udkastet til bekendtgørelse offentliggøres høringsbrevet og høringslisten. Offentlige hørings svar gøres ligeledes tilgængelige på Høringsportalen, senest når bekendtgørelsen udstedes. Høringsportalen kan også anvendes i forbindelse med, at udkast til andre administrative forskrifter sendes i høring.

Der henvises nærmere til <https://hoeringsportalen.dk/>.

7.5. Særlige krav til høringen på bestemte områder

7.5.1. Bekendtgørelser med økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Hvis en bekendtgørelse har økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet, som overstiger nærmere bestemte grænser, skal der udfyldes en særskilt konsekvensvurderingsskabelon, som skal vedlægges høringsmaterialet ved den offentlige høring.

Det er Erhvervsstyrelsens Område for Bedre Regulering, der har ansvaret for at vurdere og opgøre de administrative konsekvenser af bekendtgørelsesudkastet. Det enkelte ministerium har ansvaret for den samlede erhvervsøkonomiske konsekvensvurdering og skal i den forbindelse sørge for, at vurderingen af de administrative konsekvenser indgår heri. Se om forelæggelse for Erhvervsstyrelsen forud for den offentlige høring pkt. 6.1.2.

Der henvises nærmere til Erhvervsministeriets vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger, hvor også konsekvensvurderingsskabelonen kan findes, og hvor grænserne for, hvornår skabelonen skal udfyldes, fremgår. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-erhvervsøkonomiske-konsekvensvurderinger>.

7.5.2. Implementering af EU-regulering

Som nærmere beskrevet under pkt. 2.14.7.2 gælder der fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering.

I forbindelse med, at udkast til bekendtgørelser, der er omfattet af principperne, sendes i offentlig høring, skal vurderingen af forholdet til de fem principper fremgå af høringsbrevet eller af et separat bilag. Er der tale om implementering i strid med de fem principper, skal det anføres, hvilke dele af bekendtgørelsen der i givet fald udgør implementering i strid hermed. Der skal i den forbindelse være en henvisning til de relevante paragraffer (og numre m.v.) i bekendtgørelsen. Hvis udkastet på et enkelt punkt går videre end minimumskravene i EU-reguleringen, bør bekendtgørelsen ikke betegnes som en direktivnær gennemførelse, selv om bekendtgørelsens øvrige dele ikke går videre end minimumskravene.

Hvis implementeringen ikke er i strid med principperne, er det tilstrækkeligt at angive dette i høringsbrevet, mens implementering i strid med principperne med fordel kan angives i et implementeringsskema.

Der henvises om principperne nærmere til pkt. 2.14.7.2 og om forelæggelse for Erhvervsstyrelsen forud for den offentlige høring til pkt. 6.1.2. Der henvises desuden til Erhvervsstyrelsens vejledning om principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-om-principper-implementering-af-erhvervsrettet-eu-regulering>.

Som nævnt under pkt. 2.14.7.3 vurderes bekendtgørelser, der implementerer ikke-erhvervsrettet EU-regulering, i relevant omfang ud fra de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering. Er der tale om implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering i strid med princip 1, 3, 4 eller 5, skal det i forbindelse med, at udkastet til bekendtgørelse sendes i offentlig høring, anføres i høringsbrevet, hvilke dele af udkastet til bekendtgørelse der i givet fald udgør implementering i strid hermed. Der skal i den forbindelse være en henvisning til de relevante paragraffer (og numre m.v.) i bekendtgørelsen. Hvis udkastet på et enkelt punkt går videre end minimumskravene i EU-reguleringen, bør bekendtgørelsen ikke betegnes som en direktivnær gennemførelse, selv om bekendtgørelsens øvrige dele ikke går videre end minimumskravene.

7.5.3. Bekendtgørelser omfattet af principperne for agil erhvervsrettet regulering

Som nærmere beskrevet under pkt. 2.14.10 gælder der fem principper for agil erhvervsrettet regulering.

I forbindelse med, at udkast til bekendtgørelser, der er omfattet af principperne, sendes i offentlig høring, skal vurderingen af forholdet til principperne fremgå af høringsbrevet. Det er også muligt at vedlægge et særligt skema til høringsbrevet og henvise hertil i brevet.

Der henvises om principperne nærmere til pkt. 2.14.10 og om forelæggelse for Erhvervsstyrelsen forud for den offentlige høring til pkt. 6.1.2. Der henvises desuden til Erhvervsministeriets vejledning om principper for agil erhvervsrettet regulering. Vejledningen kan findes på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, erhvervsstyrelsen.dk, under »Vejledninger« eller på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-principper-agil-erhvervsrettet-regulering>.

7.5.4. Bekendtgørelser med klima-, miljø- og naturmæssige konsekvenser

Hvis en bekendtgørelse har klima-, miljø- eller naturmæssige konsekvenser over nærmere angivne væsentlighedsgrænser, skal der udfyldes en særskilt konsekvensvurderingsskabelon, som skal vedlægges høringsmaterialet ved den offentlige høring.

Det enkelte fagministerium har ansvaret for at udarbejde konsekvensvurderingen. Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet rådgiver om de direkte og indirekte konsekvenser for klimaet. Miljøministeriet rådgiver om de direkte og indirekte konsekvenser for miljø og natur.

Om forelæggelse for Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet og Miljøministeriet forud for den offentlige høring henvises i øvrigt til pkt. 6.1.3.

Der henvises nærmere til vejledning om vurdering af konsekvenser for klima, miljø og natur. Vejledningen kan findes på Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets hjemmeside, kefm.dk, under »Klima og vejr«/»Klima-, miljø- og naturmæssige konsekvensvurderinger« eller på:

<https://kefm.dk/klima-og-vejr/konsekvenser-for-klima-miljoe-og-natur>.

8. Kundgørelse, offentliggørelse m.v.

8.1. Bekendtgørelser og kongelige anordninger – kundgørelse og indlæggelse i Retsinformation

8.1.1. Reglerne og fremgangsmåden

Reglerne om kundgørelse af bekendtgørelser findes i lovtidendeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1098 af 10. august 2016, og bekendtgørelse nr. 1395 af 12. december 2007 om Lovtidende i elektronisk form. Efter disse regler er offentliggørelse i Lovtidende (lovtidende.dk) en betingelse for en bekendtgørelses eller kongelig anordnings ikrafttræden og dermed en betingelse for, at den kan håndhæves.

Bekendtgørelser og kongelige anordninger skal, ligesom andre administrative forskrifter og love, desuden som udgangspunkt indlægges i Retsinformation, jf. cirkulære nr. 27 af 28. februar 1996 om ministeriernes pligtaflevering til Retsinformation. Når en bekendtgørelse eller kongelig anordning kundgøres i Lovtidende, indlægges den automatisk i Retsinformation, medmindre forskriften er undtaget fra pligtaflevering. Retsinformation er statens juridiske informationssystem. Indlægningen i Retsinformation har ikke noget med kundgørelsen at gøre. Pligtafleveringen omfatter alle retligt normerende forskrifter, der udstedes af ministerier og styrelser m.v., medmindre de pågældende forskrifter er undtaget fra indlæggelse i Retsinformation i henhold til cirkulærets §§ 3 eller 4. Undtaget fra pligtafleveringen er bl.a. forskrifter, som ikke er tilgængelige for offentligheden efter lov om offentlighed i forvaltningen, samt forskrifter for Færøerne og Grønland, som alene vedrører Færøerne eller Grønland.

Kundgørelse i Lovtidende sker gennem Civilstyrelsen ved, at forskriften optagelsesansmodes i Lex Dania klient. Samtidig sendes en e-mail til retsinfo@retsinfo.dk med angivelse af en kontaktperson ved den ansvarlige myndighed. Civilstyrelsen skal i forbindelse med optagelsesansmodningen orienteres, hvis forskriften skal undtages fra indlæggelse i Retsinformation.

Kundgørelse kan bestilles hos Civilstyrelsen på alle hverdage til det følgende døgn. Ved kongelige anordninger og bekendtgørelser, der sætter love helt eller delvis i kraft, skal ansøgning om optagelse i almindelighed ske inden kl. 14 på hverdage for kundgørelse det følgende døgn.

Ved kongelige anordninger bør der anmodes om optagelse i Lovtidende samme dag, som anordningen underskrives af dronningen. Ansvar for optagelsesansøgningen påhviler det enkelte fagministerium.

Ved alle øvrige administrative forskrifter skal anmodning om optagelse ske inden kl. 12 på hverdage for kundgørelse det følgende døgn. Forskriftens ikrafttrædelsestidspunkt bør som altovervejende hovedregel tidligst være dagen efter kundgørelsen i Lovtidende, så ikrafttræden og kundgørelse ikke er sammenfaldende. Der henvises i øvrigt til pkt. 8.1.2 om tidspunktet for kundgørelse.

Før anmodning om optagelse i Lovtidende skal det relevante ministerium sikre, at forskriften er fejlfri. I tilfælde af, at ministeriet eller Civilstyrelsen efter udløbet af optagelsesfristen konstaterer fejl i forskriften, vil denne ikke blive optaget i Lovtidende til kundgørelse det følgende døgn. Den rettede forskrift kan anmodes optaget på ny i overensstemmelse med ovennævnte frister. Ministeriet skal forinden anmodningen om optagelse sikre, at forskriften i Lex Dania klient er påført korrekte redaktionelle oplysninger. Det bemærkes i den forbindelse, at ansvaret for indholdet af kundgjorte forskrifter samt de påførte redaktionelle oplysninger påhviler det pågældende ministerium.

Opmærksomheden henledes på, at kundgørelsen i Lovtidende ofte ikke fuldt ud vil tilgode behøvet for information om forskriften til offentligheden. Det gælder navnlig i forhold til de borgere, virksomheder m.v., som umiddelbart berøres af den pågældende regulering. Det enkelte ministerium bør derfor i fornødent omfang sikre en systematiseret og målrettet opfølgning på forskriften i form af relevant information til offentligheden m.v. om forskriften og dens nærmere indhold.

For en uddybning af ovenstående om kundgørelse i Lovtidende henvises til Civilstyrelsens vejledning nr. 9115 af 27. april 2011 om afleveringsfrister (Lovtidende i elektronisk form):

<https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2011/9115>.

8.1.2. Tidspunktet for kundgørelse

I forbindelse med arbejdet med at udfærdige navnlig bekendtgørelser skal man være opmærksom på, at gennemførelse af nye regler ofte kan betyde et tidskrævende arbejde for dem, der skal administrere reglerne. Man bør derfor ved tilrettelæggelsen af arbejdet med bekendtgørelserne lægge stor vægt på, at de kan kundgøres i god tid, før de træder i kraft.

Ved ny lovgivning, der skal træde i kraft kort tid efter vedtagelsen, kan det ofte være vanskeligt at færdiggøre de nødvendige bekendtgørelser i tilstrækkelig god tid. Disse særlige problemer kan i vidt omfang imødegås ved, at udkast til bekendtgørelser søges udarbejdet samtidig med lovforslaget, således at bekendtgørelser kan kundgøres samtidig med loven. Ganske vist kan en ændring af lovforslaget under behandlingen i Folketinget betyde, at udkastet til bekendtgørelse skal ændres, men det merarbejde, som sådanne ændringer giver anledning til, vil erfaringsmæssigt i det lange løb være begrænset.

Det skal hertil bemærkes, at bl.a. visse indgreb kræver udtrykkelig lovhjemmel eller særlige holdepunkter i hjemmelsloven. Behovet for lovhjemmel til sådanne indgreb viser sig ofte først i forbindelse med den detaljerede bearbejdning af stoffet, der finder sted under udarbejdelsen af bekendtgørelsen. Ved at udarbejde udkast til bekendtgørelse samtidig med lovforslaget opnår man, at de mere præcise behov for lovhjemmel afdækkes, før lovforslaget fremsættes for Folketinget.

Selv om hjemmelsloven ikke er trådt i kraft, er der i almindelighed ikke noget til hinder for, at en bekendtgørelse underskrives og kundgøres samtidig med, at hjemmelsloven kundgøres, blot bekendtgørelsen ikke træder i kraft før hjemmelsloven. I sådanne tilfælde kan Civilstyrelsen kontaktes på dagen for optagelsesanmodningen i Lex Dania klient med henblik på at sikre, at bekendtgørelsen kundgøres med et højere nummer end hjemmelsloven.

8.1.3. Undtagelse fra kundgørelse i Lovtidende

Efter § 3 i lovtidendeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1098 af 10. august 2016, er Lovtidende den bindende kundgørelsesform for de retsforskrifter, der er omfattet af lovtidendelovens kundgørelsesordning. Kravet om optagelse i Lovtidende kan derfor kun fraviges, hvis der i selve hjemmelsloven er fastsat en alternativ kundgørelsesordning for forskriften.

Fravigelser fra den almindelige kundgørelsesordning bør dog kun ske, hvis der er tungtvejende hensyn, der begrundet en sådan fravigelse. Hvis ikke sådanne tungtvejende hensyn gør sig gældende, bør kundgørelse af retssikkerheds- og ordensmæssige grunde ske efter den almindelige ordning, det vil sige kundgørelse i Lovtidende.

I praksis vil en fravigelse navnlig komme på tale, hvor der i lovgivningen er henvist til f.eks. internationale standarder, der er ophavsretligt beskyttet, og som derfor ikke uden videre kan optages i Lovtidende. For sådanne standarder kan det ofte være nødvendigt med en alternativ kundgørelsesordning.

Derimod vil selve omfanget af en forskrift ikke i sig selv kunne begrunde, at forskriften undtages fra kundgørelse i Lovtidende.

Det bemærkes, at det, selv om kravet om kundgørelse i Lovtidende ikke fraviges, ofte vil være relevant tillige at oplyse om reglerne andre steder end i Lovtidende. Det gælder navnlig i forhold til de borgere, virksomheder m.v., som umiddelbart berøres af den pågældende regulering. Det enkelte ministerium bør derfor i fornødent omfang sikre en systematiseret og målrettet opfølgning på forskriften i form af relevant information til offentligheden m.v. om forskriften og dens nærmere indhold.

8.2. Cirkulærer og vejledninger – indlæggelse i Retsinformation

Mens love, kongelige anordninger og bekendtgørelser skal kundgøres efter reglerne i lovtidendeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1098 af 10. august 2016, for at kunne håndhæves, gælder der ikke tilsvarende regler om kundgørelse af cirkulærer. Et cirkulære bliver bindende, når myndigheden får det meddelt.

Tidligere skulle administrative, kongelige eller ministerielle befalinger, som var rettet imod offentlige myndigheder, og som efter den udstedende myndigheds skøn havde almindelig karakter, til gengæld offentliggøres i Ministerialtidende. Udgivelsen af Ministerialtidende er imidlertid ophørt pr. 1. januar 2013.

Vejledninger kundgøres heller ikke i Lovtidende.

Cirkulærer og vejledninger skal derimod, ligesom andre administrative forskrifter og love, som udgangspunkt indlægges i Retsinformation, jf. cirkulære nr. 27 af 28. februar 1996 om ministeriernes pligtaflevering til Retsinformation. Dette gælder også for cirkulæreskrivelser og skrivelser, der er retligt normerende og udstedes af ministerier og styrelser m.v. En cirkulæreskrivelse skal således eksempelvis indlægges, når den ophæver eller giver meddelelse om et cirkulæres bortfald (se herom pkt. 4.8), ligesom en skrivelse skal indlægges, når den ændrer i en vejledning eller giver meddelelse om en vejlednings bortfald (se herom pkt. 5.5 og 5.7).

Pligtafleveringen omfatter alle retligt normerende forskrifter, der udstedes af ministerier og styrelser m.v., medmindre de pågældende forskrifter er undtaget fra indlæggelse i Retsinformation i henhold til cirkulærets §§ 3 eller 4. Undtaget fra pligtafleveringen er bl.a. forskrifter, som ikke er tilgængelige for offentligheden efter lov om offentlighed i forvaltningen, samt forskrifter for Færøerne og Grønland, som alene vedrører Færøerne eller Grønland.

Er det åbenbart, at en forskrift på cirkulæreniveau, en vejledning eller lignende er uden almindelig interesse for retsanvendelsen på det pågældende lovgivningsområde, skal forskriften heller ikke indlægges i Retsinformation. Den udstedende myndighed forelægger forskriften for Civilstyrelsen, hvis forskriften skønnes omfattet af undtagelsen.

Civilstyrelsen kan efter forhandling med den udstedende myndighed og eventuelt vedkommende ministerium træffe afgørelse om, at den pågældende forskrift skal indlægges i Retsinformation i fuld tekst eller i oversigtsform. Ved vurderingen af, om forskriften kan indlægges i oversigtsform, bør der lægges vægt på forskriftens generelle betydning for myndighedernes administration af lovgivningen og for borgere, virksomheder m.v. Antallet af adressater for forskriften sammenholdt med de omkostninger, der er forbundet med indlæggelse i Retsinformation, og den distribution af forskriften, som i øvrigt finder sted, indgår i vurderingen. Indlæggelse af en forskrift i oversigtsform kan betinges af, at oversigten er forsynet med stikord, der er egnede og tilstrækkelige til at sikre, at forskriften er søgbar i Retsinformation.

Der henvises i øvrigt til cirkulære nr. 27 af 28. februar 1996 om ministeriernes pligtaflevering til Retsinformation:

<https://www.retsinformation.dk/eli/mt/1996/27>.

Indlæggelse i Retsinformation sker ved, at forskriften frigives gennem Lex Dania klient. Det bemærkes, at forskrifter, som ikke optages i Lovtidende, herunder vejledninger, cirkulærer m.v., ikke gennemgår en lovteknisk gennemgang i Civilstyrelsen.

8.3. Offentlighedsportalen

Det følger af § 18 i lov om offentlighed i forvaltningen, at der på internettet skal føres en portal, der indeholder love, administrative forskrifter og lovforslag og Folketingets Ombudsmands udtalelser om aktindsigt.

Fagministerierne har således pligt til at publicere love, administrative forskrifter og lovforslag inden for fagministeriernes ressortområder på Offentlighedsportalen, hvis disse er relevante i forhold til spørgsmål om aktindsigt.

Fagministerierne bør i forbindelse med indlæggelsen af ovennævnte dokumenter i Retsinformation samtidig tage stilling til, om det pågældende dokument også skal publiceres på Offentlighedsportalen.

Spørgsmål vedrørende fremgangsmåden ved publicering af dokumenter på Offentlighedsportalen kan rettes til Retsinformation på retsinfo@retsinfo.dk eller på telefon 33 92 33 34. Offentlighedsportalen kan findes på www.offentlighedsportalen.dk.

8.4. Offentliggørelse af erhvervsrettet regulering på Virk.dk

Som nærmere beskrevet under pkt. 2.8.3 gælder der særlige retningslinjer for ikrafttrædelse af regulering, som har direkte konsekvenser for erhvervslivet, det vil sige love og bekendtgørelser, der har direkte erhvervsøkonomiske konsekvenser som defineret i Erhvervsministeriets vejledning om erhvervsøkonomiske konsekvensvurderinger. Sådanne love og bekendtgørelser skal som hovedregel træde i kraft på de fælles ikrafttrædelsesdatoer, det vil sige enten den 1. januar eller den 1. juli, og være henholdsvis vedtaget eller udstedt mindst 4 uger før ikrafttrædelsestidspunktet (4-ugers kravet).

Der gælder herudover særlige retningslinjer for offentliggørelse af sådanne love og bekendtgørelser på Virk.dk.

Senest 4 uger før en fælles ikrafttrædelsesdato skal det enkelte ministerium således have lagt følgende information på Virk.dk:

- 1) Love og bekendtgørelser, der træder i kraft på den kommende ikrafttrædelsesdato, med kort forklarende tekst om centrale ændringer/indholdet af reglerne.
- 2) Information om regulering, der forventes at træde i kraft på den efterfølgende ikrafttrædelsesdato.
- 3) Information om regulering, der i det kommende halvår forventes undtaget fra ikrafttræden på de fælles ikrafttrædelsesdatoer.

Offentliggørelse på Virk.dk af love og bekendtgørelser med direkte konsekvenser for erhvervslivet finder sted via Virk Myndighedsnet.

Der henvises nærmere til Erhvervsministeriets vejledning til ministerierne om de fælles ikrafttrædelsesdatoer. Vejledningen kan findes på myndighedsnet.virk.dk eller på:

<https://myndighedsnet.virk.dk/faelleskomponenter/offentliggoerelse-af-erhvervsrettede-love-og-bekendtgoerelser-paa-virk>.

8.5. Efterfølgende notifikation af Europa-Kommissionen

Et direktiv vil altid indeholde en afsluttende bestemmelse om, at medlemsstaterne skal meddele Kommissionen teksten til de nationale retsfor skrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af direktivet. Kommissionen skal derfor notificeres, når et direktiv er gennemført i dansk ret. Dette gælder også i de få tilfælde, hvor det ikke er nødvendigt at gennemføre direktivet, fordi dansk ret allerede er i overensstemmelse med direktivet (gennemførelse ved konstatering af normharmonie).

Kommissionen vil ligeledes skulle notificeres ved en ændring af danske regler, der gennemfører EU-retten. Ministerierne er således forpligtede til at foretage en fornyet notifikation, hvis der foretages en ændring i implementerede og allerede notificerede regler. Dette gælder også, hvis ændringen ikke berører den del af den nationale retsakt, som gennemfører EU-reguleringen. I så fald bør dette dog angives klart og tydeligt.

Ifølge EU-Domstolens praksis skal notifikationerne være rettidige, klare og fuldstændige, og det skal være muligt for Kommissionen for hver enkelt bestemmelse i direktivet at identificere, hvilken national regel der implementerer denne. Det er således afgørende, at Kommissionen let kan identificere de bestemmelser i national lovgivning, som er relevante for gennemførelsen af bestemmelserne i det pågældende direktiv. Der kan med fordel anvendes sammenligningstabeller til dette.

Eksempel på sammenligningstabel:

Bestemmelse i direktiv	Bestemmelse i national lovgivning	Bemærkninger
Artikel 1, stk. 1	N/A	Bestemmelsen skal ikke gennemføres.
Artikel 1, stk. 2	§ ... i lov nr. ... af ... om ...	
Artikel 2	N/A	Bestemmelsen er udtryk for juridiske grundsætninger i dansk ret, og det er derfor ikke nødvendigt at gennemføre.
Artikel 3	§ ... og § ... i lov nr. ... af ... om ... § ... i bekendtgørelse nr. ... af ... om ...	

Det bemærkes, at databeskyttelsesforordningen ligeledes indeholder bestemmelser om, at der ved vedtagelse af nationale særregler inden for enkelte områder skal ske efterfølgende notifikation af Kommissionen.

Notifikationen sker elektronisk gennem databasen MNE (National Execution Measures). Der henvises herom nærmere til Udenrigsministeriets retningslinjer for den danske EU-beslutningsprocedure.

Det bemærkes, at hvis Kommissionen ikke notificeres om gennemførelsen af direktivet i dansk ret, vil Kommissionen tro, at direktivet ikke er blevet gennemført. I denne situation vil Kommissionen sende en åbningsskrivelse til Danmark og dermed administrativt indlede en traktatkrænkelssag.

Kommissionen har endvidere skærpet sin praksis i forhold til gennemførelsen af EU-retten i medlemsstaterne ved at anvende tilskyndelses- og sanktionsmekanismen i EUF-Traktatens artikel 260, stk. 3, i traktatkrænkelssager, der omhandler gennemførelse af direktiver i national ret. Efter EU-Domstolens seneste praksis kan det resultere i økonomiske sanktioner, hvis direktivet ikke er gennemført rettidigt eller kun delvist er gennemført rettidigt. Det er derfor vigtigt, at direktivets gennemførelse notificeres korrekt og rettidigt til Kommissionen.

9. Særligt om Færøerne og Grønland

Der gælder en række særlige retningslinjer for udarbejdelse af administrative forskrifter for Færøerne og Grønland, navnlig for kongelige anordninger, der sætter love i kraft. Disse særlige retningslinjer, der er beskrevet nærmere i det følgende, supplerer de almindelige retningslinjer for udarbejdelse af administrative forskrifter og skal læses i sammenhæng hermed.

Der gælder herudover særlige regler og retningslinjer for, hvordan sager vedrørende Færøerne og Grønland skal behandles, herunder for inddragelse af de færøske og grønlandske myndigheder i forbindelse med udstedelse af administrative forskrifter for Færøerne og Grønland. Disse regler og retningslinjer er nærmere beskrevet i Statsministeriets vejledning nr. 59 af 2. juli 2012 om ministeriers behandling af sager vedrørende Færøerne og vejledning nr. 58 af 2. juli 2012 om ministeriers behandling af sager vedrørende Grønland. Vejledningerne indeholder også beskrivelser af den færøske hjemmestyreordning og den grønlandske selvstyreordning. Der henvises derfor generelt til disse vejledninger:

Færøerne: <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2012/59>.

Grønland: <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2012/58>.

Det bemærkes, at de særlige retningslinjer, der gælder for ikrafttrædelse af erhvervsrettet regulering, ikke finder anvendelse på regulering, der alene vedrører Færøerne og Grønland (se om ikrafttrædelse af erhvervsrettet regulering pkt. 2.8.3).

9.1. Ikraftsættelse af love for Færøerne og Grønland

9.1.1. Anordningshjemmel

Hvis en lov, der ikke gælder direkte for Færøerne eller Grønland, skal kunne sættes i kraft for Færøerne eller Grønland, skal loven indeholde en territorialbestemmelse med en anordningshjemmel. En territorialbestemmelse med en anordningshjemmel vil i nyere love typisk være formuleret således:

»Loven gælder ikke for [Færøerne]/[Grønland]/[Færøerne og Grønland], men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for [Færøerne]/[Grønland]/[Færøerne og Grønland] med de ændringer, som [de færøske]/[de grønlandske]/[henholdsvis de færøske og de grønlandske] forhold tilsiger.«

Ikraftsættelsen vil herefter skulle ske ved en kongelig anordning (se herom pkt. 3).

De ændringer, der i forbindelse med ikraftsættelsen kan foretages inden for rammerne af anordningshjemlen, skal være begrundet i forhold for Færøerne og Grønland, som adskiller sig fra forholdene i Danmark. Rækkevidden af bemyndigelsen må i øvrigt fastlægges ved fortolkning i det enkelte tilfælde.

Det bemærkes, at hvis anordningshjemlen giver adgang til at sætte en lov delvis i kraft, kan der som udgangspunkt ikke opstilles en nedre grænse for, hvor lille en del af loven der kan sættes i kraft. Dette må i stedet afgøres i det enkelte tilfælde, hvor det må anses for afgørende, at den delvise ikrafttræden som minimum giver mening.

En anordningshjemmel, som formuleret ovenfor, kan som udgangspunkt kun benyttes én gang for henholdsvis Færøerne og Grønland. Det er således som udgangspunkt ikke muligt at sætte en lov, der allerede er sat i kraft, i kraft igen på en ny måde. Det er som udgangspunkt heller ikke muligt at sætte dele af loven i kraft for Færøerne eller Grønland ad flere omgange.

Andet kan dog følge af en fortolkning i det enkelte tilfælde. Hvis der er bemyndigelse til at sætte loven etapevis i kraft, vil der som udgangspunkt også være mulighed for at sætte loven etapevis i kraft for Færøerne eller Grønland.

En anordningshjemmel kan også være udformet sådan, at den giver hjemmel til at sætte loven i kraft etapevis. En sådan anordningshjemmel kan være formuleret således:

»Loven gælder ikke for [Færøerne]/[Grønland]/[Færøerne og Grønland], men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for [Færøerne]/[Grønland]/[Færøerne og Grønland] med de ændringer, som [de færøske]/[de grønlandske]/[henholdsvis de færøske og de grønlandske] forhold tilsiger. Loven kan endvidere sættes i kraft på forskellige tidspunkter.«

Det bemærkes herudover, at hvis der er tale om en samlelov, kan anordningshjemlen som udgangspunkt anvendes én gang for hver lov, der vedtages eller foretages ændringer i. Dette gælder både ved samlelove bestående af flere ændringslove og i de tilfælde, hvor der vedtages en ny hovedlov, som samtidig indeholder ændringer af andre love.

Hvis der, efter at en lov er sat i kraft ved kongelig anordning, opstår behov for at ændre den måde, som loven er sat i kraft på, kan lovens anordningshjemmel ændres, så loven kan sættes i kraft igen. Der henvises herom til pkt. 9.1.4.

9.1.2. Ikraftsættelse af hovedlove

9.1.2.1. *Titel*

I titlen til en kongelig anordning om ikrafttræden for Færøerne eller Grønland af en lov angives lovens titel, men ikke dens nummer og dato. Følgende formulering kan anvendes:

»Anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ... «.

9.1.2.2. *Indledningen til anordningen*

Indledningen til anordningen bør indeholde en fuldstændig henvisning til det udnyttede hjemmelsgrundlag. Det indebærer, at samtlige udnyttede bemyndigelser til ikraftsættelse bør nævnes i indledningen, og at henvisningen til loven bør angives med nummer, dato og fuldstændig titel, herunder undertitel for så vidt angår ændringslove. Følgende formulering kan anvendes:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ... [og § ... i lov nr. ... af ... om ændring af lov om ... ([ændringslovens undertitel])] bestemmes, at loven skal gælde for [Færøerne]/[Grønland] i følgende affattelse:«.

Der bør ikke henvises til affattelsen af en lov, som den fremgår af en lovbekendtgørelse. Det skyldes navnlig, at lovbekendtgørelser som udgangspunkt ikke er udarbejdet med henblik på anvendelse i forhold til Færøerne og Grønland og derfor vil kunne indeholde indarbejdede ændringslove, som ikke skal gælde for Færøerne eller Grønland.

Hvis en hovedlovs anordningshjemmel ikke er udnyttet, og senere ændringslove ikke indeholder en territorialbestemmelse, er udgangspunktet, at anordningshjemlen i hovedloven omfatter loven i dens ændrede skikkelse, det vil sige både hovedloven og de senere ændringslove. Hovedlovens anordningshjemmel kan således som udgangspunkt anvendes til at sætte hovedloven med eventuelle ændringer samlet i kraft for Færøerne eller Grønland. Senere ændringslove kan imidlertid alligevel indeholde anordningshjemler. Det kan f.eks. skyldes, at det på tidspunktet for vedtagelsen af ændringsloven ikke var sikkert, at ændringsloven skulle sættes i kraft på samme tidspunkt som hovedloven. Indeholder en eller flere ændringslove til hovedloven anordningshjemmel, og skal ændringslovene sættes i kraft samtidig med hovedloven, bør ændringslovenes anordningshjemler ligeledes nævnes.

I anordninger for Færøerne skal der også ske kundgørelse af den bestemmelse, hvorefter loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne (anordningshjæmelen). Anordningen skal derfor gengive ordlyden af anordningshjæmelen, hvilket bør ske i form af en (slut)note til anordningen. Som eksempel på sådanne (slut)noter kan der henvises til anordning nr. 1130 af 16. oktober 2017 om ikrafttræden for Færøerne af forskellige love om ændring af lov om pas til danske statsborgere m.v.

9.1.2.3. Øvrigt indhold

Kongelige anordninger, der sætter hovedlove i kraft for Færøerne eller Grønland, bør som altovervejende hovedregel udformes således, at anordningen gengiver reglerne i den form, hvori de skal gælde for Færøerne eller Grønland. Det gælder også i tilfælde, hvor anordningen ikke indebærer ændringer i forhold til den danske love (bortset fra ikrafttrædelsesdatoen, der eventuelt vil være en anden end i Danmark). Anordninger, der ikke gengiver de regler, der sættes i kraft for Færøerne eller Grønland, men alene indeholder de ændringer i forhold til den danske lov, som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger, bør kun anvendes undtagelsesvis og kun ifølge aftale med de færøske eller grønlandske myndigheder. Anvendes denne fremgangsmåde, skal der optrykkes et bilag til anordningen med gengivelse af loven, som den gælder for Danmark.

Det bør som udgangspunkt undgås at ændre på opbygningen af den lov, som skal sættes i kraft for Færøerne eller Grønland. Ønskes dele af en lov ikke sat i kraft, skrives i stedet »(Sættes ikke i kraft)« ud for de pågældende bestemmelser (paragraffer, stykker osv.). Der kan som eksempel henvises til anordning nr. 755 af 19. juni 2017 om ikrafttræden af lov om offentlighed i forvaltningen for sager om færøske anliggender.

Ved udformningen af bestemmelser om overtrædelse af regler i en anordning om ikrafttræden af en lov for Grønland skal man være opmærksom på, at der for Grønland gælder en særlig kriminallov, som indeholder andre sanktioner end i Danmark. Efter kriminalloven idømmes der således ikke straf, men foranstaltninger.

Eksempel på formulering af en bestemmelse om bøde i en anordning for Grønland:

»Den, der overtræder § ..., idømmes bøde, medmindre mere indgribende foranstaltninger er forskyldt efter anden lovgivning.«

Eksempel på formulering af en bestemmelse om bøde og andre (mere indgribende) foranstaltninger i en anordning for Grønland:

»Den, der overtræder § ..., idømmes foranstaltninger efter kriminallov for Grønland.«

Eksempel på formulering af bestemmelse om kriminalretligt ansvar for juridiske personer:

»Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) kriminalretligt ansvar efter reglerne i kapitel 5 i kriminallov for Grønland.«

9.1.3. Ikraftsættelse af ændringslove

9.1.3.1. Titel

I titlen til en kongelig anordning om ikrafttræden for Færøerne eller Grønland af en ændringslov angives lovens titel, herunder undertitel, men ikke dens nummer og dato. Se følgende eksempel:

»Anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ændring af lov om ... ([ændringslovens undertitel])«.

Skal anordningen sætte mange ændringslove i kraft på én gang, kan titlen forkortes på følgende måde:

»Anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af forskellige love om ændring af lov om ...«.

Skal kun en del af en ændringslov sættes i kraft for Færøerne eller Grønland, udformes titlen således:

»Anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af [§ ... i]/[dele af § ... i] lov om ændring af lov om ... ([ændringslovens undertitel])«.

9.1.3.2. Indledningen til anordningen

Indledningen til anordningen bør indeholde en fuldstændig henvisning til det udnyttede hjemmelsgrundlag. Det indebærer, at samtlige udnyttede bemyndigelser til ikraftsættelse bør nævnes i indledningen, og at henvisningen til loven bør angives med nummer, dato og fuldstændig titel, herunder undertitel. Følgende formulering kan anvendes:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ændring af lov om ... ([ændringslovens undertitel]) bestemmes:«.

Det bemærkes, at hvis en lov, som er sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, ændres, og ændringerne ikke gælder direkte, men skal kunne sættes i kraft for Færøerne eller Grønland, skal også ændringsloven indeholde en anordningshjemmel. Det skyldes, at hovedlovens anordningshjemmel ikke på ny kan anvendes, hvis den allerede har været anvendt til at sætte loven i kraft.

I anordninger for Færøerne skal der også ske kundgørelse af den bestemmelse, hvorefter loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne (anordningshjemlen). Anordningen skal derfor gengive ordlyden af anordningshjemlen, hvilket bør ske i form af en (slut)note til anordningen. Der kan som eksempel henvises til anordning nr. 1130 af 16. oktober 2017 om ikrafttræden for Færøerne af forskellige love om ændring af lov om pas til danske statsborgere m.v.

9.1.3.3. Øvrigt indhold

Indledningen til ændringsparagraffer i kongelige anordninger, der sætter ændringslove i kraft for Færøerne eller Grønland, bør formuleres i overensstemmelse med følgende eksempel:

»§ 1

I lov om ..., som sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland] ved anordning nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ... og anordning nr. ... af ...,] foretages følgende ændring(er):«.

Som det fremgår, angives hovedlovens titel, men ikke dens nummer og dato. Derimod angives nummer og dato på den eller de anordninger, hvorved loven er sat i kraft for Færøerne eller Grønland.

Der bør i indledningen til ændringsparagraffer ikke henvises til affattelsen af en lov, som den fremgår af en lovbekendtgørelse. Det skyldes navnlig, at lovbekendtgørelser som udgangspunkt ikke er udarbejdet med henblik på anvendelse i forhold til Færøerne og Grønland og derfor vil kunne indeholde indarbejdede ændringslove, som ikke gælder for Færøerne eller Grønland.

Er der udstedt en anordningsbekendtgørelse (se herom pkt. 9.1.7), kan man i indledningen til ændringsparagraffer nøjes med at henvise til denne. Se følgende eksempel:

»I lov om ..., som sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland] ved kongelig anordning, jf. anordningsbekendtgørelse nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ... og anordning nr. ... af ...,] foretages følgende ændring(er):«.

Anordningen udformes herudover efter de samme retningslinjer, som gælder for udarbejdelse af ændringslove (se herom vejledning om lov kvalitet).

Det bør som udgangspunkt undgås at ændre på opbygningen af hovedloven, som sat i kraft for Færøerne eller Grønland, i forhold til den hovedlov, der gælder for Danmark. Er der bestemmelser (paragraffer, stykker osv.), som indføres med ændringsloven, der ikke ønskes sat i kraft for Færøerne eller Grønland, skrives i stedet »(Sættes ikke i kraft)« ud for de pågældende bestemmelser. Der kan som eksempel henvises til anordning nr. 2233 af 29. december 2020 om ikrafttræden for Færøerne af forskellige love om ændring af lov om klage- og erstatningsadgang inden for sundhedsvæsenet.

Anordninger, der sætter ændringslove i kraft, bør – ligesom det er tilfældet med anordninger om ikrafttræden af hovedlove – gengive ændringsloven i den form, hvori den skal gælde for Færøerne eller Grønland. Det gælder også i tilfælde, hvor anordningen ikke indebærer ændringer i forhold til den danske ændringslov (bortset fra ikrafttrædelsesdatoen, der eventuelt vil være en anden end i Danmark). Anordninger, der ikke gengiver de regler, der sættes i kraft, men alene indeholder de ændringer i forhold til den danske ændringslov, som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger, bør kun anvendes undtagelsesvis og kun ifølge aftale med de færøske eller grønlandske myndigheder. Anvendes denne fremgangsmåde, skal der optrykkes et bilag til anordningen med gengivelse af ændringsloven, som den gælder for Danmark.

Det bemærkes, at der tidligere er blevet anvendt en fremgangsmåde, hvor der foretages en sammenskrivning i anordningen af det, der bliver sat i kraft, med den tidligere ikraftsatte lov, så man ved anordningens udstedelse har en sammenskrivning, der viser, i hvilken form loven derefter gælder for Færøerne eller Grønland. Denne fremgangsmåde bør ikke benyttes, da det herved ikke er muligt umiddelbart at identificere, hvilke ændringer der er indført hvornår. I stedet kan der efter ikraftsættelsen af ændringsloven udstedes en anordningsbekendtgørelse, der sammenskriver den oprindelige hovedlov med senere ændringslove, som er sat i kraft ved kongelig anordning. Der henvises om anordningsbekendtgørelser nærmere til pkt. 9.1.7.

Ved udformningen af bestemmelser om overtrædelse af regler i en anordning om ikrafttræden af en lov for Grønland skal man være opmærksom på, at der for Grønland gælder

en særlig kriminallov, som indeholder andre sanktioner end i Danmark. Efter kriminalloven idømmes der således ikke straf, men foranstaltninger. Der henvises til pkt. 9.1.2.3 for eksempler på formulering af bestemmelser om overtrædelse af reglerne i anordningen.

9.1.4. Ændring af den måde loven er sat i kraft på

Efter at en lov er sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, kan der opstå behov for at ændre den måde, som loven er sat i kraft på. Da en anordningshjemmel som nærmere beskrevet under pkt. 9.1.1 som udgangspunkt kun kan benyttes én gang, forudsætter en sådan ændring som udgangspunkt, at anordningshjemlen i loven ændres.

Ændringen af anordningshjemlen foretages i selve hovedloven eller den pågældende ændringslov.

I tilfælde, hvor der ønskes hjemmel til at ændre de bestemmelser, der er sat i kraft for Færøerne eller Grønland, kan den nye anordningshjemmel f.eks. affattes således:

»[Loven]/[De dele af loven]/[§ ...]/[De dele af § ...], som i medfør af stk. ... er sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland], kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvis i kraft på ny for [Færøerne]/[Grønland] med de ændringer, som de [færøske]/[grønlandske] forhold tilsiger.«

I tilfælde, hvor en anordningshjemmel er anvendt til at sætte dele af en lov i kraft, men hvor man efterfølgende finder ud af, at der var dele af loven, der alligevel burde have været sat i kraft, kan den nye anordningshjemmel f.eks. affattes således:

»De dele af [loven]/[§ ...], som ikke i medfør af stk. ... er sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland], kan ved kongelig anordning sættes helt eller delvis i kraft for [Færøerne]/[Grønland] med de ændringer, som de [færøske]/[grønlandske] forhold tilsiger.«

Det bør i den forbindelse fremgå af bemærkningerne til bestemmelsen, at dele af loven ikke er blevet sat i kraft i forbindelse med udnyttelsen af den oprindelige anordningshjemmel.

I enkelte tilfælde er det ikke muligt at indsætte en ny anordningshjemmel i selve hovedloven eller den pågældende ændringslov, da loven eksempelvis kan være ophævet i Danmark. I disse særlige situationer kan der i stedet ved lov foretages en direkte ændring af loven som sat i kraft for Færøerne eller Grønland. Indledningen til ændringsparagraffen i loven bør i så fald affattes således:

»I lov om ..., som sat i kraft for [Færøerne/Grønland] ved anordning nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ...,] foretages følgende ændring(er):«.

9.1.5. Ophævelse af ikraftsatte love

Når en lov sættes i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, gælder loven for Færøerne eller Grønland i kraft af anordningen. Det indebærer, at loven ikke automatisk vil blive ophævet for Færøerne eller Grønland, hvis loven på et senere tidspunkt ophæves i Danmark.

Skal loven også ophæves for Færøerne eller Grønland, er det således nødvendigt at ophæve loven særskilt for Færøerne eller Grønland, hvilket normalt vil ske ved at medtage en bestemmelse herom i en ny anordning. Det bemærkes i den forbindelse, at ophævelsen af en lov for Færøerne eller Grønland formelt set ikke bør ske ved at ophæve den anordning, der satte loven i kraft, men derimod ved at ophæve loven som sat i kraft for Færøerne eller Grønland. En bestemmelse, der ophæver en lov, som er sat i kraft for Færøerne eller Grønland, bør derfor formuleres således:

»Lov nr. ... af ... om ..., som sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland] ved anordning nr. ... af ..., ophæves.«

Der henvises til lovens nummer, dato og titel samt nummer og dato på den anordning, der satte loven i kraft. Derimod henvises der ikke til eventuelle senere ændringslove og anordninger, der har sat sådanne ændringslove i kraft.

Opmærksomheden henledes endvidere på, at det er anordningshjemlen i den lov, der ophævede den lov, der gjaldt for Danmark, der skal benyttes til at ophæve loven for Færøerne eller Grønland. Det betyder, at hvis x-loven er sat i kraft for Færøerne eller Grønland, og denne lov senere er ophævet for Danmark af y-loven, som igen er ophævet af z-loven, er det anordningshjemlen i y-loven, som skal anvendes til at ophæve x-loven for Færøerne eller Grønland. Derimod kan anordningshjemlen i z-loven ikke anvendes til at ophæve x-loven for Færøerne eller Grønland. Det er således ikke muligt at springe en »lov-generation« over og benytte en anordningshjemmel i en senere lov til at ophæve loven for Færøerne eller Grønland.

Det kan i sjældne tilfælde forekomme, at en hovedlov ønskes sat i kraft for Færøerne eller Grønland på et tidspunkt, hvor hovedloven står for at blive ophævet for Danmark. I de tilfælde skal udstedelse af anordningen ske, før anordningshjemlen ophæves. Derimod kan

tidspunktet for anordningens ikrafttræden (det vil sige lovens ikrafttræden for Færøerne eller Grønland) godt ligge efter det tidspunkt, hvorfra anordningshjemlen er ophævet.

9.1.6. Administrative forskrifter udstedt i medfør af den lov, der sættes i kraft

Det kan undertiden give anledning til tvivl, om navnlig bekendtgørelser, der allerede er udstedt for Danmark i medfør af den lov, der sættes i kraft for Færøerne eller Grønland, også skal gælde for Færøerne eller Grønland efter lovens ikrafttræden dér. Bekendtgørelser får dog under alle omstændigheder ikke retsvirkning for Færøerne, før de er kundgjort i Kunngerðablaðið (se om kundgørelse på Færøerne pkt. 9.5.2).

Man bør derfor altid tage stilling til dette spørgsmål i forbindelse med ikraftsættelsen af loven. Dette bør normalt ske ved, at der i anordningen medtages en udtrykkelig bestemmelse herom. Bestemmelsen placeres efter anordningens ikrafttrædelsesbestemmelse.

Der kan være behov for at udstede særskilte forskrifter for Færøerne eller Grønland i forbindelse med, at loven sættes i kraft dér, idet forskrifterne skal have et andet indhold end de forskrifter, der er udstedt for Danmark, f.eks. fordi de bemyndigelsesbestemmelser, som en bekendtgørelse er udstedt i medfør af, ikke sættes i kraft for Færøerne eller Grønland eller sættes i kraft med et andet indhold. Sådanne særskilte forskrifter har også den fordel, at der i indledningen til forskrifterne kan henvises til anordningen. Der henvises om udformningen af særskilte forskrifter for Færøerne eller Grønland i øvrigt til pkt. 9.2.2.

Hvis de forskrifter, der allerede er udstedt i medfør af loven, således ikke skal gælde for Færøerne eller Grønland, kan bestemmelsen i anordningen f.eks. formuleres således:

»De forskrifter, der er udstedt efter loven, gælder ikke for [Færøerne]/[Grønland].«

Det er dog også muligt at lade allerede udstedte administrative forskrifter gælde for Færøerne eller Grønland i forbindelse med ikraftsættelsen af loven. Imidlertid forudsætter dette, at forskrifterne skal have samme indhold for Færøerne eller Grønland, som de har i Danmark. De pågældende forskrifter bør derfor gennemgås nøje for at sikre, at de kan gælde for Færøerne eller Grønland i uændret form. Der bør ikke i anordningen medtages en bestemmelse om, at forskrifterne skal gælde med ændringer.

Hvis en forskrift, der allerede er udstedt i medfør af loven, indeholder en territorialbestemmelse om, at den ikke gælder for Færøerne eller Grønland, bør forskriften desuden ikke sættes i kraft for Færøerne eller Grønland ved anordningen. Skal en sådan forskrift gælde for både Danmark og Færøerne eller Grønland, bør territorialbestemmelsen i stedet ændres,

så forskriften på denne måde kommer til at gælde for både Danmark og Færøerne eller Grønland. I samme forbindelse bør indledningen ændres, så der også henvises til anordningen. Der henvises om udformningen af sådanne forskrifter til pkt. 9.2.1.

Hvis der er allerede udstedte forskrifter, som skal gælde for Færøerne eller Grønland, bør det anføres i anordningen, hvilke forskrifter det drejer sig om. Der bør således ikke anvendes en fremgangsmåde, hvor det blot angives, at de forskrifter, der er udstedt efter loven, også gælder for Færøerne eller Grønland.

Skal alle forskrifter udstedt efter loven gælde for Færøerne eller Grønland, kan bestemmelsen f.eks. formuleres således:

»Følgende forskrifter, der er udstedt efter loven, gælder også for [Færøerne]/[Grønland]:

- 1) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .
- 2) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... [, som ændret ved bekendtgørelse nr. ... af ...].
- 3) ... .«

Skal ikke alle forskrifter, men kun nogle af disse, gælde for Færøerne eller Grønland, kan bestemmelsen f.eks. formuleres således:

»De forskrifter, der er udstedt efter loven, gælder ikke for [Færøerne]/[Grønland]. Dog gælder følgende også for [Færøerne]/[Grønland]:

- 1) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... .
- 2) Bekendtgørelse nr. ... af ... om ... [, som ændret ved bekendtgørelse nr. ... af ...].
- 3) ... .«

De forskrifter, der er udstedt efter loven, og som ikke skal gælde for Færøerne eller Grønland, bør forsynes med en territorialbestemmelse om, at de ikke gælder for Færøerne eller Grønland. Det er dog ikke nødvendigt at ændre forskriften alene med det formål at indsætte en sådan territorialbestemmelse, hvis det fremgår af anordningen, at forskrifterne ikke gælder for Færøerne eller Grønland. Bestemmelsen kan i sådanne tilfælde indsættes i forbindelse med, at forskriften i øvrigt skal ændres. Der henvises om territorialbestemmelser til pkt. 2.11.

Eventuelle forskrifter, der ifølge anordningen skal gælde for Færøerne eller Grønland, bør efterfølgende ændres, så indledningen udformes i overensstemmelse med retningslinjerne under pkt. 9.2.1 for forskrifter, der gælder for både Danmark og Færøerne eller Grønland.

Det er ikke nødvendigt at ændre forskriften alene med det formål at ændre indledningen. Indledningen kan ændres i forbindelse med, at forskriften i øvrigt skal ændres.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på, at bekendtgørelser, der ifølge anordningen skal gælde for Færøerne, desuden skal kundgøres i Kunngerðablaðið for at få retsvirkning for Færøerne. Der henvises om kundgørelse på Færøerne nærmere til pkt. 9.5.2.

Forskrifter, der ifølge anordningen gælder for Færøerne eller Grønland, kan efterfølgende ophæves eller ændres på samme måde som andre forskrifter, ligesom der efterfølgende kan udstedes yderligere forskrifter end dem, der ifølge anordningen gælder for Færøerne eller Grønland.

Der henvises for så vidt angår forskrifter, der udstedes efter ikraftsættelsen af loven, til pkt. 9.2 om bekendtgørelser og pkt. 9.3 om cirkulærer.

9.1.7. Anordningsbekendtgørelser

For at afhjælpe, at love, der er sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved anordning, bliver uoverskuelige på grund af efterfølgende ikraftsatte ændringslove, udstedes der bekendtgørelser af de udstedte anordninger (anordningsbekendtgørelser), som sammenskriver den oprindeligt ikraftsatte hovedlov med senere ikraftsatte ændringslove.

Vurderingen af, om der bør udstedes en anordningsbekendtgørelse, skal ske efter de retningslinjer, der gælder for, hvornår der bør udstedes lovbekendtgørelser, jf. vejledning om lovkvalitet. Det indebærer, at der bl.a. bør lægges vægt på, om loven hyppigt anvendes af en større del af myndighederne eller borgerne, virksomhederne m.v. på Færøerne eller i Grønland, og om der er gennemført flere eller særligt omfattende ændringer. Endvidere bør der udarbejdes en anordningsbekendtgørelse, hvis der ved flere forskellige anordninger er gennemført mindre omfattende ændringer af loven. Kun hvis ændringerne samlet set er af meget begrænset omfang, og loven samtidig vurderes kun at blive anvendt af en begrænset kreds, vil det kunne undlades at udarbejde en anordningsbekendtgørelse, efter at loven er ændret ved flere anordninger.

Ved udarbejdelse af anordningsbekendtgørelser følges ligeledes de retningslinjer, der gælder for udarbejdelse af lovbekendtgørelser.

Titlen til anordningsbekendtgørelsen formuleres således:

»Bekendtgørelse af anordning om ikrafttræden for [Færøerne/Grønland] af lov om ...
«.

Indledningen til anordningsbekendtgørelsen formuleres således:

»Herved bekendtgøres anordning nr. ... af ... om ikrafttræden for [Færøerne/Grønland] af lov om ... med de ændringer, der følger af anordning nr. ... af ... og anordning nr. ... af ...«.

Hvis der i særlige tilfælde er behov for, at der i forbindelse med de færøske eller grønlandske myndigheders behandling af en anordning, der skal sætte en ændringslov i kraft for Færøerne eller Grønland, gives et samlet billede af, i hvilken form loven vil komme til at gælde for Færøerne eller Grønland, kan de færøske eller grønlandske myndigheder anmode det pågældende fagministerium om, at der vedlægges en sådan sammenskrivning.

Anordningsbekendtgørelser kundgøres (ligesom lovbekendtgørelser) i Lovtidende A og skal, for så vidt angår Færøerne, efterfølgende kundgøres i Kunngerðablaðið. Der henvises om kundgørelse nærmere til pkt. 9.5.

9.2. Bekendtgørelser

9.2.1. Bekendtgørelser for både Danmark og Færøerne eller Grønland

Hvis hjemmelsbestemmelsen, som en bekendtgørelse skal udstedes i medfør af, gælder direkte for både Danmark og Færøerne eller Grønland eller er sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, kan bekendtgørelsen udstedes med gyldighed for både Danmark og Færøerne eller Grønland, hvis dette i det konkrete tilfælde vurderes hensigtsmæssigt.

Skal bekendtgørelsen i sådanne tilfælde kun gælde for Danmark og ikke for Færøerne og Grønland, må der som udgangspunkt indsættes en territorialbestemmelse, hvis bekendtgørelsen ikke skal have et tilsvarende anvendelsesområde som loven. Bekendtgørelser får dog under alle omstændigheder ikke retsvirkning for Færøerne, før de er kundgjort i Kunngerðablaðið (se om kundgørelse på Færøerne pkt. 9.5.2). Der henvises om territorialbestemmelser til pkt. 2.11.

Selv om der er hjemmel til at udstede en bekendtgørelse, som gælder for både Danmark og Færøerne eller Grønland, vil der i praksis ofte være behov for at begrænse bekendtgørelsens territoriale anvendelsesområde til Danmark og udstede en særskilt bekendtgørelse for Færøerne eller Grønland. Det kan f.eks. skyldes, at den fornødne inddragelse af de færøske eller grønlandske myndigheder af tidsmæssige grunde ikke er mulig. I sådanne tilfælde kan bekendtgørelsen udstedes for Danmark, hvorefter der efter inddragelse af de færøske eller

grønlandske myndigheder kan udstedes en særskilt bekendtgørelse for Færøerne eller Grønland. Behovet for en særskilt bekendtgørelse for Færøerne eller Grønland kan også skyldes, at reglerne skal have et andet indhold for Færøerne eller Grønland end de regler, der skal gælde for Danmark. For så vidt angår udformningen af sådanne særskilte bekendtgørelser for Færøerne eller Grønland henvises til pkt. 9.2.2.

Er hjemmelsloven til en bekendtgørelse, der skal gælde for både Danmark og Færøerne eller Grønland, sat i kraft for Færøerne eller Grønland ved kongelig anordning, bør der i indledningen til bekendtgørelsen henvises til både hjemmelsbestemmelsen i den danske lov og i den kongelige anordning.

Hvis hjemmelsloven i overensstemmelse med retningslinjerne under pkt. 9.1 er sat i kraft med gengivelse af de regler, som skal gælde for Færøerne eller Grønland, kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ...[, som ændret ved lov nr. ... af ...,] og § ... i anordning nr. ... af ... om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ...[, som ændret ved anordning nr. ... af ...,] fastsættes:«.

Er der udstedt en anordningsbekendtgørelse, kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ...[, som ændret ved lov nr. ... af ...,] og § ... i anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ..., jf. anordningsbekendtgørelse nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ...,] fastsættes:«.

Hvis hjemmelsloven er sat i kraft uden at gengive de regler, som skal gælde for Færøerne eller Grønland – typisk fordi anordningen er af ældre dato – kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i lov nr. ... af ... om ...[, som ændret ved lov nr. ... af ...,] og § ... i lov om ..., som sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland] ved anordning nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ...,] fastsættes:«.

Som ved formuleringen af indledningen til bekendtgørelser for Danmark, jf. pkt. 2.6.2, angives efterfølgende ændringer af hjemmelsbestemmelserne kun i det omfang, ændringerne har berørt hjemmelsbestemmelserne og er trådt i kraft.

For så vidt angår bekendtgørelser, der er udstedt for Danmark før ikraftsættelsen af loven ved kongelig anordning for Færøerne eller Grønland, henvises til pkt. 9.1.6.

9.2.2. Særskilte bekendtgørelser for Færøerne eller Grønland

Udstedes der en særskilt bekendtgørelse for Færøerne eller Grønland, bør det angives i titlen, at der er tale om en bekendtgørelse for Færøerne eller Grønland. Titlen kan formuleres således:

»Bekendtgørelse for [Færøerne]/[Grønland] om ...«.

Udstedes bekendtgørelsen med hjemmel i en lov, som er sat i kraft ved kongelig anordning, henvises der til anordningen i bekendtgørelsens indledning.

Hvis hjemmelsloven i overensstemmelse med retningslinjerne under pkt. 9.1 er sat i kraft med gengivelse af de regler, som skal gælde for Færøerne eller Grønland, kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i anordning nr. ... af ... om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ...[, som ændret ved anordning nr. ... af ...], fastsættes:«.

Er der udstedt en anordningsbekendtgørelse, kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i anordning om ikrafttræden for [Færøerne]/[Grønland] af lov om ..., jf. anordningsbekendtgørelse nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ...], fastsættes:«.

Hvis hjemmelsloven er sat i kraft uden at gengive de regler, som skal gælde for Færøerne eller Grønland – typisk fordi anordningen er af ældre dato – kan indledningen formuleres således:

»I medfør af § ... i lov om ..., som sat i kraft for [Færøerne]/[Grønland] ved anordning nr. ... af ..., [som ændret ved anordning nr. ... af ...], fastsættes:«.

Som ved formuleringen af indledningen til bekendtgørelser for Danmark, jf. pkt. 2.6.2, angives efterfølgende ændringer kun i det omfang, ændringerne har berørt hjemmelsbestemmelserne og er trådt i kraft.

9.2.3. Straffebestemmelser i bekendtgørelser, der gælder for Grønland

Ved udformningen af bestemmelser om overtrædelse af reglerne i bekendtgørelser, der gælder for Grønland, skal man være opmærksom på, at der for Grønland gælder en særlig

kriminallov, som indeholder andre sanktioner end i Danmark. Efter kriminalloven idømmes der således ikke straf, men foranstaltninger.

Der henvises til pkt. 9.1.2.3 for eksempler på formulering af bestemmelser om overtrædelse af regler i bekendtgørelser for Grønland.

9.3. Cirkulærer

Cirkulærer, der udstedes i medfør af en bemyndigelsesbestemmelse i en lov, der gælder direkte for Færøerne eller Grønland eller er sat i kraft for Færøerne eller Grønland, bør i videst muligt omfang udformes i overensstemmelse med retningslinjerne under pkt. 9.2.1 og 9.2.2.

9.4. Inddragelse af de færøske og grønlandske myndigheder

Udkast til administrative forskrifter, der territorielt omfatter Færøerne eller Grønland, herunder udkast til kongelige anordninger om ikrafttræden af love for Færøerne eller Grønland, skal sendes til de færøske eller grønlandske myndigheder til udtalelse, inden forskriften udstedes.

Reglerne og retningslinjerne for inddragelse af de færøske og grønlandske myndigheder, herunder for udarbejdelse af resuméer til brug for inddragelsen, er beskrevet i Statsministeriets vejledning nr. 59 af 2. juli 2012 om ministeriers behandling af sager vedrørende Færøerne og vejledning nr. 58 af 2. juli 2012 om ministeriers behandling af sager vedrørende Grønland. Der henvises nærmere til disse vejledninger:

Færøerne: <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2012/59>.

Grønland: <https://www.retsinformation.dk/eli/mt/2012/58>.

9.5. Kundgørelse

9.5.1. Grønland

Kongelige anordninger om ikraftsættelse af love for Grønland og bekendtgørelser, der skal gælde for Grønland, får retsvirkning i Grønland, når der er sket kundgørelse af de pågældende retsforskrifter i Lovtidende. Der henvises om kundgørelse i Lovtidende til pkt. 8.1.

Administrative forskrifter, herunder kongelige anordninger og bekendtgørelser, for Grønland (eller Færøerne), som alene vedrører Grønland (eller Færøerne), indlægges ikke i Retsinformation. Der henvises om Retsinformation i øvrigt til pkt. 8.1.

Grønlandsk lovgivning kan findes på hjemmesiden www.lovgivning.gl. I Grønlands Lovregister, som udgives af Statsministeriet, findes en fortegnelse over lovgivning gældende for Grønland. Seneste udgave af lovregisteret kan findes på Statsministeriets hjemmeside, stm.dk, under »Publikationer« eller på:

<https://www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/>.

9.5.2. Færøerne

Kongelige anordninger om ikraftsættelse af love for Færøerne og bekendtgørelser, der skal gælde for Færøerne, skal kundgøres i Lovtidende. Der henvises om kundgørelse i Lovtidende til pkt. 8.1.

I modsætning til Grønland skal forskrifterne herudover kundgøres i landsstyrets kundgørelsestedende for Færøerne, Kunngerðablaðið, for, at forskrifterne får retsvirkning for Færøerne, jf. § 1, stk. 1, i lovebekendtgørelse nr. 1097 af 10. august 2016 om kundgørelse af love, anordninger og bekendtgørelser på Færøerne (kundgørelsesloven). Kundgørelse i Lovtidende suppleres derfor med kundgørelse på Færøerne i Kunngerðablaðið.

Retsforskrifter skal kundgøres med deres fulde ordlyd i Kunngerðablaðið. Den tidligere gældende adgang for vedkommende minister til alene at lade en retsforskrifts titel og underskriftsdato kundgøre i Kunngerðablaðið blev afskaffet ved en ændring af kundgørelsesloven i 2013.

Når en retsforskrift, der skal gælde for Færøerne, er optaget i Lovtidende, skal fagministeriet sende den udgave, der er optaget i Lovtidende, til Rigsombudsmanden på Færøerne med henblik på kundgørelse. Retsforskriften skal sendes elektronisk til Rigsombudsmanden på Færøerne i form af en særlig fil, som er forberedt til elektronisk kundgørelse i Kunngerðablaðið. Filen bestilles hos Retsinformation samtidig med anmodningen om optagelse i Lovtidende.

Kunngerðablaðið udgives kun på fredage. Ønskes retsforskriften kundgjort en bestemt fredag, skal forskriften sendes til Rigsombudsmanden, således at Rigsombudsmanden senest onsdag kl. 12.00 (dansk tid) kan videresende retsforskriften til kundgørelse.

I hastende tilfælde kan der efter konkret aftale med Rigsombudsmanden ske kundgørelse på andre dage. Der skal rettes telefonisk kontakt til Rigsombudsmanden herom.

Ved fastsættelsen af ikrafttrædelsestidspunktet for anordninger og bekendtgørelser, der skal gælde for Færøerne, bør der tages hensyn til den særlige ikrafttrædelsesprocedure for Færøerne, så kundgørelse på Færøerne kan ske inden det fastsatte ikrafttrædelsestidspunkt. Af samme grund bør sådanne forskrifter ikke anvende formuleringerne »træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende« eller »træder i kraft ved bekendtgørelsen i Lovtidende«.

Retsforskrifter, der ikke indeholder bestemmelser om ikrafttræden, træder i kraft for Færøerne ved begyndelsen af det døgn, der følger efter det døgn, hvori den pågældende retsforskrift er indført i Kunngerðablaðið, jf. kundgørelseslovens § 2.

I tilfælde af, at en bekendtgørelse skal gælde for Færøerne med samme indhold som i Danmark, skal den kundgøres i Kunngerðablaðið i den form, hvori den er kundgjort i Lovtidende. Det bør tilstræbes, at processen tilrettelægges på en sådan måde, at der er tid til kundgørelse i Kunngerðablaðið, inden forskriften træder i kraft, så forskriften kan håndhæves i hele riget samtidig.

Det er ifølge forarbejderne til kundgørelsesloven et krav, at der også sker kundgørelse af bl.a. lovens underskriftsdato (datoen for stadfæstelsen af det lovforslag, som Folketinget har vedtaget) og den bestemmelse, hvorefter loven ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne (anordningshjemlen), jf. Folketingstidende 1989-90, tillæg A, spalte 821 og 822. Anordningen skal derfor i indledningen henvise til lovens nummer i Lovtidende og til lovens underskriftsdato, ligesom anordningen skal gengive ordlyden af anordningshjemlen. Det sidste bør i almindelighed ske i form af en (slut)note til anordningen. Der kan som eksempel henvises til anordning nr. 1130 af 16. oktober 2017 om ikrafttræden for Færøerne af forskellige love om ændring af lov om pas til danske statsborgere m.v.

Administrative forskrifter, herunder kongelige anordninger og bekendtgørelser, for Færøerne (eller Grønland), som alene vedrører Færøerne (eller Grønland), indlægges ikke i Retsinformation. Der henvises om Retsinformation i øvrigt til pkt. 8.1.

Færøsk lovgivning og dansk lovgivning for Færøerne kan findes på hjemmesiden www.lo-gir.fo. I Lovregister for Færøerne, som udgives af Rigsombudsmanden på Færøerne, findes en fortegnelse over lovgivning gældende for Færøerne. Seneste udgave af lovregisteret kan findes på Rigsombudsmanden på Færøernes hjemmeside, www.rigsombudsmanden.fo, under »Publikation«/»Lovregister« eller på:

<https://www.rigsombudsmanden.fo/publikationer/lovregister/>.

Justitsministeriet, den 9. juli 2021

Nick Hækkerup

/ Morten Holland Heide